

بښځه او حقوق ټي

نجلۍ او نکاح ټي

اسلام څه وايي،

غريبالي مېرمني څه غواړي؟

حکمتيار

Ketabton.com

۱.....	مقدمه
۹.....	آيا د نکاح لپاره يوازې د زوجينو توافق کافي دى؟
۱۶.....	په نکاح کې د جانبينو توافق شرط دى.....
۱۸.....	آيا په ازدواج کې د ولي موافقه د ښځې پر آزادۍ تېرى دى؟
۱۹.....	د ژوند همسفر په احتياط او دقت سره انتخاب کړئ.....
۲۱.....	د مجردو ځوانانو او پېغلو په اړه د چارواکو ديني دنده.....
۲۹.....	د تصرف لپاره بلوغ شرط دى که رشد؟
۳۷.....	د ښځې او مېړه حقوق يو پر بل.....
۳۹.....	آيا مېړه حق لري خپله مېرمن ووهي؟
۴۴.....	د زوجينو تر منځ په کورنيو چارو کې د مشورې سپارښتنه.....
۴۵.....	د کورنۍ اهميت.....
۴۷.....	د کور حرمت.....
۵۳.....	څوک به د کورنۍ مدير او قيم وي؟
۵۷.....	آيا تر يوې مېرمنې زياتې ښځې درلودل جرم دى؟
۶۶.....	ولي د طلاق واک نارينه ته سپارل شوى؟

- ۴۸..... کونډي او حقوق ئي
- ۶۹..... کونډي او مطلقه مېرمني د خپل مېړه د انتخاب حق لري
- ۷۲..... د مېروښو په اړه د اسلام لارښوونه
- ۷۷..... آیا زنا او لواطت په خپل ذات کې جرم نه دی؟
- ۱۱۰..... له زاني او زانيه سره د نکاح حکم
- ۱۱۲..... نامحرم سړي او نامحرمې ښځې ته کتل
- ۱۳۱..... له نامحرم سره خلوت
- ۱۳۲..... د جنسي شذوذ انتهاء او بدې پایلې
- ۱۳۶..... د حدودو نافذول د چا دنده او صلاحیت دی؟
- ۱۴۸..... ولي په گواهي کې دوه مېرمني له یوه نارینه سره برابري دي؟
- ۱۵۰..... ولي لور ته د زوی په پرتله نیمایي میراث ورکول کېږي؟
- ۱۵۳..... اسلام او مرییتوب
- ۱۵۷..... غرب او د ښځو حقوق

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

په دې وروستيو کي د (قانون منع خشونت عليه زنان) تر نامه لاندې يوه سپېره، کچه او زموږ د مؤمن ولس د معتقداتو ضد ليکنه په څو پاڼو او مادو کي ولسي جرگې ته د تصويب لپاره وړاندې شوه، دا ليکنه څلور کاله وړاندې په ۱۳۸۸ کال کي د کابل حکومت جمهور رئيس له لوري د قانون په توگه توشيح شوې، اړوند ادارو ته د تعميل لپاره لېږل شوې، په تېرو څو کلونو کي د نافذ قانون په توگه مراعات شوې او له مخي ئې ځينو ته سزاگاني ورکړي شوې!! د دې سپېرې ليکني گڼ شمېر مادې د اسلام د صريحو احکامو خلاف، د افغان ولس د غوره او منل شوو دودونو ضد او د هغه قانون مغاير دي چي د کابل امريکايي حکومت ئې د اساسي قانون په نامه يادوي!!

دا قانون نه يوازې د محتوی له پلوه ډېر ډېر پرېوتی او د افغان مسلمان ولس د معتقداتو، عنعناتو، دود دستور، او افغاني فرهنگ او کلتور مغاير دی بلکې الفاظ او د الفاظو ترکیب ئې هم رکیک، غيرمعياري، کچه، د رسمي قاموس او ملي ترمینالوژي خلاف او وارداتي دي. گڼ شمېر مادې ئې په

څرگنده توگه له صريحو اسلامي اصولو سره تضاد او تعارض لري. د جمهور

رئيس له لوري د دې قانون توشيح بڼي چي د کابل لاس پوځي حکومت
څومره ذليل، پردی واک، د اسلام، ملي هويت او افغاني کلتور په وړاندي
څومره بې باک او بې پروا او د خپلو حاميانو د ارضاء لپاره څنگه هر کار ته
چمتو او لاس پر سينه ولاړ دی!!

د هغو ناولو څېرو جسارت د حيرانتيا وړ دی چي دا سپېرې پاني ئې د
قانون په توگه وړاندي کړې دي، هغه ئې منلې دي، لاس ليک کړې ئې دي،
او ځينو بې وزلو او مظلومانو ته ئې د دې قانون مطابق سزاگانې ورکړې دي.
د دې قانون په وړاندي د هغو څېرو سکوت او رضایت او په دې څلورو
کلونو کي د هغه په ضد له څه ويلو ډډه کول هم د حيرانتيا وړ دی چي ځان
ته مسلمان وايي او د کابل مرتد لاس پوځي امريکايي حکومت ته د اسلامي
حکومت نوم ورکوي!!

دا قانون په اصل کي د اسلام په ضد د صليبي بنکېلاک د کرکجن پراخ
فرهنگي او تبليغاتي جنگ يوه بله بېلگه ده، هدف ئې نه د ښځو د حقوقو
تأمينول دی، نه د دې مظلومي ټولني ژغورنه او نه د دوی په خلاف د تشدد
مخنيوی، په دې سپېرو پاڼو سره ئې يوازي دا هڅه کړې چي د ښځو د ځينو
اسلامي حقوقو او وجائبو او په دې اړه د اسلام د ځينو اصولو او لارښوونو
په اړه پوښتني راولاړي کړي او هغه د ښځو د انساني حقوقو او عدالت خلاف
وښيي، دا ئې د تشدد بارز او څرگند موارد گڼلي: نارينه ته تر يوې ښځي د
زياتو نکاح کولو حق، د ښځي د پلار او بل ولي موافقه په نکاح کي ضروري

گڼل، د نارينه قيموميت په کورنۍ کې، خاوند نه دا حق ورکول چې خپله مېرمن د نشوز او اعراض په صورت کې وهلی شي، له کوره د مېرمني په وتلو کې د مېړه د موافقې لزوم، له نامحرم سره د مېرمني له خلوت او يوازي ليدلو ممانعت، د طلاق حق يوازي مېړه ته ورکول... په قانون منع خشونت عليه زنان کې نه يوازي دغو مواردو ته د جرم په سترگه کتل شوي بلکې عامل ئې د سزا مستحق گڼل شوی!!

د دې قانون مسوده د يوې امريکايي مېرمني له لوري وړاندي شوې او ژباړه ئې د يوه ايراني له لوري شوې، په ژباړي کې ئې گڼ شمېر داسي ايراني اصطلاحات راغلي چې زموږ د ملي ترمينالوژي خلاف دي، چې څو بېلگې ئې دا دي: استان کابل د ولايت کابل پر ځای، دادستاني د څارنوالي پر ځای، دادگاه د محکمې او قضاء پر ځای، رئيس دادگاه اختصاصي خانواده د محکمه اختصاصي خانواده پر ځای، معاون وزارت بهداشت د معين وزارت صحت پر ځای، معاون وزارت دادگستري د معين وزارت عدليه پر ځای، معاون وزارت امور کشور د معين وزارت داخله پر ځای، معاون وزارت آموزش و پرورش د معين وزارت معارف پر ځای، وظائف وزارت بهداشت عمومي د وظائف وزارت صحت عامه پر ځای، وظائف وزارت کشور د وظائف وزارت داخله پر ځای، وظائف وزارت دادگستري د وظائف وزارت عدليه پر ځای، تدابير پيشگيرانه د تدابير احتياطي پر ځای، کوتاه مدت د قصير المدت پر ځای، مجلس نمايندگان د ولسي جرگې پر ځای، به علاوه واگذاري د علاوه بر واگذاري پر ځای او ډېر نور.... دا اصطلاحات په يوه قانون کې کارول خو آخوا

ته پرېردئ په مطبوعاتو کې د هغوی کارول هم د قانون خلاف عمل او د پردې فرهنگ تحمیلولو شرمناکه هڅه ده. متأسفانه ځینې چې په خپله غولېدلي او د نورو غولولو هڅه کوي وايي: دا الفاظ په ایراني فارسي او افغاني دري کې شریک دي نو ځکه ئې کارول مانع نه لري، په داسې حال کې چې دا یوه مغالطه ده، استان یو ایراني خاص نوم دی چې د ولایت لپاره وضع شوی، وزارت کشور یو خاص ایراني نوم دی چې د داخله وزارت لپاره وضع شوی او همداسې ټول نور اصطلاحات، پوښتنه دا ده چې تاسو له دې پرته چې ایراني فرهنگ رائج او ایرانیان ارضاء کړئ بله څه موخه درلودی شئ او کوم مجبوریت دې ته اړ کړي یئ؟ ولي مروج افغاني نومونه پرېردئ او نامأنوس پردې نومونه کاروئ؟ کاش تاسو یوازې پښتو نومونه دري ته اړولی، تاسو خو ټولو افغانانو ته منلي او پېژندل شوي عربي الفاظ هم ایراني ته اړوئ!!

د ۱۳۹۲ کال د جوزا په میاشت کې دا سپېرې پانې ولسي جرگې ته د بحث او تصویب لپاره وړاندي شوې، ولي وړاندي شوې، چا وړاندي کړې، موخه ئې څه ده، دا هغه پوښتنې دي چې ډېر ژر به ئې حقیقت جوت شي. د ولسي جرگې په غونډې کې هغو مېرمنو په ډېر جسارت سره له دې قانون دفاع کوله چې د یوناما د سوتې په زور ولسي جرگې ته رسول شوې دي، دوی ویل: دا قانون د جمهور رئیس له لوري توشیح شوی، عملاً نافذ دی، او دې ته ضرورت نشته چې په ولسي جرگې کې تر بحث لاندې ونيول شي. ځینو ئې ویل: که دا قانون لغو شي نو نه یوازې زموږ د تېرو دولسو کلونو لاسته راوړنې به په اوبو لاهو شي بلکې د ټولو غربي هېوادو مرستي به هم بندي شي!! دا

گواښ په لومړي سر کي د هغي امریکایي مېرمني له لوري په رسنيو کي حرکت شو چي د دغه قانون لومړنۍ مسوده د هغې له لوري وړاندي شوې او هغو افغاني مېرمنو ته سپارل شوې چي امریکایانو د ښځو د حقوقو د مدافعینو په نامه گمارلې دي، د ملگرو ملتونو سرمشري بانکي مون هم د دې قانون ملاتړ وکړ او د کابل حکومت چارواکي ئې وگواښل چي د دې قانون د لغو په صورت کي به د مرستندويو هېوادو غبرگون سخت وي!! د ولسي جرگې دننه او بهر ځينو استازو، علماوو، خطیبانو، استادانو، لیکوالانو، مېرمنو، محصلینو او ځوانانو مثبت او منفي عکس العملونه درلودل، غریپالو څېرو، په غربي هېوادو پوري تړلو خبري او تصویري رسنيو د دې قانون په حمایت کي او د هغو کړيو د دریځ په رد کي پراخي تبصرې درلودې چي دا قانون ئې د اسلام خلاف گڼلی. ما د ځينو مؤیدینو او مخالفینو نظریات د رسنيو له لاري اورېدلي، د ځينو اسلامپالو شخصیتونو دریځ او غبرگون مي په زړه پوري او د قدر وړ موندلی، خو هغه مي کافي او شافي نه دی انگرېلی، ښایي د هغو محدودیتونو له کبله چي پر دغو رسنيو لگول شوي او د دغو رسنيو د هغه مأموریت له مخي چي ورپه غاړه دی د دې قانون د مخالفینو آراء په سمه او صحیح توگه نه دي منعکس شوي، دا راته ضروري وېرېښېده چي په دې اړه لږ تفصیلي بحث وشي. په مقدمه کي ئې څو عرائض لرم:

- که تاسو په هېواد کي مزدوري غریپالې خبري او تصویري رسنۍ تعقیب کړې وي، هغه چي د هېواد له اشغال وروسته رامنځته شوې، شمېر ئې نږدې پنځوس تلویزیوني شبکو، یوسل پنځوس راډیوگانو او زر نشريو ته رسېږي او

نه نوي سلنه ئې د بهرنيو له لوري تمویل او توجیه کېږي، خپروني ئې د پرديو
د گټو پر محور څرخي، ځوانان د اخلاقي فساد، له دين بغاوت، له خپل ملي
هويت پردي توب، له منلو افغاني دودونو سره دشمنۍ ته بلي، موسيقي،
نڅا، گنده سنډري، بربنډ او د اخلاق ضد غږي، هندي او ترکي سيريالونه
خپرول، قمار، شراب او نورو گنده کارونو ته د ځوانانو تشويق، د دغو رسنيو
محوري خپروني دي، مأموريت ئې دا دی چې د افغان ولس نوی نسل په
ځانگړې توگه مېرمني تر فکري او اخلاقي يرغل لاندې ونيسي، له خپل
سپېڅلي ديني هويت او ملي دود دستور ئې لري او د پرديو سپک او مبتذل
تقليد، غلامۍ او مرييتوب ته ئې چمتو کړي. ډېری خبريالان او تحليلگران
ئې کمونيستان، بې هويته غرېپال او دين دشمن ملحدین دي، قومي، ژبني،
سمتي او مذهبي اختلافات راولاړوي، د مېرمنو په اړه دا وينا چې افغانستان
دوی ته ستر زندان دی، له خپلو انساني حقوقو محرومي دي، په کورنۍ کې
تر تشدد لاندې دي، او دا ټول نه د دې لپاره چې د ښځو انساني حقوق تأمین
شي بلکې د دې لپاره چې هغوی د غږي گنده فرهنگ منلو ته چمتو کړي، دا
صحيح ده چې په ډېرو مواردو کې افغان ښځې له خپلو انساني او اسلامي
حقوقو محرومي دي، خو څومره امتيازات چې اسلام ښځو ته ورکړي په هيڅ
دين، مذهب او نظام کې ئې نشو موندلی، څومره چې په افغانستان کې ښځو
ته په درنه سترگه کتل کېږي نه ئې په اروپا کې بېلگه موندلی شو او نه په
امريکا کې، افغان نارينه تر ښځو زيات له محرومیتونو سره مخامخ دي، نارينه
ته هم د واده مهر، ولور او نور مصارف ورپه غاړه دي، هم د خپلي مېرمني

او اولاد مصارف، بايد شپه ورځ کار وکړي چې د دغو مصارفو له عهدې ووهي، که په داخل کې کار ونه مومي پاکستان او ايران ته ځي، شاقه کارونه کوي، نيول کېږي، څورول کېږي، وژل کېږي، کړاوونه گالي چې د خپلي مېرمنې او کورنۍ جامه، خوراک او دوا درمل برابر کړي، دا ټول کړاوونه د نارينه په غاړه وي، يو نيم مليون افغانان په شهادت ورسېدل، له ډېرو کونډي او يتيمان پاته شول، خو ټول د خپلوانو په غېږ کې وپالل شول، له ټولو هغو اقتصادي ستونزو سره سره چې افغانان ورسره مخامخ دي، هرچا دا د خپلو اسلامي او افغاني اخلاق او غيرت خلاف او د مروت منافي خبره گڼله چې د کورنۍ کونده او يتيم ئې سؤال ته اړ شي، که داسې حالت په کوم اروپايي هېواد راغلی وي خدای خبر چې کونډي او يتيمان به ئې له کوم دردناک برخليک سره مخامخ شوي وو، دا نن او په دې يويشتمې پېړۍ کې، د اروپا او امريکا په هر لوی ښار کې په زرگونو ښځې د خپل عزت خرڅولو له لارې خپل معيشت تأمينوي، يوازي د لندن په ښار کې اويا زره مېرمنې؛ دې گنده او د انساني فطرت خلاف کار ته اړي شوې او دولت ته د خپلو عوائدو کمیشن ورکوي!!

● د دغو مزدورو رسنيو په لومړيتوبونو کې څو سپېره او کرکجن موارد په څرگنده توگه تر سترگو کېږي: ۱- هغه څه غندل چې دوی ئې د مرد سالاري په نامه يادوي او هدف ئې د نارينه قيموميت او مديريت په کورنۍ کې غندل او ختمول او د کورنيو افغاني جوړښت له منځه وړل دي، ۲- نخا، سندرو، شراب، قمار، بربنډتوب، اسلامي اصولو ته شا کولو او ملي دودونه

په لگته وهلو ته د مېرمنو هڅول، ۳- د مبتدلو عربي، ترکي او هندي فيلمونو له لاري د الحادي او دين دښمن غربي فرهنگ په گنده خم کي د مېرمنو رنگول، ۴- اسلام او زموږ ملي عنعنات د هغو ستونزو اصلي عامل گڼل چي ولس په عامه توگه او افغان مېرمني په ځانگړې توگه ورسره مخامخ دي، ۵- د مېرمنو په ضد هغه تاو تريخوالي چي منشأ ئې جهل او له اسلامي لارښوونو لري والی دئ اسلام ته منسوبول او دا په داسي حال کي چي دغه تاو تريخوالي له هغه وروسته پراخ ابعاد غوره کړل چي زموږ هېواد صليبي ځواکونو اشغال کړ او دغه رسنۍ ئې د اخلاقي فساد خورولو لپاره رامنځته کړې، د همدغو له کبله وو چي په هېواد کي په پراخه پيمانه د نیشه ئي توکو د کر او توليد لړۍ پيل شوه؛ په شرابو او مخدره موادو د ځوان نسل په ځانگړې توگه د افغاني مېرمنو روږدي کېدو لړۍ پيل شوه، او په همدې تناسب د مېرمنو له لوري د ځان وژنو کچه په بي سابقه توگه لوړه ولاړه، کورني تاو تريخوالي زيات شو، په ناموسي قتلونو کي زياتوالي رامنځته شو، د طلاقونو او د کورنيو د متلاشي کېدو کچه لوړه شوه.

حکمتيار

آيا د نکاح لپاره يوازي د زوجينو توافق کافي دى؟

غريبالي مېرمني او د دوى غربي استادان د نکاح په اړه په دوو خبرو ډېر ټينگار او اصرار کوي: ۱- يوازي د ښځې او سړي تر منځ خپل منځى توافق د نکاح لپاره کافي گڼي او د دواړو لوريو د خپلوانو (مور، پلار او بل ولي) توافق ضروري نه بولي، ۲- دې ته ترجيح ورکوي چي نکاح د ځوانۍ او پېغلنوب په لومړيو کي ترسره نشي، موخه ئې يا دا ده چي د ژوند دا برخه د آزاد جنسي تلذذ په حالت کي تېره شي او يا دا چي په واده کي ځنډ د نفوس زياتوالي په مخنيوي کي ممد دى .

په دغو دواړو مواردو کي د دوى دريځ نه يوازي د اسلام خلاف دى بلکي د علم، عقل او فطرت خلاف هم دى، په دې اړه خو خبري د يادولو وړ دي:

- علمي څېړنو ثابته کړې ده چي څوک په ځوانۍ کي واده وکړي اولاد به ئې تر هغه چا زيات روغ، پياوړى او له عقلي پلوه وړاندي وي چي په زړښت او له ډېرش کلنۍ وروسته واده کوي.

- د غرب آزاد، گنده، غير مهذب او غير قانوني جنسي تعلقاتو وښوده چي دا بې مهاره جنسي شذوذ انسان او انساني ټولني ته څومره ستري ستري ستونزي راولاړوي، د ايډز خطرناکه او وژونکې بيماري د همدې غير فطري ښکارندويي زېږنده ده او ورځ په ورځ زياتېدونکي ناموسي قتلونه له دغي

● کله چې انسان د بلوغ سن ته ورسېږي، له فطري او جسمي پلوه د ازدواج وړتيا ترلاسه کړي، ولي او د کوم علمي او عقلي دليل له مخي به د هغه ازدواج ناسم او غير مجاز عمل گڼو؟! په ټولو ژوو کې دا فطري قانون نافذ او مرعي الاجراء دئ چې هر يو ئې له بلوغ وروسته ځان ته جوړه غوره کوي او بېله کورنۍ جوړوي، ولي به انسان له دې عمومي، فطري او طبيعي قانون مستثنی کوو، د دې استثناء لپاره به کوم علمي او عقلي دليل وړاندي کوو؟!!!

● د ازدواج د ځنډولو منصوبه د هغو له لوري وړاندي شوې چې د انسانانو دېرېست د اقتصادي ستونزو عامل گڼي، دا په داسي حال کې چې د نړۍ اقتصادي ستونزي له هغه ظالمانه اقتصادي نظام راولاړي شوې چې د امکاناتو د غيرعادلانه وېش له کبله رامنځته شوی.

قرآن دا د فرعوني نظام يوه اساسي نښه گڼي چې د مظلوم، مستضعف او بې وزلي قوم له دېرېدو به وېره لري او د دوی د شمېر راکمولو هڅه به کوي. قرآن وايي: فرعون د بني اسرائيلو د زامنو د وژلو لړۍ په دې موخه پيل کړه چې دوی په ضعف او ناتوانۍ کې وساتي او پرې نږدې شمېر ئې زيات شي، قرآن د بني اسرائيلو لپاره د (مستضعف) اصطلاح کارولې، په دې لفظ کې دغه معنی نغښتې ده چې حاکم نظام په ناتوانۍ او ضعف کې د دوی د ساتلو هڅه کوله. دا اوس چې تاسو گورئ غرب او په سر کې ئې امريکا، په ټول توان طاقت د دې هڅه کوي چې د درېيمې نړۍ ولسونه دې

ته اړ کړي چې د اولاد پيدا کولو بهير کنترول کړي او د خپل نفوس د سريع زياتوالي مخه ونيسي، دوی خلکو ته دا وايي چې د نفوس زياتوالی د فقر باعث دی، حال دا چې په زمکه کې د رزق او روزي موجود وسائل هومره دي چې د موجوده شمېر شو برابره انسانانو ته روزي ورکولی شي، په ټولنه کې فقر او لوړه له دې نه ده راولاړه شوې چې د رزق او روزي وسائل د نفوس په تناسب نه دي، برعکس د فقر اصلي عامل د زمکې د وسائلو او شتمنيو غير عادلانه وېش دی، دا ستونزه له طبقاتي نظام راولاړه شوې، دا د غرب د پانگوال او ظالمانه اقتصادي نظام زېږنده ده. دا د انسانانو له خپلو ظالمانه تصرفاتو او غير عادلانه وېش راولاړه شوې ستونزه ده چې د شتمنيو لويه برخه ئې د محدود شمېر شتمنو په لاس کې ده او اکثريت ئې د ژوند له ضروري اړتياوو محروم دي او همدغو محرومانو ته په دروغو ويل کېږي چې ستاسو د فقر او لوړي وجه د نفوس زياتوالی دی، شمېر مو کم کړئ، د ازدواج نېټه د عمر پای ته وځنډوئ، په يوه او دوه اولادونو اکتفاء وکړئ چې اقتصادي ستونزه مو حل شي. د تېري زمانې فرعونيانو ئې زامن په چارو حلالول خو د اوس زمانې فرعونيان ئې په خو تابلیتونو د مور په رحم کې وژني.

دې ته مو بايد پام وي چې د بني اسرائيلو د عروج او زوال په قصه کې هغه ثابت الهي سنن توضیح شوي چې تل تکرارېږي، انساني تاريخ په حقيقت کې د هغو پېښو د تکرار اوږده قصه ده چې د بني اسرائيلو په قصه کې تاريخي بېلگې گورو. هره زمانه ځانته فرعون لري او په مقابل کې ئې

د موسی علیه السلام په څېر یو مجاهد، تل به کوری چې د مجاهدينو په لیکو کې تگمار سامري راپيدا شي او مجاهدين د الله له بندگۍ د سخوندر په څېر د يوه جعلی او کاذب معبود بندگۍ ته بیايي، د زمانې په هر پړاو کې به د بلعم بن باعوراء په څېر د تگمارو مذهبي مشرانو شاهد وئ، هغه چې دین په دنیا پلوري، د مذهب تر نامه لاندې د فرعون ملگرتیا او د موسی مقابلې کوي، تل به قارون د فرعون په خوا کې گورئ او فرعونې نظام به د خلکو د زامنو د وژلو او د ولس د شمېر کمولو هڅه کوي!!

قرآن نه یوازې د فرعون په قصې کې د نفوس کمولو هڅه فرعونې نظام ته منسوبوي بلکې په لاندې آیت کې د خلکو مال په ناحقه خوړل د خلکو له وژلو سره مترادف گڼي او دواړه څنګ په څنګ کې یادوي او فرمایي:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَن تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ٢٩ النساء: ٢٩

اې مؤمنانو! مالونه مو په خپل منځ کې په ناروا مه خوړئ، مگر دا چې ستاسو د رضامندی-تجارت وي او ځان وژنه مه کوئ، يقيناً چې الله درباندي مهربانه دئ. او چا چې په تېري او ظلم سره دا کار وکړ، حتماً به ئې اور ته نباسو او دا خو الله ته آسان دئ.

په دې مبارکو آيتونو کې د مسلمانانو ترمنځ د اقتصادي اړیکو په ارتباط خو اساسي لارښوونې شوې:

● په ناروا به يو د بل مال نه خورئ. په دې کي ټولو هغو نارواوو لارو نه اشاره شوې چي اسلام حرامي کړې، ربا، قمار، احتکار، دوکه، رشوت، د حرامو شيانو تجارت او نور.

● تجارت درته جائز دئ، په دې سره کولی شئ يو له بله جائزه گټه ترلاسه کړئ، خو په تجارت کي به د طرفينو رضایت په پام کي نیسئ، يو به د بل له مجبوریتونو ناروا گټه نه اوچتوي.

● له ځان وژلو ډډه وکړئ، مبادا د فقر له وجهي او يا د فقر له وېري ځان يا خپل اولاد ووژنئ. د الله له رحمته مه مایوسه کېږئ.

● خو که دا انسان وژنه له ظلم او تېري راولاړه شوې وي او د انسانانو د مرگ او وژل کېدو عامل ظلم او تېري وي، نو دا ظالمان او تېري کوونکي دي د الله عذاب ته انتظار وکړي. د دې معنی دا ده چي مبادا کوم انسان په ظلم او تېري سره ووژنئ او يا داسي اقتصادي نظام رائج کړئ چي د نېستمندو د مزید نېستمند کېدو باعث شي او د دوی په تدریجي مرگ منتج شي. دا اوس چي غربي استعمار په نړۍ باندې کوم اقتصادي نظام مسلط کړی، نړۍ ئې په بډايو او فقيرو هېوادو وېشلې، يو له ډېرو خورو چوي او بل د يوې گولې وچي ډوډۍ له نه موندلو مري، يو د پرسوب او پرېرتوب بيماريو لپاره دواگانې او علاجونه لټوي او بل سل او ملاريا وهلی، د هډوکو له پاسه ئې له پوستکي پرته بل څه نشته، يو په سترو سترو افسانوي بنگلو کي هم قانع نه وي او بل يا له زړوکو جوړي شوې خېمې کي يا له ټيم جوړي شوې گوډلي کي د ژمي سړې شپې يا د دوبي تودې ورځي تېروي، د غرب ظالمانه پانگوال نظام

د ژوري په څېر د وروسته پاته هېوادونو د مظلومو ولسونو ويني زېښلي، ظالم او بې رحمه حکومتونه، جنرالان او پاچايان ئې ورباندي مسلط کړي، د دوی شتمنۍ ئې غارت کړې، يوه ټوټه اوسپنه او پلاستيک د سرو زرو په بيع ورباندي پلوري، جنرالان ئې شتمنۍ په وسلو مصرفوي خو دا وسلې د دې پر ځای چې د دښمن په ضد استعمال شي پخپله د ولس د ځپلو لپاره کارول کېږي، په تېري پېړۍ کې به استعماري ځواکونو د خپل فوځ په زور ملکونه نيول او خپلو کمپنيو ته به ئې سپارل، خو اوس د دغو هېوادونو خپل فوځونه دا کار ورته کوي. څو جنرالان په ارزانه بيع واخلي، هم فوځ د دوی په ولکه کې راشي او د قيامونو د ځپلو لپاره ترې کار اخلي او هم د کودتاگانو له لاري نظامونه او چارواکي ئې يو په بل بدلوي. د قرآن په دغه وينا کې دا ټول حقائق توضیح شوي، واقعاً چې په ناروا سره د خلکو مال خوړل، د انسانانو د مرگ او هلاکت لوی عامل دی.

● اسلام د نکاح تړون ته د داسې تعهد او تړون په سترگه گوري چې د دوو انسانانو (نر او ښځې) تر منځ د يوه نوي گډ ژوند بنسټ جوړوي، يوه نوې کورنۍ رامنځته کوي، د نسل د دوام شرائط برابروي، اولاد ته د پالنې او روزني مصئون او خوندي غېږ جوړوي، د انسان جنسي اړتيا له قانوني او صفا لاري رفع کوي، په دې نکاح سره دواړه لوري په خپلو کې ژمنه کوي چې د ژوند په سفر کې به څنگ په څنگ وړاندي درومي، په ملگرتيا کې به ئې وفا، اخلاص، مينه او صداقت وي، د يوه غېږ به د بل لپاره داسې پناه ځی وي چې له جنسي انحراف ئې ساتي، اسلام په نکاح کې د جانبينو د توافق او

نوموړي تعهد او ژمني ترڅنگ دا هم ضروري گڼي چې نکاح د جابینو د کورنیو او اولیاءو په رضایت او توافق ترسره شي، موخه ئې د اولاد درلودل او د یوې نوې کورنۍ جوړول وي، د نکاح ژمنه او تړون قانوني او څرگند وي، نور هم پرې خبر شي، د دې لپاره ئې د ولیمې په نامه محفل جوړول او خلک ورته رابلل غوره دود گڼلی او حتی د دریا وهلو اجازه ئې ورکړې، او دا ټول د دې لپاره چې نور خلک هم له دې تړون او ژمني خبر شي او له دې څرگندي نکاح وروسته د ټولني هر غړی د دې تړون درناوی وکړي او په دې اړه قانوني پولي داسي مراعات کړي او له ښکولو ئې ډډه وکړي لکه چې د نورو ملکیتونو په اړه خپل او د بل حد مراعاتوي او له قانوني پولو او بڼل تېری او تجاوز گڼي. اسلام وایي: نکاح به د اولاد درلودو په موخه وي نه د جنسي غریزې د اشباع په موخه.

● غربي منحنط فرهنگ مور ته وایي: د انسانانو د ډېرښت مخنیوی وکړئ، چرگان، خوگان او سویان زیات کړئ!! له یوې خوا داسي ماشینونه جوړوي چې په سریع توگه او له طبیعي بهیر پرته له هگيو چوچوني راوباسي خو بلي خوا ته داسي دواگانې بازار ته راباسي او په پراخه پیماننه تبلیغات ورته کوي چې د حمل په مخنیوي او د سقط جنین په کار کي له مېرمنو سره مرسته کوي، ځوانانو او پیغلو ته وایي: له نکاح ډډه وکړئ، او د خپلو جنسي اړتیاوو رفع کولو لپاره GIRL FRIEND او BOUY FRIND (ملگرې نجلۍ او ملگرې هلک) غوره کړئ، د حمل مخنیوي لپاره له دواگانو استفاده وکړئ!!! نه پوهېږو د کوم انساني معیار له مخي دا د عقل، انساني عاطفې او فطري

سننو مخالف کار د توجیه وړ دی، اسلام وایي: کله چې حوائی نه ورسېدی که توان ئې لرئ نو واده وکړئ، غوره مېرمن هغه ده چې ودود (مینه ناکه) او ولود (د زیات اولاد زېروونکې) وي، کومه مؤمنه مېرمن چې دوه او تر هغه زیات اولاد وروزي جنت به ئې د پیغمبر علیه السلام خوا ته وي، که نکاح درته مقدور نه وي نو د عفت او صبر لمن کلکه ونیسئ، د روژې په نیولو سره خپلي نفسي غوښتني مهار کړئ او له نارواوو لارو ډډه کوئ.

په نکاح کې د جانبینو توافق شرط دی

اسلامي شریعت د نکاح او یوې نوې کورنۍ د جوړلو لپاره د جانبینو توافق شرط کړی، او د جانبینو د کورنیو تر منځ توافق ئې غوره او گټور گڼلی، دواړو ته په ښه سلوک او په خپلو کې په مشوره توصیه کوي، د لانجو غوڅولو لپاره دواړو ته د صبر، زغم او عفوي سپارښتنه کوي او که په دې ئې لانجه حل نه شوه، د دواړو خپلوانو ته وایي چې مداخله وکړي او ستونزه حل کړي، د روغي جوړي لپاره دي په گډه د مصالحې کوم هیئت او جرگه غوره او لانجه دي حل کړي، که په دې هم مشکل حل نه شو نو مېړه ته ئې د طلاق واک ورکړی، په داسې حال کې چې وایي: د الله په وړاندي تر ټولو کرکجن حلال کار طلاق دی. طلاق ئې له هغې ترخې دوا سره تشبیه کړی چې ډاکټر ئې د علاج لپاره ناچار خپل بیمار ته ورکوي. د نکاح او طلاق په اړه د اسلامي شریعت لارښوونې داسې دي چې هم د مېړه او ښځې ترمنځ گډ ژوند د مینې، پېرزوینې او احترام په فضاء کې وي او هم ئې د مجبوریت

په صورت کي بېلېدل په ښه او غوره توگه، داسي صوابط ئې وضع کړي چې دا معامله د دوو کورنيو ترمنځ د نږدې والي ذريعه وي نه د منافرت او دښمنۍ باعث.

د طلاق واك نارينه ته او په مقابل کي ئې د مهر حق ښځي ته ورکړی شوی، دا مهر د ښځي د مستقبل لپاره ډېر حکیمانه او غوره تضمین دی، چې مېړه ونشي کولی بې موجه خپلي مېرمنې ته طلاق ورکړي، یا د دې لپاره چې د هغې پېغلتوب ختم او د ځوانۍ ښایست ئې نه وي پاته او مېړه ئې غواړي له دې ځان خلاص کړي او بله پېغله او ښایسته وکړي، یا هسي تر دې ئې بله خوښه شوې وي، دې ته طلاق ورکړي او په بلي ئې بدله کړي، د دې لپاره چې څوک د ښځو په برخليک لوي ونکړی شي، اسلامي شريعت د مهر حق ښځي ته ورکړی او د همدې لپاره شريعت د مهر لپاره خاص حد نه دی ټاکلی، دا اختیار ئې ښځي ته ورکړی چې د خپل مستقبل د تضمین لپاره له مېړه څه ترلاسه کول ضروري گڼي، که مېړه ښځي ته طلاق ورکوي نو دا حق نه لري چې دې ته له ورکړو شيانو د مهر په شمول څه ترې بېرته واخلي، خو که ښځه د طلاق غوښتنه کوي نو بيا به دې ته خود تيارېږي چې له مېړه اخیستی مهر بېرته مسترد کړي او په دې سره د دوی لانجه پای ته ورسېږي. د درېيم ځل طلاق معنی دا ده چې دا دواړه نور د گډ ژوند وړتياوي نه لري، خو که دې ښځي له بل سره نکاح وکړه او دا نوې نکاح هم په طلاق منتج شوه، ښايي دې ترخې تجربې لومړنۍ جوړه دې نتيجې ته رسولې وي چې يو ځل بيا گډ ژوند پيل کړي، دوی ته د دې کار اجازه ورکړی شوې، خو په

دې شرط چي يو د بل د حقوقو د مراعات اراده او توان په ځان کي وگوري.

الله تعالی سړي ته د رجعت جواز د دې لپاره ورکړی چي مېړه او مېرمني ته ئې د تجدید نظر او په خپلو کړو وړو د بیا کتنې فرصت ورکړي، د موقت بېلتون په دوران کي دواړه دا وگوري چي د تل لپاره يو له بل بېلتون؛ دوی دواړو او اولادونو ته ئې څومره ستونزي راپيدا کوي، خو مبادا له دې رخصت او جواز غلطه استفاده وشي او مېړه د ښځې د ځورولو لپاره ترې کار واخلي. الله تعالی داسي کار په الهي آيتونو ملنډي وهل او په خپل ځان له ظلم کولو سره مترادف گڼلی او دا ئې د هغه الهي نعمت ناشکري گڼلی چي د کتاب او حکمت په بڼه کي د دوی په برخه شوی. دوی بايد متوجه وي چي معامله ئې له هغه علیم خدای سره ده چي په هر څه پوه دی او د دوی هيڅ څه ترې پټ نه پاته کېږي.

آيا په ازدواج کي د ولي موافقه د ښځې پر آزادۍ تېری دی؟

د اسلامي ضوابطو په اړه د هغه چا اعتراض ډېر بې بنسټه او غلط دی چي وايي په ازدواج کي د ولي موافقه لازمي گڼل د ښځې د بشري حقوقو خلاف شرط دی!! هغوی نه پوهېږي چي دا موافقه څومره اهميت لري او له عدم مراعات ئې څومره ستونزي راولاړېږي. هومره چي مور او پلار د خپلي لور مستقبل په پام کي ساتي او د خپلو تجربو له مخي هغې ته سمه لار ښودلی شي او ښه مشوره ورکولی شي، په خپله دا ئې نشي کولی. دا خو نه

د مور پلار په اندازه تجربه لري او نه معرفت، ډېر حله داسي واقع کېږي چې هغه د جذباتو او احساساتو له مخي فيصله وکړي، د چا حسن، لباس او ظاهري وضع ئې تر اغېز لاندې راوړي، جذباتي فيصلې ته ئې وهڅوي، خو مور پلار ئې ډېرو نورو اړخونو ته هم توجه کوي او د خپلي لور مستقبل او ښه ژوند په پام کي نيسي.

کوم زوی او لور چې د مور او پلار له موافقې پرته له داسي چا سره نکاح کوي چې هغوی ورسره موافق نه وي، په حقيقت کي د يوې نوې او نه آزمویل شوې اړيکي لپاره گڼ شمېر ژوري او له ميني او پېرزويني ډکي اړيکي شلوي، آيا صحيح ده چې مور او پلار دومره بې ارزښته وگڼل شي چې زوی او لور ئې د خپلي نکاح په اړه د هغوی رأيي ته اعتناء ونه کړي، د هغوی د خوښي او رضایت پرته عمل وکړي او ځان پر دې هم مکلف ونه گڼي چې د هغوی قناعت او موافقه ترلاسه کړي؟! دا رايه يوازې هغه څوک ورکولی شي چې موخه ئې د کورنيو ږنگول وي نه جوړول!!

دا جنابان دې ته تيار نه دي چې کومه سپرلی ئې د بل له سپرلي سره په خپل سر ولاړه شي، بل ته څنگه وايي چې ستا لور کولی شي له هغه چا سره په خپل سر او ستا له خبرولو پرته ولاړه شي چې ته ئې ورته مناسب نه گڼي!!

د ژوند همسفر په احتياط او دقت سره انتخاب کړئ

اسلام مور ته سپارښتنه کوي چې د ژوند همسفر په انتخاب کي دقت

او احتياط وكړو، په دې اړه زموږ پرېكړه پر جذبانو ولاړه نه وي، دا حقيقت بايد په پام كې ولرو چې په نكاح سره د يوې نوې كورنۍ بنسټ اېښودل كېږي، دوه كسان په خپلو كې تعهد كوي چې د ژوند په دې سفر كې به يو د بل مخلص او صادق ملگري وي، په دې اوږده سفر كې د دوى تر منځ فكري وحدت تر بل هر څه زيات مهم او ضروري دى، د دوى دواړو لپاره هم او د اولاد لپاره ئې هم، د دې همسفر او ملگري په غوره كولو كې تر هر څه زيات بايد د هغه ايمان او عقيدې ته اهميت ورکړى شي، يوازي يو مؤمن همسفر به د ژوند په لوړو ژورو كې ستا ډاډمن مټ وي، بل ته به پر تا ترجيح نه ورکوي، نه به له تا سره خيانت كوي او نه ستا له اولاد سره، كه د همسفر په غوره كولو كې؛ دې ته توجه ونكړې او د مال، جمال او حسب او نسب له مخي ئې غوره كړې، نو يا به دا ملگرتيا لنډه ثابته شي، يا به كور درته تنور شي او يا به ئې پايله د جهنم اور شي، ستا لپاره هم او ستا د اولاد لپاره هم، پيغمبر عليه السلام په دې اړه څومره عبرتناكه وينا لري:

عن أنس بن مالك قال سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول من تزوج امرأة لعزها لم يزد الله إلا ذلاً ومن تزوجها لمالها لم يزد الله إلا فقراً ومن تزوجها لحسنها لم يزد الله إلا دناءةً ومن تزوج امرأة لم يتزوجها إلا ليغض بصره أو ليحصن فرجه أو يصل رحمه بآرك الله له فيها وبارك لها فيه. رواه الطبراني

انس رضی الله عنه وایي: له رسول الله صلی الله علیه و سلم می واورېدل چې فرمایل ئې: چا چې کومه ښځه د هغې عزت ته په پام سره نكاح كړه،

الله به ئې له ذلت پرته بل څه ورته زيات نه کړي او چا چې د هغې د مال په وجه په نکاح کړه نو الله تعالی به له فقر پرته بل څه ورته زيات نه کړي او چا چې د هغې د حسن په وجه په نکاح کړه، نو الله تعالی به له دنائت پرته بل څه ورته زيات نه کړي او چا چې کومه ښځه یوازې د دې لپاره په نکاح کړه چې خپلې ستړگي (له گناه) راتم کړي او یا خپل عورت حفظ کړي او یا د خپلوی اړیکي ټینګي کړي نو الله تعالی به دوی دواړه یو بل ته د برکت باعث کړي.

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال تنكح المرأة لأربع لجمالها ولحسبها ومالها ولدينها فعليك بذات الدين.

له ابو هريرة رضی الله عنه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمایل: ښځې د څلورو خصلتونو له مخې په نکاح کېږي: ښایست ئې، حسب و نسب ئې، مال ئې او دیانت ئې، نو ته ئې دینداره غوره کړه.

د مجردو ځوانانو او پېغلو په اړه د چارواکو دیني دنده

قرآن ټول مسلمانان او د دوی چارواکي که دا پلار وي او که بل ولي او حکومتي چارواکي پر دې گمارلي چې د پېغلو او ځوانانو د نکاح بند و بست وکړي، دوی ته لارښوونه کوي چې اقتصادي ستونزي باید د دې کار مانع نشي، قرآن په دې اړه فرمایي:

وَأَنْكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ۚ إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝۳۲

وَلَيْسَتَعْفِيفُ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يَغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
 وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ
 فِيهِمْ خَيْرًا وَعَاقِبُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَيْنَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا
 فَتِيَّتَكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَا تَحْصِنًا لِيَتَّبِعُوا عَرْضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَمَنْ يُكْرِهِنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۳۳

النور: ۳۲-۳۳

او خپل بي واده (نارينه او ښځي) او خپل بي واده صالح مريان او وينځي واده کړي، که فقيران وي الله به ئي په خپل فضل سره شتمن کړي، او الله پوه د وسعت خاوند دئ، او هغه چي واده نه مومي تر هغه دي عفت غوره کړي چي الله ئي په خپل فضل سره شتمن کړي، او ستاسو په لاس کي هغه (مريان او وينځي) چي د مکاتب غوښتنه کوي نو مکاتب ورسره وکړئ که کومه ښېگڼه په کي وگورئ، او د الله له هغه مال څه ورکړئ چي تاسو ته ئي درکړي، او د دنيايي گټي په لټه کي خپلي وينځي بدلئ ته مه اړباسئ، (خاصتاً) که هغوی پاک لمني غواړي، او څوک چي هغوی اړباسي نو يقيناً چي الله د دوی له اړ کېدو وروسته (ورته) مهربان بخښونکی دئ.

په دې مبارکو آيتونو کي دا لارښووني ځلېږي:

- مؤمنانو ته ويل شوي چي د خپلو بي واده او مجردو نارينه او ښځو او د بي واده صالح مريانو او وينځو د واده بند و بست وکړي، د بدلنيو او

اخلاقي فساد د مخنيوي تر ټولو اغېزمنه او ډاډمنه طريقه دا ده چې بلوغ ته رسېدلي ځوانان او پېغلي او له واده پاته شوي نارينه او ښځي واده كړي شي او د اوږدې مودې لپاره د مجرد پاته كېدو مخنيوی وشي، د كورنۍ مشران او د ټولني واكمنان بايد دې لوري ته خاصه توجه وكړي او هغه خنډونه له منځه يوسي چې نكاح پېچلې او ځنډمنه كوي.

- فقر او اقتصادي مشكلات بايد په واده كې د ځنډ باعث نشي، نه دي واده كوونكي د خپلو اقتصادي ستونزو له كبله او يا له دې وېرې چې واده به ئې له اقتصادي مشكلاتو سره مخامخ كړي د واده كار ځنډوي، او نه دي پلرونه دا غلطي كوي چې كوم صالح او ښك انسان ته د خپلي لور له وركولو له دې كبله ډډه وكړي چې هغه نېستمن او فقير دى. باور او هيله ئې بايد دا وي چې الله تعالى به ئې په خپل فضل سره شتمن كړي، دا لارښوونې د هغه الله تعالى له لوري دي چې ښه پوه او د وسعت خاوند دى، په هغه څه مو گماري چې ستاسو خير په كې مضمّر دى، كه د عليم خداى په لارښوونو عمل وكړئ له تنگسې به مو وباسي او پراخي به درپه برخه كړي.

- هغه چې د واده توان نه لري او امكانات ئې نه مومي تر هغه دي د عفت لمنه كلكه ونيسي او په گناه كې له پرېوتو دي ځان وساتي چې الله تعالى ئې په خپل فضل سره شتمن كړي. له شتمن كېدو سره سم دي له ځنډ پرته دا كار وكړي.

- كوم مريان او وينځي چې د مكاتب غوښتنه كوي، غواړي له غلامۍ وژغورل شي او د آزاد او خپلواك انسان په څېر ژوند وكړي، خپله آزادي پېري،

له مالک سره داسي تړون ته چمتو کېږي چې د خپلي آزادۍ په بدل کې کومه مالي معاوضه يا کوم گټور کار ترسره کړي، نو الله تعالی مؤمنانو ته لارښوونه کوي چې نه يوازې داسي تړون ته چمتو شي بلکې مالي مرسته ورسره وکړي او له هغه مال يو څه ورکړي چې الله تعالی د دوی په واک کې ورکړی، خو مشروط په دې چې په هغه کې کومه ښېگڼه وگوري، د آزاد ژوند لپاره ئې مستعد ومومي، په دې پوه شي چې هغه دومره اهليت او کفايت لري چې خپل کارونه په سمه توگه ترسره کړي او د يوه صالح او ښک انسان په توگه آزاد ژوند وکړي. داسي نه چې آزادي ورته له اخلاقي حدودو د وتلو لار پرانيزي او بدو کارونو ته مخه کړي.

● مؤمنانو ته سپارښتنه شوې چې د دنيايي گټې په لټه کې خپلي وينځي بدمنۍ ته اړي نه کړي، خاصتاً که هغوی پاک لمنې غواړي، او څوک چې هغوی اړباسي نو يقيناً چې الله د دوی له اړ کېدو وروسته ورته مهربان بڅبونکی دی. لکه چې ومو ليدل تر دې وړاندي د دوی په اړه دا مهمې سپارښتنې وشوې چې د واده بند وبست ئې وکړئ او که ئې آزادي غوښته او تاسو د آزاد ژوند اهليت په کې وليد، آزاد ئې کړئ او مرسته ورسره وکړئ، دلته د هغو ذليلو انسانانو په کرکجنې کړنې نيوکه کوي چې د وينځو د ناموس او عفت سوداگران دي، د دنيايي گټې په موخه له وينځو د فاحشو او عزت پلورو په توگه استفاده کوي، تر اسلام وړاندي د عربي ټولني حالت همداسي وو، وينځي به د همدې حرفې لپاره کارول کېدې، په جاهلي ټولنو کې، که دا تر اسلام وړاندي وې او که نن او په يوويشتمې پېړۍ کې، هلته چې دين

حاکم نه وي، او د حلال او حرام پولي د الهي دين له مخي نه ټاکل کېږي، هلته چي د شيطان پاچايي وي، هلته چي انسان د خپل هوس بنده وي، نو هلته به د شهوت مهارول او حلال او حرام، جائز او ناجائز ته حدود او پولي ټاکل؛ نه يوازي ممکن نه وي بلکي کرکجن به گڼل کېږي او په وړاندي به ئې حساسيت ښودل کېږي، ناموس پلورنه او بدمني به په گټوري تجارتي حرفې بدلېږي، له اسلام وړاندي د عربي ټولني حالت همداسي وو، نن د غربي ټولني حالت همداسي دي، که تاسو د غربي ټولني هر لوري ته مخ وړوئ؛ د دې گنده او د انساني فطرت ضد عمل مظاهر به له ورايه وگورئ، په بازار کي، په مغازه کي، په هوټل کي، په بانک کي، په دفتر کي، د جمهوري رياست له ماڼۍ د ټرافيک تر غرځي، حتی په کليسا کي به د دې آثار او اغېز ومومئ، دا نن د لندن په ښار کي تر اويا زره زياتي د عزت پلورني او بدمني رسمي هټۍ دي چي دولت ته کميشن ورکوي!!! له همدې لاري دولت تر لاسه کېږي، له همدې لاري لوړو مقاماتو ته د رسېدو دروازې پرانيستل کېږي، استخباراتي شبکې له همدې دام جوړوي، پټو اسرارو ته لار مومي، وبه گورئ چي د ژوند پر هري برخي د دې گنده حرفې تور ووزر غوړېدلی. اسلام راغی، د فکري، اخلاقي، اجتماعي او اقتصادي اصلاحاتو لړۍ پيل شوه، هغه چي په پروڼۍ جهل ځپلې او شرک وهلې ټولني کي د امتيازاتو خاوندان ول، چا له مذهب ځان ته حرفه جوړه کړې وه، چا ته د ټولني اجتماعي جوړښت واکمني ورپه برخه کړې وه، چا د ټولني له مخکنيو اقتصادي مناسباتو بي شمېره گټي ترلاسه کولې، څوک په اخلاقي فساد اخته وو او له آزادو جنسي

اړيکو ئې خوند اخيست، او چا د عزت او ناموس سودا گري کوله، دوی ټولو اسلام ځان ته گواښ گڼلی او په خپل خپل وار او خپل خپل وخت کې ئې د اسلام مقابله کړې، په مکه کې د دې مخالفت مشري د ابو جهل په غاړه وه او په مدينه کې د عبد الله بن ابی بن سلول، يوه څرگنده مقابله کوله او له خپل پلرني مذهب د دفاع تر نامه لاندې، بل په پټه مقابله کوله او د اسلام په جامه کې، د عبدالله بن ابی بن سلول دښمني تر ابو جهل خطرناکه وه، د افک هغه فتنه چې د النور په مبارکي سورې کې پرې بحث شوی د ده له لوري راولاړه شوې وه، دی شتمن وو، د ټولني مخکنې جوړښت مرفه ژوند ورپه برخه کړی وو، وينځي او غلامان ئې درلودل، خپلي وينځي ئې عزت پلورني ته اړي کړې وې او له دې لاري ئې عوائد ترلاسه کول، مدينې ته د رسول الله صلی الله عليه و سلم په راتلو سره هغه نه يوازې خپل مخکنی مقام او اعتبار له لاسه ورکړ بلكې دغه بازار ئې هم سوړ شو، د اسلام پر اخلاقي اړخ بريد کول د ده يو ضرورت وو، هغه په دې موخه د افک فتنه راولاړه کړې وه او هغې ته ئې لمن وهله چې د خپلي بې عزتۍ او سپکاوي مشکل پرې حل کړي، هغه مشکل چې د عزت پلورني له کبله ورسره مخامخ شوی وو. د ده په اړه په آثارو کې راغلي چې شپږ وينځي ئې د همدې کار لپاره کښېنولې وې، يوه ئې معاذه نومېده، مسلماننه شوه، له دې گنده عمل ئې د لاس اخيستو او توبې پرېکړه وکړه، ابن ابی بن سلول سخته وځوروله، هغې ابوبکر رضی الله عنه ته شکايت وکړ، خبره ئې رسول الله صلی الله عليه و سلم ته ورسېده، حکم ئې وکړ چې هغه دي د دې ظالم له منگولو وژغورل شي.

راشئ حِينِي هَغِه رَوَايَات هَم لِه نَظَرِه تَبَرِ كِرُو چِي پِه پورنئى مَوْضوع

پوري ارتباط لري:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ، مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصِّيَامِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ. المعجم الكبير للطبراني، النسائي،

مصنف ابن ابى شيبه

له عبد الله بن مسعود رضى الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: اي د خوانانو ټوليه! ستاسو كوم يو چي د واده امكانات لري نو واده دي وكړي، حكه دا د نظر ښه اړوونكى او د شهوت ښه مهاروونكى دئ. يعني واده د دې سبب كېږي چي انسان نا محرم ته نظر ونه كړي او له زنا خوندي پاته شي.

له دې روايت معلومېږي چي د مسلمانانو مشران او واكمنان بايد خوانان واده كولو ته وهڅوي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثَةٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمُ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالنَّكِيحُ يُرِيدُ الْعَقَافَ وَالْمُكَاتِبُ يُرِيدُ الْأَدَاءَ». البيهقي

له ابو هريره رضى الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: له دريو سره مرسته كول د الله تعالى پر ذمه دي: د الله د لاري مجاهد، هغه واده كوونكى چي د پاك لمنى اراده لري او هغه مريى چي د آزادى لپاره مكاتبت كوي او غواړي هغه معاوضه اداء كړي.

يعني كه څوك شتمن نه وي او د جهاد وسائل او امكانات په واك كې نه لري خو سره له دې د الله په لار كې د جهاد اراده كوي، يا د عفاف او پاك لمنۍ په موخه د نكاح اراده كوي او يا د آزادۍ لپاره مكاتبه كوي او غواړي چي خپل پور پرې كړي نو الله تعالى به ئې حتماً مرسته كوي.

د مكاتبې له لاري د مريي او وينځي د آزادولو د هغه شرط په اړه چي په اړوند آيت كې ورته په دې الفاظو اشاره شوې: ان علمتم فيهم خيراً په لاندې روايت كې داسي راغلي:

مَا جَاءَ فِي حَدِيثِ مُرْسَلٍ وَمَرْفُوعٍ عِنْدَ أَبِي دَاوُدَ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : { إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ حِرْفَةً وَلَا تُرْسِلُوهُمْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ } . سبل السلام

د ابو داؤد له نظره مرسل او مرفوع حديث كې راغلي چي رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: كه مو په هغوى كې كومه حرفه (كسب) وموند (نو مكاتبه ورسره وكړئ) او داسي ئې مه پرېردئ چي د خلكو د اوږو پېتى وي. يعني له داسي غلامانو او وينځو سره په هغه صورت كې مكاتبه وكړئ او آزاد ئې كړئ چي د كوم كسب او كار له لاري خپل اقتصادي مشكلات په خپله او له حلالي لاري حلولى شي.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا مُسَاعَاةَ فِي الْإِسْلَامِ .
المعجم الكبير

له ابن عباس رضی الله عنهما روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: په اسلام كې د عزت پلورني (كنجريتوب) لپاره ځاى نشته.

عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَهْرٌ

له رافع بن خديج رضی الله عنه روایت دی چي د کنجری بدله ناولي او پلیته ده.

د تصرف لپاره بلوغ شرط دی که رشد؟

دا هم یوه اساسي او مهمه پوښتنه ده چي ځوان او پېغلي ته د خپل ځان او ازدواج په اړه د پرېکړي واک ورکړی شوی که نه، که ورکړی شوی له دې واک کله استفاده کولی شي، تر بلوغ وړاندي که وروسته، بلوغ شرط دی که رشد؟ دې پوښتنې ته تر ځواب وړاندي باید دا مطلب په پام کې ولرو چي قرآن یتیمانو ته د دوی د مال سپارل په دې پوري مشروط کړي چي بلوغ او رشد ته ورسېږي، په دې اړه د قرآن لارښوونه دا ده:

وَأَبْتَلُوا أَلَيْتَمَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِّنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۖ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ٦

النساء: ٦

او تر هغه یتیمان آزمویئ چي د نکاح (پړاو) ته ورسېږي، نو که د دوی هوبښياري مو احساس کړه، نو مالونه ئې وروسپارئ. او د دې لپاره په اسراف او تلوار سره د دوی مالونه مه مصرفوئ چي ستر به شي او څوک چي غني

وي نو پرهبږ دي وکړي او څوک چي نېستمن وي په مناسبه توگه دي مصرف کړي او کله چي دوی ته خپل مالونه مسترد کوئ نو شاهدان ورباندي ونيسئ او الله د حساب کوونکي په توگه کافي دي.

دلته د يتيم اولياوو ته څو لارښووني شوې:

● د يتيمانو د روزني په دوران کي دوی په پر له پسې توگه امتحانوي، کله يو کار ورته وسپارئ او کله بل، د وړو وړو شيانو په پېرلو او پلورلو ئې وگمارئ، په دې سره به د هغوی ښه روزنه وشي، بلوغ ته له رسېدو وروسته به د خپل مال د ښه پاللو لپاره ذهنناً او عملاً تيار وي او کافي تجربه به ئې ترلاسه کړې وي.

● دا کار به ترهغه کوئ چي يتيمان تر بلوغ او نکاح پوري ورسېږي، خو که دې مرحلې ته ورسېدل او تاسو په دوی کي کافي هوښياري احساس کړه نو مالونه ئې وروسپارئ. د آيت له الفاظو معلومېږي چي د يتيم اولياء به بلوغ ته د يتيم د رسېدو په وخت کي هم دا خبره په پام کي ساتي چي آيا هغه د دې وړتيا لري چي مال ئې وروسپاري او که نه. يوازي بلوغ معيار ونه گڼي، بلکي د بلوغ ترڅنگ د ده رشد او هوښيارتيا هم په پام کي ولري.

● مبادا له دې وېږي د دوی مال په اسراف او تلوار سره مصرف کړئ چي ستر به شي او خپل مال به درنه واخلي.

● غنيانو ته په کار ده چي د يتيم د مال له مصرف ډډه وکړي او په خپلو شتو اکتفاء وکړي.

● فقير ولي ته دا اجازه ورکړي شوې چي له دې مال په مناسبه او غوره توگه څه مصرف کړي، خو دا به هومره وي چي يوه مستخدم ته په ټولني کي ورکول کېږي.

● يتيمانو ته د دوی د مالونو د سپارلو په وخت کي شاهدان ونيسئ.

● دې ته مو پام وي چي الله حسيب دى، د هر څه حساب به درسره کوي. راشئ وگورو چي که يتيم ته د خپل مال سپارلو په اړه د قرآن لارښوونه دا وي او هغه د يتيم په بلوغ او رشد پوري مشروطوي، نو د ازدواج په اړه به ئې لارښوونه او غوښتنه څه وي او الله تعالى به په څه راضي کېږي؟ يقيناً چي د ازدواج موضوع تر دې ډېر ډېر ارزښت او اهميت لري چي د هغوی مال کله او په کوم عمر کي وروسپارل شي، په دې کي هيڅ شک نشته چي د نکاح لپاره بلوغ لومړنی شرط دى، د نکاح موخه د نسل دوام او د اولاد درلودل دي، نه فقط د جنسي غريزي اشباع، له هغي ماشومي سره جنسي نږدېکت د دين او فطرت خلاف کار دى چي بلوغ ته نه وي رسېدلې، غوره او له اسلامي لارښوونو سره سمه نکاح هغه ده چي:

● د دواړو په موافقه او له بلوغ وروسته او هغه مهال ترسره شي چي دواړه د رشد پړاو ته رسېدلي وي او د سمې پرېکړي او صحيح انتخاب جوگه وي.

● يو د بل کفو او سيال وي او اجتماعي حالت ئې سره ورته وي.

● د يوې کورنۍ جوړولو او اولاد پاللو په موخه وي، نه د جنسي غريزي د اشباع په موخه موقته اړيکه.

● د دواړو کورنيو په توافق وي.

● مناسب مهر وټاکل شي.

● لږ تر لږه دوه شاهدان په منع کي وي.

● څرگنده وي او پټه پاته نشي.

لکه چي گورئ په دې آيت کي د نکاح لپاره خاص وخت او حد په گوته شوي، او ويل شوي (وَأَبْتَلُوا أَلَيْتَمَيَّ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ : او تر هغه يتيمان آزمويئ چي د نکاح (پراو) ته ورسېږي)، دا ټاکلی پراو بلوغ (ځواني او پبلغتوب) دی، او د آيت له لارښووني په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي د بلوغ ترڅنگ بايد رشد او د عقل پوخوالی هم په پام کي وي.

دې ته مو بايد پام وي چي قرآن ځوانۍ ته رسېدا په دې صيغه يادوي: وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلْمَ او کله چي ستاسو ماشومان حلم (ځوانۍ) ته ورسېږي. او هغه چي لا بالغ شوي نه دي په دې صيغه ئي يادوي: وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلْمَ: او هغه چي لا حلم (ځوانۍ) ته نه دي رسېدلي. له دې معلومېږي چي د نکاح او واده حد ته رسېدا تر هغه توپير لري چي ماشوم ځوانۍ ته رسېږي، د نکاح لپاره د ځوانۍ او بلوغ تر څنگ؛ رشد او د کورنۍ جوړولو او پاللو وړتيا ته هم ضرورت شته.

دا پوښتنه راولاړېږي چي آيا پلار کولی شي د خپلي نابالغي لور په اړه د کوم خاص مصلحت په موخه دا پرېکړه وکړي چي کوم چا ته به ئي په نکاح ورکوي؟ لنډ ځواب ئي دا دی: هو؛ خو په دې شرط چي ټول لازم شرائط

ئې په پام کي نيولي وي، د خپلي لور د خير او مصلحت لپاره دا کار وکړي، نکاح ئې له بلوغ وروسته او د لور په موافقه وي، لور دا حق لري چي دا نکاح فسخ کړي.

البته په دې اړه د علماوو تر منځ اختلاف دئ، ځيني د قرآن په يوه آيت استناد کوي او وايي چي د نابالغي نجلۍ نکاح کول مانع نه لري، آيت دا دئ:

وَأَلَىٰ يَيسُنَ مِنَ الْمَحِيضِ مَن نِّسَأِيكُمُ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَأَلَىٰ لَمَ يَحِضْنَ وَأُولَٰئِكَ الْأَحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِّنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ، الطلاق: ٤

او ستاسي هغه مېرمني چي له حيض ناهيلي شوې دي که شکمن شوي نو عدت ئې درې مياشتي دئ او د هغو هم چي حيض ئې نه دئ شوي، او د حامله مېرمنو نېټه دا ده چي خپل حمل وزېروي، او څوک چي له الله ووبرېري هغه ته به په خپل کار کي آساني وگرځوي.

په دې مبارک آيت کي د عدت په اړه لاندي لارښووني شوې:

● ستاسي هغه مېرمني چي له حيض ناهيلي شوې دي که شکمن شوي نو عدت ئې درې مياشتي دئ. دلته څو خبري بايد په پام کي ونيول شي: ١- له (وَأَلَىٰ يَيسُنَ مِنَ الْمَحِيضِ مَن نِّسَأِيكُمُ) هغه مېرمني مراد دي چي د زړښت له کبله له حيض ناهيلي شوې، يعني د دوی عدت د درې حيضونو

پر ځای درې میاشتي حساب کړئ، ۲- د (لَا اَرْتَبْتُمْ) په اړه ځينو مفسرينو

وييلي چي معنی ئې د اړوند حکم په ارتباط شك دئ، يعني که شکمن شوی چي حکم به ئې څه وي نو پوه شئ چي حکم ئې دا دئ، چي دا يقيناً ډېر کمزوری تعبیر دئ، ځينو نورو وييلي چي معنی ئې دا ده: که شکمن شوی او داسي وينه ترسترگو شوه چي نه پوهېږئ د حيض له کبله ده او که د کومي بيمارۍ له کبله نو عدت ئې درې میاشتي دئ، داسي وينه انسان په شك کي اچوي چي دوی د عمر هغه حد ته رسېدلې که نه چي د حامله کېدو او زېږون امکان له منځه ځي، د آيت له فحوی په څرگنده توگه معلومېږي چي د دوهمي ډلي مفسرينو رأيه دقیقه ده، دا ځکه چي د حکم په اړه شکمن کېدل وارد او مناسب نه برېښي.

● او د هغو هم درې میاشتي دئ چي حيض ئې نه دئ شوی، دلته هم د مفسرينو تر منځ د اختلاف شاهد يو، ځيني وايي چي مراد ئې هغه مېرمني دي چي لا د حيض سن (بلوغ) ته نه دي رسېدلې، دوی د دغه آيت په استناد له داسي نجلۍ سره نکاح جائز گڼي چي لا پېغلتوب ته نه وي رسېدلې، او دا هم له شکه پرته ضعيف تعبیر دئ، ځيني نور وايي: چي مراد ئې هغه مېرمني دي چي د زړښت يا د کوم خاص عامل له کبله د هغوی په میاشتنی حیض کي کوم خلل رامنځته شوی وي، او له اوږدې مودې راييسي ئې حیض بند شوی وي، د دوی عدت هم درې میاشتي دئ. د آيت له فحوی معلومېږي چي د مفسرينو د دوهمي ډلي رأيه دقیقه ده، دلته لومړی د هغو مېرمني عدت په گوته شوی چي له حیض مایوسه شوې خو ناڅاپي داسي وينه وگوري

چي په شك كې ئې واچوي، او ورپسې د هغو مېرمنو عدت بيان شوی چې داسي وينه ئې هم نه ده ليدلې چې د شك باعث شي، دا قطعاً صحيح نه ده چې (لم يحضن) د نابالغي نجلۍ په معنی ونيول شي، که دا د نابالغي نجلۍ په معنی ونيول شي نو دا تعبير له هر مخاطب سره دا پوښتنه راولاړوي چې له يوې ورځنۍ ماشومي تر هغه چې پېغلتوب ته رسېږي آیا په ټولي دغې مودې كې له هغې سره نکاح او جنسي نږدېکت جائز دی؟! څنگه به د قرآن له دغه آیت داسي مبهم او شکمن تعبير د منلو وړ وي؟ قرآن خو د نکاح لپاره يو مشخص حد ټاکلی او وايي: حتى إذا بلغوا النکاح: تر هغه چې د نکاح حد ته ورسېږي، يعني نکاح يو فطري حد لري، حد ئې همغه دی چې نجلۍ او هلك ځوانۍ او پېغلتوب ته ورسېږي، له دې فقرې خو په ډېر صراحت او وضاحت سره معلومېږي چې د نکاح لپاره بلوغ شرط دی، آیا هغه تعبير د منلو وړ دی چې له دې څرگند آیت سره تعارض لري؟! دې ته مو هم بايد پام وي چې قرآن د نکاح موخه د اولاد درلودل ښيي او وايي: نَسَاؤُكُمْ حَرْتُ لَكُمْ فَأَتُوا حَرَئِكُمْ أَنِي سِتْنُمْ وَ قَدُّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ... البقره: ۲۲۳ مېرمني مو ستاسو لپاره يو کرځی دی، نو چې څنگه مو خوښه وئ همغسي خپل کرځي ته ورشئ او د ځان لپاره څه وړاندي ولېږئ... دلته د مباشرت او نږدې والي مقصد او هدف په گوته شوی، دا بايد يوازي د نفساني حظ او د جنسي غريزې د اشباع لپاره نه وي، د نکاح اصلي مقصد او هدف به د اولاد پيدا کول او د نسل دوام وي، له ماشومي سره نږدېکت د دې لارښووني او اصل خلاف عمل دی.

په همدې ارتباط د اسلام ناپوه معاندین د عائشې رضی الله عنها د نکاح په اړه ځینې پوښتني او اعتراضات لري او په اړه ئې شکوک او شبهات راولاړوي، په داسې حال کې چې د هغې خطبه په مکه کې او نکاح ئې په مدینه کې ترسره شوې، د عمر په اړه ئې روایات بېل بېل او متعارض دي، ځینې ئې د عمر په اړه یو څه وایي او ځینې بل څه، داسې دلیل او شاهد هم نه تر سترگو کېږي چې د دغو متعارضو روایاتو له منځه یوه ته پر بل ترجیح ورکړی شي، په داسې مواردو کې د محققینو محدثینو رایه دا ده چې احتیاط وشي او د متعارضو روایاتو له منځه پر کوم یوه له استناد ډډه وشي، په ځانگړې توگه کله چې دا متعارض روایات د احکامو په اړه وي، د متن له پلوه په قرآن کې کوم شاهد ونه لري او د سند له پلوه غریب وي. که څه هم د بخاري یو روایت چې اوه ځلي ئې تکراري راوړی، غریب دی او په دوو طبقو کې یوازې یو یو راوي لري، وایي چې د عائشې رضی الله عنها نکاح په نه کلنۍ کې تر سره شوې، او همدا خبره په مسلمانانو کې مشهوره شوې، ځینې د دغه روایت د توجیه لپاره وایي چې د تودو سیمو نجلۍ او هلکان د سړو سیمو په پرتله ژر بلوغ ته رسېږي، دوی هم بلوغ شرط گڼي، او رایه ئې دا ده چې کېدی شي یوه نجلۍ په نه کلنۍ کې پېغلتوب ته ورسېږي، خو له یوې خوا په مکه کې د عائشې رضی الله عنها خطبه ښيي چې عائشه رضی الله عنها به له کوم شک پرته هغه مهال بلوغ ته رسېدلې وه، او په مدینه کې درې کاله وروسته د هغې نکاح ترسره شوه، له بلې خوا داسې روایات شته چې ښيي ابوبکر رضی الله عنه په مکه کې او د رسول الله صلی الله علیه و

سلم تر خطبې وړاندي بل چا ته د عائشې رضی الله عنها د نکاح کولو پرېکړه کړې وه خو هغه له ایمان راوړلو ډډه وکړه نو ځکه ئې هغه موافقه فسخ کړه. بل روایت وايي چې علي رضی الله عنه د خپلي لور کلثوم رضی الله عنها په اړه د عمر رضی الله عنه خطبې ته په دې دلیل د نفي ځواب ورکړ چې صغیره ده، او هغه مهال ئې په نکاح ورکړه چې پيغلتوب ته ورسېده. له دې څرگندو آیتونو او روایاتو په صريح توگه معلومېږي چې د نکاح او جنسي نردېکت لپاره بلوغ شرط دی.

د ښځې او مېړه حقوق یو پر بل

قرآن په دې اړه فرمایي:

وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۳۸

البقره: ۲۲۸

طلاقي شوې ښځې دي د ځان په اړه تر درې واري حېضه انتظار وکړي او د هغه څه پتول ورته روا نه دي چې الله تعالی د دوی په رحم کي پیدا کړی، که په الله او د آخرت په ورځ ایمان لري، په دې (موده) کي، د دوی مېړونه تر هر چا زیات د دې وړ او مستحق دي چې دوی بېرته راوگرځوي. (په دې

شرط چي) د روغي جوړي اراده ولري. دوی لره (د هغو حقوقو) په شان (حقونه دي) لکه پر دوی چي (د دوی د مېرونو) دي، خو د نارینه وو پر دوی یوه خاصه مرتبه ده او الله با حکمته عزمن دی.

په دې مبارک آیت کي څو لارښوونې شوې:

● طلاقي شوې ښځې به تر درې واري حیضه انتظار کوي، تر څو دا خبره په يقيني توگه څرگنده شي چي په رحم کي څه لري که نه، د انتظار په دې مودې کي د هغې مخکنی خاوند تر بل هر چا د دې مستحق او وړ دی چي ورسره روغه جوړه او بیا نکاح وکړي، خو په دې شرط چي دواړه د جوړ جاري او اصلاح اراده ولري او یو د بل د حقوقو مراعات وکړي،

● مېړه باید دې ته متوجه وي چي مېرمن ئې په ده باندي هومره حقوق لري لکه دی چي ئې په خپلي مېرمني لري او مېرمن باید دې ته متوجه وي چي مېړه د کورنۍ د قيم او مدير په توگه ومني او دا هڅه به نه کوي چي دا د کور واکمنه وي او مېړه ئې دې ته تابع او منقاد وي، کورنۍ او وړه او لويه ټولنه یوه قيم، رئیس او ناظم ته ضرورت لري، له مدير او قيم پرته ټولنه د تشت او بدنظمۍ ښکار کېږي، اسلام دا وظیفه نارینه ته سپارلې او د دې لپاره ئې دوه دلائل وړاندي کړي: لومړی دا چي د کورنۍ ټول مصارف ئې په غاړه دي، له مهر نيولې بیا تر کور، جامو او نفقې پوري او دوهم دا چي د دې وظیفې لپاره نارینه تر ښځې مناسب دی. د ښځې د عاطفې او عقل ترمنځ انډول داسي دی چي د عاطفې اړخ ئې کافي دروند دی، ځواکمنه عاطفه ورکړی شوې، هومره چي اکثراً عقل ترخپلي اغېز لاندي راوړي، د اولاد

د روزني لپاره همدې صفت ته اړه وه، د همدغې عاطفې په حکم د اولاد د هوسايۍ او سوکالۍ لپاره خپله هوسايي قرباني کوي، دا هغه څه دي چې نارينه ترې محروم دي، د نارينه عاطفه د دې په څېر ځواکمنه نه ده، د عقل او عاطفې ترمنځ ئې نسبي انډول شته، د قيموميت او مديريت لپاره دغه انډول ته ضرورت دی، که څه هم د دغو دوو دلائلو له مخي اسلام نارينه د کورنۍ قيم ټاکلی خو دواړه مخصوصاً نارينه ئې په ښه سلوک او د کورنۍ په ټولو کارونو کي په مشوره مکلف کړي.

آيا مېړه حق لري خپله مېرمن ووهي؟

د (قانون منع خشونت عليه زن) محوري او بنسټيز هدف د ښځو په ضد د تشدد مخنيوی ښودل شوی، خو که دا قانون په غور او دقت سره وڅېړو په آسانۍ راته جوته کېږي چې د ليکونکو موخه د افغاني ټولني او د دې ټولني د هري کورنۍ هغه جوړښت ښکاري چې بنسټ ئې پر اسلامي لارښوونو اېښودل شوی، افغاني کورنۍ ته ئې ځانگړی او امتيازي مقام ورکړی، د اولاد لپاره ئې مصئون او خوندي چاپېريال رامنځته کړی، د فکري او اخلاقي يرغلونو په وړاندي ئې د هغوی ساتنه کړې. د دې قانون له لاري هڅه شوې چې مېرمن د مېړه او پلار په وړاندي بغاوت ته وهڅول شي، داسي ښودل شوې چې د ښځو په ضد تاو تريخوالی هغه مهال له منځه ځي چې په کورنۍ کي د پلار او مېړه واکمني او قيموميت (د دوی په اصطلاح مرد سالاري) پای ته ورسېږي، لور او ښځه دا حق تر لاسه کړي چې په خپل سر او خپله خوښه

او پرته له دې چې د پلار او مېړه اجازې او موافقې ته اړه وي له کوره ونلې شي، له هر چا سره ليدلی او کتلی شي، نه پلار د هغې مخنيوی کولی شي او نه مېړه، د داسې مخنيوي په صورت کې به له سزا سره مخامخ کېږي!! حتی که پلار له کوم ناصالح فرد سره د خپلې پېغلي لور له ازدواج ممانعت وکړي نو سزا به ئې شو مياشتي حبس وي!!

د دې سپېرو اوراقو له لیکونکو او حاميانو زموږ لومړۍ پوښتنه دا ده چې ولې یوازې د ښځو په اړه زړه سوی ښیئ او یوازې د دوی په اړه د تشدد د مخنيوي لپاره قوانین وضع کوئ؟ ولې مو نارینه او ماشومان هېر کړي او داسې قانون نه وړاندي کوئ چې نور مظلومان هم احتوی کړي؟ مگر د دوی په خلاف تشدد تر ښځو لږ او خفیف دی؟ ولې ئې نه دي ویلي چې تشدد جرم دی که دا د نارینه په ضد وي، که د ښځې په ضد، که د زور په ضد او که د ځوان او ماشوم په خلاف؟ ولې ئې نه دي ویلي چې نه مور حق لري خپل ماشوم ووهي، نه استاد خپل شاگرد، نه افسر خپل عسکر، نه پولیس عام وگړی او په جرم تورن کس؟ مگر پر ماشومانو باندي ظلم او تېری تر ښځو زیات نه دی؟ مگر له متهم او تورن بندي سره د پولیس او مستنطق چلن تر هغه په څو څو ځله زیات غضبناک او شدید نه دی چې کوم عصبي او له رواني پلوه بیمار خاوند ئې له خپلې مېرمنې سره کوي؟! یوازې د ښځو په اړه داسې قانون رايستل يعني څه؟! اصولي خبره خو دا ده چې ووايو: هيڅوک حق نه لري کوم انسان د باصلاحيته او قانوني محکمې له شرعي او قانوني پرېکړې پرته مجازات او تعذيب کړي، او دا هغه څه دي چې تر ټولو

د دې قانون وړاندي كوونكو په ډېر خلاص لاس سزاگاني ټاكلې دي، هغه هم پلار او مېړه ته، او دا هم په داسي حال كې چې خپلو سپېرو پاڼو ته ئې د قانون منع خشونت نوم وركړی!! پرته له دې چې د دې پروا ولري چې سزا د يوه انسان پر كرامت، عزت او آزادۍ تېرى دئ، هغه چاته بايد وركړی شي چې د دې وړ وي، په خپل جرم او گناه سره ئې خپل عزت يا د بل عزت او حق تر پښو لاندې كړی وي، سزا د جرمونو د مخنيوي آخري چاره ده، هغه مهال بايد اجراء شي چې نوري لاري چاري اغېزمني ثابتې نشي، د سزا پرېكړه د كافي او ژور تحقيق او احتياط غوښتنه كوي، دا مجال بايد هيچا ته ورنه كړی شي چې د يوه انسان كرامت په آسانۍ تر پښو لاندې كړی شي، ټول هغه ضروري احتياطي تدابير بايد په پام كې ونيول شي چې چارواكو ته په خلاص لاس د هر چا تعذيبولو او هر چا ته د سزا وركولو فرصت په لاس ورنه شي، د همدې لپاره ده چې قرآن د زنا كوونكي د مجازات لپاره د څلورو مسلمانو شاهدانو شهادت ضروري گڼلى، هغه هم داسي شهادت چې شاهد به د نږدېكت حالت په خپلو سترگو په داسي توگه ليدلى وي لكه سلايي د رانجو په كڅوره كې. له دې شرط معلومېږي چې اسلام د يوه انسان د مجازات په اړه څومره احتياط لازم كړی، كه څوك بل په زنا تورن كړي خو د خپلي ادعاء د اثبات لپاره څلور شاهدان حاضر نه كړی شي، هغه مفتري او فاسق گڼل كېږي، په درو به وهل كېږي او له دې وروسته به ئې هيڅ شهادت د منلو وړ نه وي. كه د بڼخي خپل خاوند دا تور ولگوي نو يا به څلور شاهدان

راولي او يا به څلور ځله د الله په نامه لوره گوي چې رښتيا وايي او پنځم ځل به وايي: که دی دروغجن وي نو د الله لعنت دي ورباندي وي، خو که ښځه اعتراف ونکړي او د خاوند په څېر په څلور ځله قسم او يو ځل لعنت سره دا اتهام رد کړي د قاضي په وړاندي بری گڼل کېږي. د شاهدانو شهادت هم يوازې په هغه صورت کې اعتبار لري چې دا عمل ئې په خپلو سترگو ليدلی وي، د شک او گمان په بنياد شهادت نه منل کېږي. دا ټول احتياطي تدابير د دې لپاره دي چې هسي د شک او وهم په بنسټ څوک مجازات نشي او عزت ته ئې تاوان ونه رسېږي، د ناروا او په خپل سر قتلونو مخنيوی وشي، قضایا محکمې ته وړاندي شي او قاضي له پوره غور او دقت وروسته په احتياط سره فيصله وکړي. خو د دې سپېرو پاڼو ليکونکو ليکلي: که خاوند خپله مېرمن بهر ته له تگ منع کړه بايد مجازات شي، سزا به ئې څو مياشتې حبس وي!! که پلار خپله لور له کوم کس سره (که څه هم ناصالح او مفسد وي او د دوستۍ وړ نه وي) له ازدواج منع کړه په څو مياشتو حبس به محکومېږي!! که پلار خپله لور او مېړه خپله مېرمن تاديب کړه بايد په څو مياشتو حبس محکوم شي!! او دې ته ورته ډېرې نورې سزاگانې!!

د دې سپېرو پاڼو ليکونکي په دې نه پوهېږي چې د تعذيب او تاديب تر منځ ډېر ژور توپيرونه شته، يو ئې جائز دی او د ولي او مربي رأيي ته پرېښودل شوی او بل ئې هر فرد ته ناجائز گڼلی او واک ئې شرعي محکمې ته سپارلی، قاضي هم يوازې د قانون مطابق سزا ورکولی شي، تعذيب او مجازات هغې قانوني سزا ته ويل کېږي چې د محکمې له لوري او د قانون

له مخي د يوه داسي عمل له کبله يوه مجرم ته ورکول کېږي چې قانون ئې جرم گڼي، د سزا حد هم په قانون کې ټاکل شوی، او تادیب د مهرباني او زړه سواندي مور هغه چلن ته ورته کار دی چې د خپل شوخ زوی د اصلاح لپاره ئې کوي، په لومړي ځل له مهرباني او خواخوږۍ ډک نصیحت ورته وکړي، په دوهم ځل تندۍ ورته تریو کړي، په درېیم ځل ئې تهدید کړي او ورته ووايي پلار ته دي وایم چې غوږ دي تاو کړي، په څلورم ځل ترې مروړه شي او مخ ترې واړوي، که دا هم اغېزمن نه شو نو لاس پرې پورته کړي او پر داسي ځای خپېره ورکړي چې د ټپي کېدو احتمال ئې کم وي، پر اوږې او کوناتو ئې په خپېري ووهي. یوازي یو ناپوه انسان به دې دواړو ته په یوه سترگه گوري. لکه څنگه چې دولت ته دا حق ورکړی شوی چې مجرمینو ته تعزیري سزا ورکړي او داسي سزا په هیڅ دین، مذهب او نظام کې د عدل او انساني کرامت خلاف عمل نه گڼل کېږي؛ همداسي د پلار او مېړه له لوري د لور او مېرمنې تادیب نه د عدل خلاف عمل دی او نه د انساني کرامت خلاف عمل.

اسلام زوجینو ته توصیه کوي چې یو به له بل سره په غوره توگه او له مینې او احترام سره چلن کوي، وایي تر ټولو غوره مسلمان هغه دی چې له خپلي مېرمنې سره په چلن کې تر نورو غوره وي، تر ټولو غوره مېرمن هغه ده چې مینه ناکه، پاک لمنه او خپل مېړه ته مطیع وي، د مېرمنې د نشوز او سرغړاوي په صورت کې نارینه ته د تادیب حق ورکړی شوی خو دا به په کومي لويې فتنې کې د مېرمنې له پرېوتو د مخنیوي په موخه وي نه د کوم

جرم سزا، او نه په داسي مواردو کي چي ده ته ئې ډوډۍ نه ده تياره کړي، جامې ئې نه دي مينځلې، او حتی د ده ماشوم ته ئې تي نه دي ورکړي، په داسي مواردو کي قطعاً د هغې د تاديب او وهلو حق نه لري، قرآن وايي: که مېرمني خپل ماشوم ته له تي ورکولو ډډه وکړه مېره مکلف دي بله مناسبه چاره وکړي.

د زوجينو تر منځ په کورنيو چارو کي د مشورې سپارښتنه

اسلامي شريعت مېره او مېرمن پر دې مکلف کړي چي په اړوند چارو کي به په خپلو کي مشوره کوي، مېره ته وايي: له خپلي مېرمني سره په ښه او معروفه توگه چلن کوه، وايي: تر ټولو غوره انسان هغه دي چي له خپلي مېرمني سره په خپل چلن کي تر نورو غوره وي، له طلاق وروسته ئې هم ښځه او مېره په دې مکلف کړي چي د خپل تي خور ماشوم په اړه به مشوره کوي، په دې موده کي به مور تي ورکوي او پلار به د دې د رزق روزي او جامو ذمه وار وي، خو نه به مور په خپل زوی ځورول کېږي او نه پلار، که پلار نه وي نو په ورته وو دا ذمه واري راځي، د تي ورکولو پوره موده دوه کاله ده، خو که مور پلار وغواړي چي د کوم ضرورت يا مصلحت له مخي دا موده رالبنده کړي نو په دوه شرطه دا کار کولی شي: دواړه به په دې کار راضي وي او په خپلو کي به ئې مشوره کړې وي. مشوره او د دواړو رضایت او موافقه ئې شرط کړی. گورئ چي اسلام په کورني ژوند کي مېره او مېرمن په دې مکلف کړي چي کار به ئې په مشوره او د طرفينو په رضایت وي. له دې

آيت د اسلام له نظره د مشورې حقيقت هم څرگندېږي، له مشورې به هغه پرېکړه راوځي چې دواړه خواوي ورباندي راضي او متفق وي، مشوره دا نه ده چې يو طرف به له بل فقط نظر او رايه غواړي او وروستۍ پرېکړه به دى په خپله کوي، مشوره د بل د رايې معلومولو لپاره نه وي، داسي مشوره هيڅ ارزښت نه لري، چې يو کس دي د نورو رايه واوري خو پرېکړه دي په خپله او د نورو له موافقې او رضائت پرته وکړي، مشوره دې ته ويل کېږي چې د تفاهم او بحث په نتيجه کي د طرفينو د خوښي هغه پرېکړه ترې راووځي چې دواړه ورباندي راضي او متفق وي.

د کورنۍ اهميت

اسلام کورنۍ ته د ټولني د لويي ماڼۍ د يوې اساسي خښتې په سترگه گوري، په کورنۍ کي ناخوالي د ټولني د ټولو ناخوالو بنسټ گڼي، پيغمبر عليه السلام فرمايي چې شيطان تر بل هر کار په دې ډېر خوشحاله کېږي چې د مېړه او ښځې ترمنځ داسي اختلاف راولاړ شي چې د کورنۍ په متلاشي کېدو منتج شي، شيطان چې د فتنو راولاړولو لپاره خپلي لښکرې هري خوا ته لېږي، ځيني ئې خلك قتلونو ته هڅوي، ځيني ئې غلا، شراب، زنا او نورو گناهونو ته، خو ابليس تر بل هرچا د هغه شيطان په شرارت ډېر خوښ شي او هغه په شا وټپوي چې يوه کورنۍ ئې تباه کړي او ښځه او مېړه ئې سره بېل کړي. د همدې لپاره قرآن د کورني ژوند د مختلفو قضايوو په اړه په ډېر دقت او تفصيل سره بحث کړی او د ټولو مسائلو په ارتباط ئې واضح او ژورې

په قانون منع خشونت عليه زنان کي مېرمني دې ته هڅول شوې چې نه يوازي د مېړه برلاسی ونه مني، د بغاوت لار غوره کړي، له اجازې پرته له کوره وتل او له هر چا سره له کوم ممانعت، قيد او شرط پرته روابط ساتل د ځان مسلم حق وگڼي، که مېړه د هغې غوښتنو ته غاړه نه ږدي کولی شي هغو استوگنځيو ته پناه يوسي چې د (خانه امن) نوم ورکړی شوی او د فراري مېرمنو لپاره جوړ شوي، يقيناً چې دا د کورنيو د افغاني جوړښت د ختمولو او متلاشي کولو هغه کرکجنه هڅه ده چې شيطان تر بلي هري گناه او جرم زيات پرې خوشحالبېري!! هغه مېرمن چې د خپل مېړه له کوره تېښتي، د دې پر ځای چې د خپل پلار، ورور، خور او نورو خپلوانو کور ته ولاړه شي دغو دولتي استوگنځيو ته پناه وړي چې هلته ئې نه عزت خوندي دئ، نه حيثيت او نه عفت او ناموس، نه ئې اداره کوونکي صالح او امين وگړي دي او نه ساتونکي، دا مېرمن به بيا څنگه او په کومو سترگو د خپل خاوند کور ته درومي او مېړه به ئې څنگه هغې ته د مخکي په څېر په درنه سترگه گوري او اعتماد به پرې کوي؟! يقيناً چې د دې قانون د ليکونکو او مدافعينو يا موخي ډېري ډېري شيطاني دي او يا ډېر ډېر ناپوه دي، نه د انساني فطرت له مقتضياتو خبر دي او نه د افغاني ټولني له ځانگړتياوو، نه پوهېږي چې د دې قانون پايلي څومره بدې او خطرناکې دي. پر دغو ناآمنو کورونو د کابل حکومت د عدليې وزير کلکه نيکه او په سختو الفاظو اعتراض وکړ او هغه ئې د اخلاقي فساد او فحشاء خورولو مرکزونه وگڼل، د غريبالو مېرمنو او

غربي رسنيو غوغا او د غربي سفارتونو توند عكس العلمونه ئې راوپارول، او

جناب وزير ئې دې ته اړ كړ چې خپلې خبرې ترميم كړي!!

د كور حرمت

د اسلام له نظره د يوه انسان كور ځانگړى حرمت لري، هيڅوك حق نه لري د هغه كور ته د ده له اجازې پرته ننوځي، له كومي لوري، له كوم چاود، يا د دروازې له چولې د كور منځ ته وگوري، د باصلاحيته محكمې له حكم پرته هيڅوك د چا د كور د پلټني حق نه لري كه څه هم يوه قاتل هلته پناه وړې وي، په دې اړه د اسلام په لارښوونو د ښه پوهېدو لپاره د قرآن دې لارښوونې ته ځير شئ:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا
وَتَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ٢٧

اې مؤمنانو! داسي كورونو ته مه ننوځئ چې ستاسو خپل كورونه نه وي، تر هغه چې موافقه (اجازه) وغواړئ او پر خاوندانو (استوگنو) ئې سلام واچوئ، همدا درته غوره دئ، ښايي پند واخلي،

د النور د سوري په دغه ٢٧مبارك آيت كي لاندي مهمي لارښووني زموږ مخي ته ځلېږي:

● مؤمنانو ته ويل شوي: داسي كورونو ته مه ننوځئ چې ستاسو خپل كورونه نه وي، تر هغه چې موافقه (اجازه) وغواړئ، او پر استوگنو ئې سلام

واچوئ، همدا درته غوره دئ، يعني د بل کور ته د ننوتلو لپاره به دوه خبري په پام کي لري: لومړۍ دا چي د کور د خاوند او استوگن موافقه او اجازه به ترلاسه کوي، دلته د استئذان (اجازه غوښتلو) پر ځای د تستأنسوا صيغه کارول شوې چي رضایت او موافقه افاده کوي او معنی ئې دا ده چي د بل کورته په هغه صورت کي ننوځئ چي هغه ستاسو له ورتلو سره موافق وي او د اجازې ورکولو ته اړ شوی نه وي، داسي نه چي هغه اجازې ورکولو ته اړ شوی وي، په وار وار او تر هغه دي دروازه ورتکولې وي چي ناچار درته پرائې نيزي او د ننوتلو اجازه درکړي او يا د ده له خوښي او موافقې پرته ورننوځي، دوهمه دا چي پر اوسېدونکو به سلام اچوئ، دا سلام يوازي د معاشرتي آدابو يوه بېلگه نه ده چي له اخلاقي پلوه ئې مراعات ضروري دئ او يوازي يوه دعاء هم نه ده، بلکي دا استوگن ته د ځان له لوري د سلامتيا پيغام او د تاوان نه رسولو ډاډ ورکول او له هغه سره ژمنه هم ده، له همدې پيغام سره به د بل کور ته ننوځئ، همدا ستاسو لپاره غوره دئ، دا د ډېرو ناخالو مخنيوی کوي، هم له اخلاقي پلوه او هم له معاشرتي پلوه. خو دې ته مو پام وي چي دا نه يوازي د ټولني د افرادو تر منځ معاشرتي دود او ادب دئ بلکي د ټولني په کچه او د دولت او وگړو تر منځ د يوه قانون او الهي لارښووني حيثيت لري، نه يوازي اشخاص حق نه لري د بل کور ته ننوځي، د دروازې له چاڼک او چاود، يا د بام له سره او له کومي لوري د بل د کور منځ ته وگوري، يا خپل کور داسي جوړ کړي چي د بل پر کور مشرف وي او منځ ئې ترې وليدی شي، بلکي د اسلامي حکومت هيڅ چارواکي حق نه لري د چا

کور ته د شرعي محکمې له پرېکړې پرته داخل شي، که دا د پلټنې په موخه وي او که د کوم مجرم د نیونې په موخه، همدا راز چارواکو ته دا حق نه دی ورکړی شوی چې د چا د کور دننه رازونو تجسس وکړي.

● که په کوم کور کې هیڅوک ونه مومئ نو تر هغه مه ورننوځئ چې اجازه درکړی شي، يعني تشو کورونو ته مه ننوځئ، که ننوتو ته اړ شوی نو له اجازې وروسته ورننوځئ.

● که د کوم کور دروازې ته ودرېدئ، د ننوتلو اجازه مو وغوښته، او د کور له منځه مو د ننوتلو اجازه تر غور نه شوه او یا درته وویل شول چې ستانه شئ، نو ستانه شئ، په دروازې کې له مزید ودرېدا او تر درې واري زیات د دروازې له ټکولو او د اجازې له غوښتلو ډډه وکړئ، په دې مه ناراضه کېږئ چې د ننوتلو اجازه درنه کړی شي، یا درته وویل شي چې اوس ستون شه او بل وخت راشه، همدا درته ښه پاکیزه او د پاکوالي ضامنه طریقه ده، الله تعالی ستاسو پر ټولو کړنو او ښو او بدو پایلو او اغېزو ئې ډېر ښه پوهېږي، د خپل بشپړ علم له مخې تاسو ته لارښوونه کوي چې همداسې وکړئ او په همدې کې ستاسو خیر مضمردئ.

● خو که داسې کور ته د ننوتلو ضرورت احساس کړئ چې ناستوگن وي او په هغه کې ستاسو لپاره کومه متاع او د استفادې وړ شی وي، نو په دې کې څه گناه درباندي نشته چې داسې کورونو ته له اجازې پرته ننوځئ.

● الله تعالی پوهېږي چې تاسو یوه تش یا ډک کور ته په کوم نیت ننوځئ، د کوم پټ کار اراده لرئ که د کوم څرگند کار، په نېک نیت ننوځئ که په بد

نیت، تشو کورونو ته ننوتل ډېر ځلي په دې نیت وي چي څوک غواړي د نورو له نظره پت کوم کار وکړي، نو ځکه دلته ويل شوي چي الله تعالی په هر هغه څه پوهېږي چي تاسو ئې په څرگنده يا په پته توگه کوئ.

● که څه هم په دې آیت کي مور ته دا لارښوونه شوې چي د چا کور او استوگنځي ته د هغه له موافقې او اجازې پرته داخل نشو، خو د دې لارښووني لازمي تقاضا دا ده چي له هر هغه عمل هم ډډه وکړو چي د بل کور ته له اجازې او موافقې پرته د دخول او ننوتلو په معنی تعبیرېږي، لکه تجسس، دا هڅه چي پوه شو په دې کور کي څه تېرېږي، د دېوال له شا، د دروازې له چاود او د بل بام له سر د کور منځ ته کتل، له لري په دوربين سره د کور منځ څارل، د تيليفون غږ ئې ثبتول، استراق السمع او داسي وسائل لگول چي د استوگن غږ واورېدی شي دا ټول د دې لارښووني خلاف کړني دي. که کوم کور يا خونه دروازه نه لري، يا داسي پرده پرې ځوړنده وي چي د کور او خوڼي منځ ترې معلومېږي، نو داسي ودرېدل د دې لارښووني خلاف عمل دی چي لومړی ځان کوربه ته وروښيي، يا د کور منځ ته وگوري، يا د استوگن د ليدو هڅه وکړي او بيا د ننوتلو اجازه وغواړي.

● دا پوښتنه هم راولاړېږي چي د بل کور ته تر ننوتلو وړاندي لومړی سلام اچول دي که د ننوتلو اجازه غوښتل؟ ځواب دا دی چي د آیت له مخي لومړی استئناس دی او بيا سلام، لومړی دروازه ټکول دي، کله چي ورته معلومه شي چي په کور کي څوک شته او د ده غږ اوري نو بيا سلام اچول او د ننوتلو اجازه غوښتل دي. که د تيليفون له لاري د اجازې غوښتل ممکن وي

نو لومړی ټيلفون کول دي، بيا سلام اچول او بيا د ننوتلو اجازه او موافقه ترلاسه کول دي.

د دې مطلب په ښه پوهېدو دا روايات زمور. مزيد مرسته کوي:

عن ابي هريرة أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اطَّلَعَ فِي بَيْتِ قَوْمٍ فَفَقَّطُوا عَيْنَهُ، فَلَا دِيَّةَ لَهُ وَلَا قِصَاصَ " رَوَاهُ النَّسَائِيُّ

عن أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ اطَّلَعَ فِي دَارِ قَوْمٍ بَغَيْرِ إِذْنِهِمْ فَفَقَّطُوا عَيْنَهُ هُدِرَتْ عَيْنُهُ» رواه ابو داؤد

امام شافعي د دغو رواياتو ظاهري الفاظو ته په پام سره وايي چي که څوک د بل چا د کور منځ ته نظر وکړي او استوگن ئي د هغه سترگه ړنده کړي ديت او قصاص پرې نشته. خو احناف په دې عقیده دي چي دا حکم د داسي حالت اړوند حکم دئ چي څوک له اجازې پرته د بل کور ته ننوځي، کوربه ئي مخنيوی وکړي، سره لاس او گرېوان شي، په دې ترڅ کي د ننوتونکي سترگه ړنده شي، نو د کور پر خاوند ديت او قصاص نه لازمېږي. بايد ووايو چي د چا کور ته د دروازې له چولې کتل دومره ستر جرم نه دئ چي سزا ئي د سترگي ړندول وي. د اړوند روايت غوره توجیه همغه ده چي احناف ئي وړاندي کوي.

عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «.... مَنْ نَظَرَ فِي كِتَابِ أَخِيهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَإِمَّا يَنْظُرُ فِي النَّارِ. سنن ابي داؤد

له عبد الله بن عباس رضی الله عنهما روایت دئ چي رسول الله صلی الله

عليه و سلم فرمايلي: ... چا چي د خپل ورور ليک ته د هغه له اجازې پرته وکتل نو اور ته ئې کتلي. يعني دا داسي گناه ده چي د دوزخ اور ورپه برخه کوي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِذَا دَخَلَ الْبَصْرُ فَلَا إِذْنَ" المعجم الكبير للطبراني

له ابوهريره رضی الله عنه روایت دی چي رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمايل: کله چي سترگه ننوځي بيا اجازه نشته، يعني کله چي څوک د بل کور او خوني ته نظر وکړي بيا نو د اجازې اخيستو ضرورت او ارزښت منتفي شي، هغه اجازه هيڅ ارزښت نه لري چي له کتلو وروسته وي.

عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَسْتَأْذِنُ عَلَى أُمِّي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ فَقَالَ الرَّجُلُ: إِيَّيَّيَّ مَعَهَا فِي الْبَيْتِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا، فَقَالَ الرَّجُلُ: إِيَّيَّيَّ خَادِمَهَا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتُحِبُّ أَنْ تَرَاهَا عُرْيَانَةً؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاسْتَأْذِنْ عَلَيْهَا. سنن البيهقي

له عطاء بن يسار رضی الله عنه روایت دی چي يوه سړي له رسول الله صلی الله علیه و سلم پوښتنه وکړه او وئې ويل: يا رسول الله! آيا د خپلي مور خوني ته د ورتلو په وخت کي به هم ترې اجازه غواړم؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمايل: هو؛ هغه سړي وويل: زه خو له هغې سره په يوه کور کي اوسېرم، نو رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمايل: له هغې اجازه غواړه، هغه سړي وويل: زه ئې خادم يم، رسول الله صلی الله علیه و سلم

نو اجازه ترې غواړه.

خوك به د كورنۍ مدير او قيم وي؟

د قرآن له نظره نارينه د كورنۍ قيم، ناظم او مدير دي، خو د مېرمنو د حقونو دروغجن او رياء كار مدافعين دا د مېرمنو په اړه تبعيض او بې عدالتي گڼي، راشئ د قرآن هغه آيت خپلي مخي ته كېردو چي دا لارښوونه په كي راغلي، دې مبارك آيت ته خير شئ:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَنِيَتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَأَضْرِبُوهُنَّ فَإِنِ اطَّعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ۳۴ النساء: ۳۴

نارينه پر ښځو قيم (مدبر او منتظم) دي، د هغه فضيلت په وجه هم چي الله يوه ته پر بل ورکړي او د خپلو مالونو د انفاق له کبله هم، نو صالحې ښځې مطيع وي او په غياب کي د هغه څه ساتونکې وي چي الله خوندي کړي او د کومو ښځو له بدخويي او سرغړاوي چي وېره لري نو نصيحت ورته وکړي، په بستر کي ترې لري شئ او وټې وهئ، نو که ستاسو اطاعت ئې وکړ نو هسي حيلې او بهانې ورته مه لټوي، بې شکه چي الله ستر لوړ دي.

د دې مبارك آيت په ترڅ كې د كورنۍ د خپلمنځي چارو او د ښځي او

مېړه د وظائفو په اړه لاندې هدايات وركړي شوي:

- كورنۍ يوه وړوكې ټولنه ده، وړه او لويه ټولنه يوه قيم، رئيس او ناظم ته ضرورت لري، له مدير او قيم پرته ټولنه د تشتت او بدنظمۍ ښكار كېږي، الله تعالى د كورنۍ د قيموميت او مديريت دنده نارينه ته سپارلې او د دې لپاره ئې دوه دلائل وړاندي كړي: لومړی دا چې د دې وظيفې لپاره نارينه تر ښځي مناسب دي. د ښځي د عاطفې او عقل ترمنځ انډول داسي دی چې د عاطفې اړخ ئې كافي دروند دی، ځواكمنه عاطفه وركړې شوې، هومره چې اكثرًا عقل تر خپل اغېز لاندې راوړي، همدې صفت ته د اولاد د روزني لپاره اړه وه، د همدغې عاطفې په حكم د اولاد د هوسايۍ او سوکالۍ لپاره خپله هوسايي قرباني كوي، دا هغه څه دي چې نارينه ترې محروم دي، د نارينه عاطفه د دې په څېر ځواكمنه نه ده، د عقل او عاطفې ترمنځ ئې نسبي انډول شته، د قيموميت او مديريت لپاره دغه انډول ته ضرورت دی او دوهم دليل ئې دا چې د كورنۍ ټول مصارف ئې په غاړه دي، له مهر نيولې بيا تر كور، جامو او نفقې پورې.

- صالحې ښځې هغه دي چې په كورنۍ كې د مېړه قيموميت مني، دا هڅه نه كوي چې دا د كور واكمنه او مېړه ئې دې ته تابع او منقاد وي، د خاوند په غياب كې بايد د ټولو هغو شيانو حفاظت وكړي چې الله تعالى ئې د حفاظت امر كړی، خپل عفت، خپل ماشومان، د خاوند مال او د ده عزت.

د دې آيت له مخې نارينه د كور (چارواکي) او مېرمن ئې (ساتونکې)

ده. صالحه ښځه هغه ده چې د وظائفو دا وېش مني او خپله دنده په ښه توگه ترسره کوي.

که څه هم د دغو دوو دلائلو له مخي اسلام نارينه د کورنۍ قيم ټاکلی خو دواړه مخصوصاً نارينه ئې په ښه سلوک او د کورنۍ په ټولو کارونو کي په مشوره مکلف کړي.

که ښځو نشوز کاوو، نه ئې دا پورتنی تقسيم منلو او نه ئې د ساتني دنده په امانتدارۍ او اخلاص ترسره کوله، ځان ئې تر مېړه اوچت گانو او هڅه ئې کوله چې هغه ځان ته مطيع کړي، نو د ستونزي د حل لپاره ئې خاوند څو کارونه کولی شي: په وعظ او نصيحت سره دي هغه اصلاح کړي، که وعظ او نصيحت نتيجه ورنکړه، نو څه وخت دي ترې مرور شي، خو داسي مرور نه چې يا دی کور ورته پرېږدي او يا دا له خپل کور بل ته ولېږي، نه، پخپله خونه او بستره کي دي لږ ترې لري ځملي، کېدی شي په دې سره د هغې بې ځايه غرور مات شي او روغه جوړه وشي، خو که دې تدبير هم نتيجه ورنکړه نو د تأديب لپاره ئې وهلی شي، خو دا وهل به داسي وي لکه پلار چې زوی تأديبوي، هدف به اصلاح وي نه غچ او انتقام، نه د خپلي برلاسی ثابتول، نه به ئې پر مخ او بل نازک ځای وهي او نه به د داسي شي گوزار ورباندي کوي چې ټپي ئې کړي. که په دې سره هغې له نشوز لاس واخيست او د مېړه اطاعت ته چمتو شوه، نو بايد د تېرو کړو په وجه ئې ونه ځوروي او د ځورولو لپاره ئې حيلي او بهانې ونه لټوي.

د آيت په پای کي د الله تعالی دوه صفتونه راغلي چې له پورتنی مضمون

سره ئې خاص تعلق دئ: الله لور او ستر دئ، لويي او کبر يوازي له ده سره
بنايي، نه دي بنځه کبر او لويي کوي او نه ئې مېړه، ستونزه له همدې
راولارېږي چي يو تر بل ځان اوچت وگني، کبر او لويي وکړي، بل ته د حقارت
په سترگه وگوري او حقوق ئې ترپنسو لاندي کړي.

که ستونزه په دې هم حل نشوه نو لانجه بايد د يوه مصلح گډ کورني
هيئت د حکميت له لاري حل شي، لکه چي قرآن فرمايي:

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعُثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا
إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَبِيرًا ۝۳۰

النساء: ۳۵

او که د دوی ترمنځ له بېلتون ووېرېدئ نو يو حکم د ده له کورنۍ او يو
حکم د دې له کورنۍ ورولېږئ، که ئې د اصلاح اراده وه نو الله به د دواړو
ترمنځ موافقت راولي، يقيناً چي الله خبردار پوه دئ.

که مخکني تدبيرونه مؤثر ثابت نه شول، نو بايد د دواړو د کورنيو د
مداخلې له لاري شخړه حل شي، دوه کسيزه جرگه دي وټاکل شي، يو د يوه
له کورنۍ او بل د بلي له کورنۍ، دې جرگې ته دي د کشالي د حل و فصل
واک ورکړی شي، دواړه دي د جرگې وروستۍ پرېکړي ته غاړه کېږدي. په دې
سره به قاضي ته د شخړي د وړاندي کېدو او يا طلاق مخنيوی وشي.

که د مصالحې حکم هيئت هم ونه توانېدو د دوی لانجه حل کړي او
د دوی دواړو له بېلتون پرته بله د حل لار نه وه نو اسلام نارينه ته دا حق

ورکړی چې خپله مېرمن طلاق کړي او مېرمني ته ئې دا حق ورکړی چې د طلاق مطالبه وکړي، دا مطالبه هم خپل خاوند ته وړاندي کولی شي او هم د هغه د مخالفت او عدم توافق په صورت کې محکمې ته.

دا باید په پام کې ولرو چې په نورو ژوو کې هم نارینه د کورنۍ قيم، مدير او ساتونکی دی، د هر يرغل مقابله کوي، سره له دې چې ځان او بچو ته د خوارو په مهيا کولو کې دواړه په گډه برخه اخلي، حتی زمريان گورو چې اکثراً د ښکار دنده هم د زمري (ښځې) په غاړه وي، په ځانگړې توگه هغه مهال چې د زمري عمر زيات شي او د زمري په څېر منډې نشي وهلی، دا مهال د ښکار دنده په بشپړه توگه د زمري په غاړه وي، او دا وفاداره مېرمن تل خپل ښکار د مېړه مخي ته ږدي، لومړی هغه ځان مور کړي بيا دا په خوراک پيل کوي، دا کافي گني چې مېړه ئې د دې او بچيانو ساتنه کوي.

آيا تر يوې مېرمني زياتي ښځې درلودل جرم دی؟

په قانون منع خشونت کې هغه څوک مجرم او د سزا وړ گڼل شوی چې تر يوې زياتي مېرمني ئې په نکاح کړي؛ پرته له دې چې د مدني قانون اړوند شرط تأمين کړي!! راشئ وگورو چې قرآن په دې اړه څه وييلې، په کوم صورت کې ئې تر يوې د زياتو ښځو نکاح کول جائز گڼلي او کوم شرائط ئې وضع کړي؟ او که څوک دا شرائط مراعات نه کړي نو آيا د هغه لپاره ئې کومه سزا ټاکلې او که مېرمني ته ئې دا حق ورکړی چې د خپلو حقوقو ترلاسه کولو او يا نکاح فسخ کولو لپاره مناسبې لارې چارې ولټوي؟ قرآن فرمايي:

وَأَنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِسُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنْ
 النِّسَاءِ مِثْلَىٰ وَتِلْكَ وَرُبِعٌ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةٌ أَوْ مَا
 مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ۝ النساء: ۳

او که له دې ووېرېدئ چې د یتیمانو په اړه به عدالت ونکړئ، نو له دغو
 ښځو د خپلي خوښي، دوه دوه، درې درې او څلور څلور په نکاح کړئ، خو
 که ووېرېدئ چې عدالت به ونکړئ نو بیا به یوازې یوه وي او په خپل واک
 کې وینځي مو، دا دې ته نږدې ده چې ظلم ونکړئ.

د دې آیت په ارتباط لاندې ټکي په پام کې وساتئ:

- که یتیمان داسې ولي ته پاته شوي وي چې د دوی ترمنځ نکاح روا وي،
 لکه د تره زوی، نو ولي په هغه صورت کې دا کار کولی شي چې له یتیم سره
 د خواخوږۍ په نیت دا کار وکړي، بې عدالتي ترې ونشي، د خپل شوق پوره
 کولو او د یتیم د مال ترلاسه کولو په نیت نه وي.
- که د بې عدالتۍ وېره ئې درلوده نو له داسې نکاح دي ډډه وکړي او پر
 ځای دي له نورو ښځو څوک په نکاح کړي.
- خو له دې نورو ښځو مراد کومې ښځې دي؟ له یتیم سره ئې څه تعلق
 شته که نه؟ په یوه آیت کې د دواړو له راتلو څو معلومېږي چې د یتیمانو او
 دغو ښځو ترمنځ حتماً څه ارتباط باید وي. تاسو پوهېږئ چې له یتیمانو سره
 یوه لویه مرسته دا ده چې د دوی میندې بې کفیل او متولي پاته نشي، څوک
 ئې په نکاح کړي، په دې نکاح سره به له یوې خوا هغه تشه ډکه شي چې د

خپل پلار له مړیني وروسته د یتیمانو په برخه شوې او له بلي خوا به د کونډو مشکل حل شي، دا لويه بې عدالتي ده چي د چا پلار د اسلام په لار کي شهيد شي، يا په خپل مرگ ومري، نو هم ئې زامن بې کفالته پاته شي او هم ئې ښځه، نه څوک د یتيم په وړاندي د مسئوليت احساس وکړي او نه د کونډو په اړه. د کونډو او یتیمانو د مشکل تر ټولو غوره او مناسبه د حل لار همدا ده چي کونډي په نکاح شي. د یتیمانو د بحث په ضمن کي د تعدد زوجات ذکر همدا مطلب افاده کوي چي دا اجازه په اصل کي د دغي لويي ستونزي د حل لپاره ورکړی شوې، د پیغمبر عليه السلام له سنت هم دغه معلومېږي او د صحابه وو له عمل هم، چي له هر جنگ وروسته دوی تر هر څه د مخه دې موضوع ته اهتمام کاوو چي د خپلو شهیدانو وروڼو د کونډو او یتیمانو ستونزه حل کړي، حتی د جنگ په میدان کي به ئې دا پرېکړه کوله چي څوک څوک به د کوم کوم شهيد کونډه په نکاح کوي او د یتیمانو کفالت او پالنه به ئې په غاړه اخلي. له عائشي رضی الله عنها پرته د پیغمبر عليه السلام نوري بيبياني کونډي دي او رسول الله صلي الله عليه وسلم په همدې موخه په نکاح کړې.

● هسي هم د ښځو شمېر تر نارينه وو زیات دی، عادتاً نجوني تر هلکانو زیاتي پیدا کېږي، په جنگونو کي خو اکثر نارينه مري او هر جنگ په جگړو کي ښکېل ولسونه د کونډو او تر نارينه وو د ښځو د شمېر د زیاتېدو له ستونزي سره مخامخ کوي، د شورویانو په ضد د جهاد په دوران کي یو نیم ملیون افغانان په شهادت ورسېدل، چي اکثر ئې نارينه وو، د ایران او عراق په جنگ

کي یو ملیون ایرانیان ووژل شول چي غالب اکثریت ئې نارینه وو، په دې دواړو ملکونو کي به له جگړو دا راولاړه شوې ستونزه څنگه حل کېږي؟ د غرب په څېر د زنا د جائز گڼلو له لارې؟! د متعه او موقتي نکاح له لارې؟! که د زوجاتو تعدد ته د اجازې ورکولو له لارې؟ د زنا په اړه خو نن د نړۍ فرد فرد ته معلومه شوه چي پایلې ئې څومره خطرناکې دي او انسانانو ته ئې څومره ستونزي راپیدا کړې، د ایډز خطرناکه بیماری له همدې راپیدا شوې، ایران ونه توانېدو چي په موقته نکاح او متعه سره دا ستونزه حل کړي، که څه هم تر سل زرو زیاتي ایرانی- ښځي افغانانو په نکاح کړې خو د ایران دا ستونزه په خپل حال پاته ده. د دې ستر مشکل د حل یوازینی لار هغه ده چي اسلامي شریعت معرفي کړې او په دغه مبارک آیت کي ورته اشاره شوې، اسلام نه یوازي دا جائز گڼي بلکي هغه د همت او مېړاني او په یتیم او کونډي د زړه سوي نښه گڼي، خو وایي چي هم به له یوې د زیاتو ښځو کول د عدل په موخه وي او هم به په یوې ښځي اکتفاء د عدل په حکم. په دواړو آیتونو کي د عدل ذکر د همدې لپاره راغلی.

هغه کمعقله کسان چي د زوجاتو د تعدد په اړه پر اسلام نیوکي او اعتراضات کوي او هغه د عدالت او مساوات خلاف کار گڼي، دې پوښتني ته له ځواب ویلو عاجز دي چي د کونډو او یتیمانو ستونزه به څنگه حل کېږي، تر نارینه وو د ښځو د شمېر د زیاتوالي په صورت کي به دا مشکل څنگه حل کوو؟ دوی نه په غرب کي د زنا په جواز اعتراض کوي، نه په دې چي یو کس یوه قانوني ښځه لري او لس غیر قانوني او نه په دې چي په غرب کي زنا په

تجارتی کار و بار بدله شوې او د حکومتونو د عواندو یو مورد هغه مالیه ده چې له فاحشو ئې ترلاسه کوي، د لندن په یوه ښار کې او یا زره فاحشو ته د دې تجارت اجازه ورکړی شوې او دولت ته مالیه ورکوي، عجیبه ده چې څوک زنا جائزه گڼي، خو هغه قانوني، صفا او ستره نکاح ناجائزه گڼي چې اسلام د عدل په موخه او شرط روا کړې، په داسې حال کې چې اسلام نکاح هغه تړون ته وایي چې د ښځې او نارینه ترمنځ او د دواړو په موافقه ترسره کېږي، که کومه ښځه پخپله خوښه له داسې مېړه سره نکاح کوي چې نوري ښځې هم لري نو په دې باندي د نورو د اعتراض لپاره څه مجال پاته کېږي!!؟

په داسې حال کې چې اسلام د ښځې موافقه د نکاح لپاره اساسي شرط گڼلی، نو دا بې بنسټه اعتراض به څه وزن لري چې نارینه ولي تر څلورو مېرمنو پوري په نکاح کولی شي، څوک چې غواړي بن ونه لري نو له داسې چا سره دي نکاح نه کوي چې بله مېرمن هم لري.

نه پوهېږو هغه کسان څنگه ځانته د دې حق ورکوي چې د اسلام په دې اصل اعتراض وکړي، په داسې حال کې چې د یوې قانوني ښځې تر څنگ د گڼ شمېر غیرقانوني جنسي ارتباطاتو په درلودو اعتراض نلري!! کمونستان خو د (کورنۍ جوړېدل) د (فردی ملکیت) په څېر د غیر کمونستي ټولني نښه گڼي او په دې باور دي چې په دې برخې کې هم باید فردی ملکیت له منځه ولاړ شي، باید کورنۍ منحل او آزاد جنسي تعلقات رائج شي، اولاد د کورنۍ (مال) نه بلکې د ټولني (مال) وگڼل شي، دولت د دوی روزنه په غاړه واخلي، د کورنۍ د غېږ پر ځای باید په وړکتون کې وروزل شي، په کورنۍ کې د دوی

روزنه په دوی کې د (فردی ملکیت) غلط افکار راولاړوي!! خو راشئ وگورو

چې د غیر قانوني او آزادو جنسي تعلقاتو نتایج څه وو او نن (علم) په دې

اړه څه وایي او د کومو خطرناکو اجتماعي ستونزو او نا علاج ناروغيو منشأ

ئې گڼي!! د (ایدز) په شان نا علاج ناروغي، د گڼ شمېر نورو جسمي او

رواني ناروغيو په شمول، د همدې فاجعي نتایج گڼي او وایي: اکثر ستر ستر

جانان هغه دي چې د مور په غېږ کې نه دي روزل شوي، د پلار د ترحم او

مینې لاس ئې پر سر نه دی تېر شوی، داسې څوک ئې نه دی موندلی چې

صادقانه ترحم، عاطفه، زړه سوی او رښتیني مینه ئې له هغه زده کړې وي.

تاسو په مرغانو کې گورئ، هغه مرغان چې د نر او ښځې شمېر ئې سره

برابر دی، دوه دوه سره جوړه کېږي او بېله کورنۍ جوړوي، ناسته پاسته،

الوتل او اوسېدل ئې سره یو ځای وي، لکه ښارو (مینا)، مرغۍ او کوتري، خو

هغه مرغان چې د نارینه وو شمېر ئې تر ښځینه وو لږ دی یو یو ئې گڼ

شمېر ښځې پالي، چرگان ئې یو مثال دی. ښایي بده نه وي چې د خپلو سترگو

یو لیدلی جریان دلته ولیکم: په چهارآسیاب کې په یوه کور کې اوسېدم، غولي

ته راووتم او ناڅاپي مي سترگي په یوه چرگ ولگېدې چې له نورو یوازي په

غولي کې گرځي، نوري چرگي له کلا بهر دي، د انگور یوه دانه ئې وموندله،

په مښوکه کې ئې راپورته کړه، څو ثانيې په فکر کې ولاړ، بیا ئې یو خاص غږ

وکر، له بهره یوه چرگه په منډه د ده خوا ته راغله، ده د انگور هغه دانه په

زمکه واچوله او هغي چرگي وخوړه!! دا په داسې حال کې چې ده د څو چرگو

پالنه په غاړه درلوده، هغوی به ئې ساتلې، مازدیگر به ئې کوډلي ته ننه

ايستلې، زمکه به ئې په خپلو پياوړو منگولو ورته کيندله، له ويي به ئې پايي ورته راشکولې، کله چې به د دانو لوبښی د دوی په وړاندي کېښودی شو نو هغه به لومړی خپلو مېرمنو ته فرصت ورکړ چې دانه وخورې او ده به تر دوی وروسته د دانو په خوړلو پيل وکړ، خدای خبر له څومره مودې وروسته د انگور يوه خوږه دانه په لاس ورغلې وه او څومره به ئې زړه غوښتل چې هغه پخپله وخورې، خو لوړ همت او د خپلو مېرمنو په نسبت زړه سوي او رحمت دې ته اړ کړ چې يوه مېرمن راوبلي او دا دانه د هغې مخي ته کېږدي!! له ځان سره مي ويل: آيا د انسانانو نارينه هم دومره همت، مېرانه او عاطفه لري؟!!!

د آيت له ورستۍ فقري معلومېږي چې د عدم عدالت له وېري په وينځي (چې اوس نشته) يا يوې ښځي اکتفاء دې ته نږدې ده چې له ظلم کولو خوندي پاته شئ. په دې صورت کې هم د ښځي ټول حقوق اداء کولی شئ او هم ئې ماشومان ښه پاللی شئ.

اما دا چې پيغمبر عليه السلام ته ولي د (نه) ښځو د نکاح اجازه ورکړې شوې، د دې دلائل څه دي او دا کار په کومي زمانې کې او د پيغمبر عليه السلام د مبارک ژوند په کوم پړاو کې تر سره شوی؟ ځواب ئې دا دی:

ټولو ته جوته ده چې رسول الله صلی الله عليه و سلم په پنځه ويشت کلنۍ کې واده وکړ، خديجه رضی الله عنها د ده لومړۍ بي بي څلوېښت کلنه کونډه وه، د هغې تر وفات پورې ئې بله ښځه نه ده کړې، تر پنځوس کلنۍ پورې ئې يوازي يوه ښځه درلوده، د خديجې رضی الله عنها له وفات وروسته

ئې سوده رضی الله عنها چي کونډه وه، په نکاح کړه، سوده له لومړيو مسلمانانو وه، له خپل مخکني مېړه سره ئې يو ځای حبشې ته هجرت وکړ او د هجرت سختي شېبې او کړاوونه ئې وگالل، نه ئې مال درلود او نه جمال او پېغلتوب، امتياز ئې قوي ايمان او د ايمان په لار کي قرباني وه، پيغمبر عليه السلام صرف يوه ښځه په پېغلتوب کي کړې، نوري بيبياني ئې کونډي وې، هره يوه ئې د يوه لوی اجتماعي مصلحت لپاره په نکاح کړې، ښايي د حفصه رضی الله عنها د نکاح څرنگوالی د نورو ودونو د املونو لپاره ښه مثال وي:

حفصه رضی الله عنها د عمر رضی الله عنه لور وه، مخکني مېړه ئې د بدر په جگړي کي برخه اخیستې وه، هغه وفات شو، عمر رضی الله عنه؛ خپلو ملگرو ابوبکر رضی الله عنه او عثمان رضی الله عنه ته ورغی او له هغوی ئې وغوښتل چي حفصه په نکاح کړي، خو دوی د خپلو معاذيرو په وجه ډډه وکړه، عمر رضی الله عنه دا مشکل له پيغمبر عليه السلام سره ياد کړ او هغه په دې خاطر له حفصې رضی الله عنها سره د نکاح اراده وکړه چي له خپل نږدې او مخلص ملگري سره د يوې داسي ستونزي په حل کي مرسته وکړي چي نورو ورته حل نه کړی شوه.

همدا راز زينب رضی الله عنها چي مېړه ئې د بدر په جگړي کي په شهادت ورسېدو، عمر خورلې کونډه وه، په نېکو کارونو کي هومره مشهوره وه چي خلکو به د (بې وزلو مور) په نامه يادوله، پيغمبر عليه السلام هغه په دې خاطر ځانته نکاح کړه چي له يوې خوا ئې د يوه بدري مجاهد په اړه خپله خواخوږي ښودلې وي او له بلې خوا ئې د يوې داسي نوميالی، خيبري

او با ایمانه ښځي ستونزه حل کړې وي. دا ښکته يي بي يوازي دوه کاله نور ژوندۍ وه.

همدا راز ام سلمه رضی الله عنها چي ۶ اولاده ئې درلودل، مېړه ئې د احد په جگړي کي زخمي شو، د بلي جگړي په دوران کي د ده زور پرهار پرې شو او له همدې وفات شو، پېغمبر عليه السلام د ده په مړيني هومره خواشینی شو چي اوبښکي ئې توی شوې، د ده له مړيني ۴ مياشتي وروسته ئې ام سلمې ته څوک د خطبې لپاره وروولېږو، هغې خپل عذر داسي وړاندي کړ: زه عمر خوړلې يم، ډېر اولادونه لرم، نه غواړم ستا د اذيت باعث شم. خو پېغمبر عليه السلام غوښتل په دې نکاح سره مسلمانانو ته د خپلو ديني ورونو په نسبت د وفادارۍ او د کونډو او يتيمانو د پالنې او روزني نه هېرېدونکې اسوه وړاندي کړي. ام سلمې ته ئې قناعت ورکړ او دا نکاح ترسره شوه. د پېغمبر عليه السلام ټول ودونه همداسي وو.

په دې ودونو کي يو بل ستر مصلحت هم مضمرو وو او هغه دا چي د پېغمبر عليه السلام د بيبيانو له لاري د دين يوه لويه برخه مسلمانانو ته رسېدلې، دوی د نورو ښځو لپاره د ښوونکو حيثيت درلود، نورو ښځو به له دوی دين زده کاوو، که تاسو د رواياتو کتابونه وڅېړئ په څرگنده به وگورئ چي د دې کتابونو په هر مخ کي له همدې بيبيانو يو په بل پسي روايتونه ستاسو مخي ته راځي.

ولي د طلاق واك نارينه ته سپارل شوی؟

د دې پوښتنې په اړه چې اسلام ولي د طلاق حق نارينه ته ورکړی، باید ووايو: اسلام د طلاق له لاندې ممکنو څلورو صورتونو یو غوره کړی:

الف: ښځه او مېړه په گډه د طلاق فیصله وکړي.

ب: اختلاف محکمې ته وړاندې شي او محکمه په دې اړه وروستی فیصله وکړي.

ج: د طلاق حق ښځې ته ورکړی شي.

د: د طلاق پرېکړه د مېړه په لاس کې وي.

مخکې له دې چې وگورو اسلام ولي څلورم صورت غوره کړی باید څو خبرې په پام کې ولرو:

● اسلام له طلاق کرکه لري، د مجبوریت لپاره جواز ورکوي، خو هغه تر ټولو کرکجن حلال کار او د حل وروستی لار گڼي.

● په اسلام کې نارينه له یوې خوا په دې مکلف شوی چې د کورنۍ ټولو لازم ورځني مصارف په غاړه واخلي، هغه به د کورنۍ د ټولو مصارفو متکفل وي. له بلې خوا په دې مکلف شوی چې د نکاح په ورځ به هومره مهر په غاړه اخلي چې ښځه ورباندې راضي شي، دا (مهر) د ښځې حق دی او د دې د راتلونکي لپاره یو مهم تضمین. (ښځه) کولی شي له (مېړه) هومره مهر ترلاسه کړي چې د دې راتلونکي تضمین کړي او د وخت ناوخت، بې ځایه او بې موجه طلاق مخه ونيسي، مېړه ونشي کولی چې له یوې خوند واخلي، له لنډې

مودې وروسته هغې ته طلاق ورکړي او د هوس په حکم بله په نکاح کړي، طلاق نباید په یوې ملعبې بدل شي، د نکاح په ورځ باید داسې تدابیر ونيول شي چې دا مقدسه رابطه دوام وکړي، اسلام د همدې لپاره د مهر حق د ښځې د مستقبل لپاره د یوه تضمین په توګه وضع کړی.

● اسلام دوه دلیلې د دې لپاره وړاندې کړي چې نارینه به د کورنۍ قیام وې او د طلاق پرېکړه به د ده له لوري کېږي:

الف: (مهر) ورکوي او د کورنۍ مصارف ئې په غاړه دي.

ب: د قیمومیت لپاره چې کومو مواصفتو ته اړتیا ده، په نارینه کې دا مواصفت تر ښځو زیات دي. د ښځې طبیعي وظائف دا ایجابوي چې قوي عاطفه ولري. قوي عاطفه اکثراً د انسان (تعقل) تر اغېز لاندې نیسي، ښځه د همدې (قوي عاطفې) په حکم د اولاد د روزني ټولې ستونزې په ورین تندي قبلوي، بې خوږې ګالي، خپل ژوند او صحت په خطر کې اچوي، د اولاد د هري غلطۍ په وړاندې صبر کوي او حتی د پردیو په مقابل کې د دوی له هري غلطۍ دفاع کوي، د (قیادت) او (قضاوت) لپاره د (قوي عاطفې) پر ځای داسې (تعقل) ته اړتیا ده چې د عاطفې تر اغېز لاندې رانشي. د نارینه روحي جوړښت داسې دی چې د (عقل) او (عاطفې) ترمنځ ئې تعادل او توازن شته او د (عاطفې) تله ئې د ښځو په شان تر (تعقل) درنه نه ده.

پداسې حال کې چې اسلامي شریعت د طلاق حق نارینه ته سپارلی، خوله دې حق د ښځې د ځورولو او د هغې په حقوقو د تېري په لار کې ناروا استفاده نشي کولی، که خبره دې حد ته ورسېده ښځه حق لري (محکمې) ته

مراجعه وکړي، چي محکمه به يا د دې حقوق احياء کوي او يا به دا رابطه
فسخ کوي.

کونډي او حقوق ئي

تر اسلام مخکي به خلکو کونډي داسي گڼلې لکه د ميراث مال، لکه
څاروي چي په پيسو اخيستل شوي وي او خپل واک او اختيار نلري، نه خپلي
کورنۍ ته ستنېدی شوی او نه ئې پخپله خوښه له چا سره نکاح کولی شوی،
که به ئې وغوښتل چي خپلي کورنۍ ته ستنه شي نو دې ته به اړ کېده چي
مهر او ټول هغه څه د مېړه ورته وو ته مسترد کړي چي هغه ورکړي وو!!
اوس هم په ډېرو جهل ځپلو ټولنو کي له ښځو سره همداسي ظالمانه او
جاهلانه سلوک کېږي، په پښتنو کي خو دا ظالمانه دود دستور ډېر عام دی،
پلار ئې د بده او څاروي په څېر خرڅه کړي، د مېړه له مرگه وروسته د
ميراث مال گڼل کېږي، د مېړه خپلوان به د دې برخليک ټاکي، د پلار کور ته
نشي ستنېدی، د خپل راتلونکي خاوند په اړه نه څه ويلى شي او نه څه کولی
شي، د خپل مخکني مېړه ورور ته به په نکاح کېږي، که ئې ورور ماشوم وو
تر هغه به انتظار کوي چي ستر شي او که ئې ورور نه وو نو کوم بل خپلوان
ته به ئې په نکاح کوي!! اسلام دا کار ستر ظلم وگانو او هغه ئې تحریم کړ،
مسلمانانو ته ئې امر وکړ چي نه به کونډي خپل ميراث گڼي، نه به ئې د
خپلي خوښي له مېړه سره له نکاح منع کوئ او نه به د مهر او نورو شيانو د
بېرته ترلاسه کولو لپاره هغه ځوروي. د ښځو خاوندانو ته ئې امر وکړ چي

له دې سره به ښه سلوك كوي، كه مو خوښه نه وي په دې طمع او اميد ئې وساتئ او له ناروا سلوك ډډه وكړئ چي اميد دئ الله ئې تاسو ته د خير او ښېگني ذريعه كړي، كه ئې اخلاق ښه نه وو او كومه څرگنده بد اخلاقي مو په كې وموندله، بيا دا اختيار لرئ چي د كوم څه په بدل كې ئې طلاقي كړئ.

كونډي او مطلقه مېرمني د خپل مېره د انتخاب حق لري

قرآن مور ته لارښوونه كوي چي مطلقه مېرمني له دې منع نه كړو چي ځان ته مناسب مېره غوره كړي، فرمايي:

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ
 أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ۗ ذَٰلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَن كَانَ
 مِنْكُم يَوْمَئِذٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ ذَٰلِكُمْ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ ۗ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۚ البقره: ۲۳۲

او كله چي مو مېرمنو ته طلاق وركړ او دوى د خپل عدت پاى ته ورسېدې، نو دوى له دې مه راگرځوئ چي د خپلي خوښي مېره سره نكاح وكړي، كه په ښه توگه په خپلو كې سره راضي شوي وي، په دې سره ستاسو هغه چا ته پند وركول كېږي چي په الله او د آخرت په ورځ ايمان لري، دا درته غوره او د تزكيې او پاكي سبب ده او الله پوهېږي او تاسو نه پوهېږئ.

يعني طلاقي شوې ښځي د خپلي خوښي له مېره سره له نكاح مه منع

کوي، که دا د دې پخوانی مېړه وي او که نوی، نه ئې د کورنۍ غړي باید دا کار وکړي او نه ئې پخوانی مېړه، په ټولني کې د اخلاقي مفسادو د مخنيوي لپاره همدا طريقه ترټولو غوره ده چې پرېږدئ کوندي او مطلقه ښځې د خپلي خوښي له مېړه سره نکاح وکړي، په زور نکاح کول او د خپلي خوښي له خاوند سره له نکاح مخنيوی، په ټولني کې د فتنو او اخلاقي مفسادو باعث کېږي.

که څه هم دا توصیه د مطلقه مېرمنو په اړه ده خو رشد او د عقل پوخوالي ته رسېدلي لوني او زامن هم پرې قياس کېدی شي، دا د مور پلار او اولياوو حق او وظيفه ده چې اولاد ته د زوج په انتخاب کې ښکته مشوره ورکړي، خو حق نه لري خپله خوښه پرې تحميل کړي، شريعت د دوی توافق گټور گڼلی خو د نکاح رکن او شرط ئې نه دی گرځولی. اسلام له يوې خوا د کوندي اولياوو ته ويلي چې هغه د خپلي خوښي له خاوند سره له نکاح مه منع کوي، خو له بلې خوا ئې ښځه په دې مکلفه کړې چې د نکاح په اړه د خپل ولي رضایت په پام کې ولري، دا د دې لپاره چې نکاح د کورنيو ترمنځ د نږدې والي سبب شي نه د دشمني او نفرت سبب.

په دې اړه دوه اساسي خبري باید په پام کې ولرو:

- د ښځي اولياء بايد خپله خوښه پر هغې تحميل نه کړي، له بې ځايه ځورولو او تنگولو ئې ډډه وکړي، هغه دي پرېږدي چې د خپلي خوښي له کس سره نکاح وکړي، دا هم په خدای او آخرت د ايمان تقاضا ده او هم له اخلاقي فساد د مخنيوي ذريعه.

● بښخه بايد په پټه او د اولياوو په غياب كې دا كار وټكړي، له دې فتنې راولاړېږي، د كورنيو ترمنځ كركه او نفرت راپيدا كوي.

لاندي دوه روايات همدغه حقائق توضيح كوي:

روي أن معقل بن يسار كانت أخته تحت أبي البداح فطلقها وتركها حتى انقضت عدتها، ثم ندم فخطبها فرضيت وأبي أخوها أن يزوجه وقال: وجهي من وجهك حرام إن تزوجتیه. فنزلت الآية. قال مقاتل: فدعا رسول الله صلى الله عليه وسلم معقلا فقال: (إن كنت مؤمنا فلا تمنع أختك عن أبي البداح) فقال: آمنت بالله، وزوجها منه. رواه البخاري

روایت شوی چې د معقل بن یسار خور د ابي البداح په نکاح کې وه، هغه طلاق ورکړ، عدت ئې تېر شو، خو په خپل کار پېښمانه شو، د بیا نکاح پیغام ئې ورولېږو، دا هم راضي شوه خو ورور ئې له دې نکاح سره مخالفت وکړ او خپلي خور ته ئې وویل: که دي نکاح ورسره وکړه زما لیده کاته به درسره حرام وي، دا آیت نازل شو، پیغمبر علیه السلام معقل راوغوښت او ورته وئې ویل: که مؤمن یې نو خور دي له ابي البداح سره له نکاح مه منع کوه. هغه وویل: پر الله مي ايمان دئ. نو هغه ئې په نکاح ورکړه.

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَيُّهَا امْرَأَةُ نَكَحْتِ بَغِيرَ إِذْنِ وَلِيِّهَا. فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ ، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ... »

له عائشې رضی الله عنها روایت دئ چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمایل: کومه بښخه چې د خپل ولي له اجازې پرته نکاح وکړي نو نکاح ئې

باطله ده، نکاح ئې باطله ده، نکاح ئې باطله ده.

دې ته مو پام وي چي امام ابوحنيفه رحمه الله د نکاح لپاره د مور پلار او ولي توافق ضروري او مفيد گڼي خو د صحت لپاره ئې د شرط په توگه نه مني، د دوی له توافق پرته هم نکاح صحيح گڼي، دا داسي ده لکه درې ځله طلاق چي اصولاً بايد بېل بېل او د طهر په حالت کي وي، او يو ځای په يوه وخت درې طلاقه ورکول جائز نه دي، خو که چا همدا کار وکړ او خپلي مېرمني ته ئې په يوه وخت درې طلاقه ورکړل نو دا درې طلاقه گڼل کېږي نه يو طلاق. البته نور امامان د ولي توافق د نکاح د صحت لپاره داسي شرط گڼي چي له هغه پرته نکاح باطله بولي.

د مېروښو په اړه د اسلام لارښوونه

اسلام وايي: هيڅوک حق نه لري د بل منکوحه مېرمن په نکاح کړي، مگر له هغه وروسته چي مېره ئې طلاق ورکړي او د عدت موده ئې بشپړه شي، هيڅوک بايد د هغي ښځي د نکاح کولو هڅه ونه کړي چي بل مسلمان له هغي سره د نکاح پيغام لېږلي او معامله لا پای ته نه ده رسېدلې، لکه څنگه چي په تجارتي امورو کي موږ ته سپارښتنه کوي چي د خپل مسلمان ورور په مبايعي کي خنډ نشو همداسي بايد د هغي مېرمني د نکاح کولو هڅه ونه کړو چي بل مسلمان ورسره په تفاهم بوخت دی. د قرآن دې آيت ته ځير شئ:

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ

عَلَيْكُمْ وَأَجَلَ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ
 مُحْصِينَ غَيْرَ مُسْلِفِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
 فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا تَرْضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ
 إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ النساء: ۲۴

او مېروښي ښځي (هم درته حرامي دي) مگر هغه چي ستاسو په واک کي وي، دا پر تاسو ليکلي الهي فريضة ده او له دې سوا درته روا کړي شوې، چي په خپل مال سره ئې د نکاح کوونکو په توگه لټه وکړي، نه د زنا کوونکو په توگه، نو که په دې (مال) سره مو له دې تمتع اخيستل وغوښتل، نو فرض مهر ئې ورکړئ او له مهر وروسته په هغه څه کي کومه گناه درباندي نشته چي په خپلو کي ورباندي راضي شئ، بې شکه چي الله باحکمه پوه دئ.

دلته د قرآن څو لارښووني زموږ په وړاندي ځلېږي:

- مېروښي ښځي د نورو محرماتو په ضمن کي دي، په استثناء د هغو مېروښو ښځو چي د مسلمانانو په واک کي راغلي او له خپلو سابقه مېرونو سره ئې تعلق قطع شوی، چي دا يا وينځي دي او يا له محارب دښمن په اسارت نيول شوي مېرمني، وينځي خو اوس نشته، د اسپرو مېرمنو په اړه به يو له دغو کارونو کېږي: که ايمان راوړي نو د مسلمانو مېرمنو سلوک به ورسره کېږي، که په خپل مذهب ټينگار وکړي نو د مسلمانانو امير به يا دوی له خپلو اسيرانو سره تبادله کوي، يا به ئې د فديې په مقابل کي خوشې کوي او که دا ممکن نه وو نو چا ته به ئې په نکاح ورکوي مشروط په دې چي

له دغو ښځو علاوه نوري په دوه شرطونو په نکاح کولی شي: لومړی دا چې په خپلي نکاح کي د دوی د ساتلو په اراده به ئې په نکاح کوئ نه د خپلي جنسي غريزي د اشباع لپاره په موقته توگه، او دوهم دا چې مهر ئې ورکړئ. قرآن د نکاح کوونکو نارينه وو لپاره د محصنين او د نکاح کېدونکو ښځو لپاره د محصنات صيغه کارولې، حصن کلا ته وايي او محصن هغه چا ته وايي چې بل په خپل حفاظت کي ساتي او محصن هغه چا ته چې بل ئې د خپل حفاظت په غېر کي ساتي، په دې سره قرآن د نکاح حقيقت څرگند کړی، يعني دا چې نکاح يوه موقته جنسي رابطه نه ده چې محض د خپل شوق پوره کولو يا د خپل جنسي ضرورت د رفع کولو لپاره ترسره شي، برعکس دا د نکاح په قيد او احاطه کي د يوې کورنۍ د جوړولو لپاره غيرموقت تړون دی، پام کوئ چې دې سپېڅلي تړون ته د پتي يارانې، يا د جنسي غريزي د اشباع رنگ ورنه کړئ.

ډېره عجيبه ده چې څوک د قرآن دا صراحت له پامه وغورځوي او موقته نکاح جائز وگڼي!! قرآن نه يوازي نکاح يو غير موقت تړون گڼي او په تکرار او ټينگار سره دا خبره کوي او په هيڅ ځای کي ئې داسي لفظ نه دی کارولی چې له هغه د موقتي نکاح د جواز شائبه راپيدا شي، بلکي د بيان له لهجې ئې معلومېږي چې موقته نکاح داسي گڼي لکه شهواني اقدام او په پته يار نيول. پيغمبر عليه السلام دغو تاکيداتو ته په پام سره موقته نکاح تحریم کړه.

له نکاح او استمتاع وروسته ښځو ته خپل ټاکلی مهر له وعدې سره سم ورکول یوه الهي فریضه ده. خو که ښځه او مېړه په خپلو کې د مهر په اړه کومه پرېکړه کوي، یو بل ته له خپل حق تېرېږي، د ورکړي موده ئې بدلوي یا کوم بل تغیر په کې راوړي، دا کار کولی شي.

د آیت دوهمه برخه د لومړۍ برخې لپاره مزید شرح او تفصیل دی، په (فاء) او (به) سره له مخکنۍ برخې سره تړل شوې او په ډېر صراحت سره ښيي چې په دغې فقرې (أَحَلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ) کې راغلی مطلب، په بعدي فقرې (فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً) کې مزید توضیح شوی دی، دلته له استمتاع؛ ځان ته حلالول او ترې گټه اخیستل مراد دي، له (به) مال او له (اجورهن) د دوی مهر. لکه څنگه چې دا برخه د مخکنۍ لپاره شرح ده، له دې وروسته برخه د دې لپاره مزید شرح ده: وَ لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرْضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ.

متأسفانه ځینو له (استمتاع) (متعته) او موقته نکاح اخیستې او له (اجور) ئې د مهر پر ځای د موقتي نکاح اجوره. حال دا چې استمتاع له دې ځای علاوه په پنځو نورو ځایونو کې هم راغلی او په هیڅ ځای کې د متعه معنی نه ورکوي او یوازې د متمتع کېدو او گټې اخیستو معنی افاده کوي او اجور د مهور په معنی په پنځو نورو آیتونو کې هم راغلی: د دې سورې په ۲۵ آیت کې هم له اجور مراد مهور دی نه بل څه.

مصیبت دا دی چې ځیني کسان د خپل مسلک او مذهب مربوط روایت ځان ته معیار او ملاک کړي او دا هڅه کوي چې د قرآن آیتونه د دغو روایاتو

په گټه تاویل کړي، که کوم روایت د قرآن له کوم آیت سره مغایر مومي او د آیت ټول الفاظ او د الفاظو ترکیب ئې په صراحت او قاطعیت سره د ده روایت نفي کوي، دې ته نه تیارېږي چې یا روایت پرېږدي یا ئې د آیت په گټه تاویل کړي، برعکس د آیت صریح مفهوم پرېږدي او داسې کور او له تکلف ډک مطلب ترې راباسي چې همدا غلط او ضعیف روایت تأیید کړي. د موقتي نکاح او متعې په اړه ئې کوم روایت ترلاسه کړی، باید له قرآن د دې روایت په تأیید کي کوم دلیل راپیدا کړي، خو څرگند دلیل نه مومي، برعکس گوري چې قرآن د نکاح په دوام او غیرموقت والي تأکید کوي، د نکاح کوونکو لپاره د (محصنين) او د نکاح کېدونکیو لپاره د (محصات) الفاظ کاروي او مسلمانانو ته مکرر او په تأکید سره وایي چې له نکاح داسې څه مه جوړوئ چې څرگندي زنا یا د پټي یار نیولو ته ورته وي، خو دی د قرآن مغایر روایت نشي پرېښودی، ناچار به په آیت کي لاسوهنه کوي او مطلب به ئې داسې برابروي چې د روایت تأیید ترې راووځي!! هغه روایت به څنگه د اعتبار وړ گڼو چې د قرآن له صریح آیت سره تضاد او تعارض لري؟! په قرآن د ایمان تقاضا خو دا ده چې د داسې روایت په اړه ووايو: بنایي راوي اشتباه کړې ده یا بنایي دا روایت د هغي مرحلې په اړه وي چې لا دا آیت نه وو نازل شوی. قرآن د داسې خلکو څېره څومره ښه او دقیقه انځور او څنگه ئې هغوي معرفي کړي، هلته چې فرمایي:

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُودْنَ أَلْسِنَتَهُم بِأَلْكَتِبِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ أَلْكَتِبِ

وَمَا هُوَ مِنَ الْكٰتِبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ

اللّٰهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكٰذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝ ۷۸ آل عمران: ۷۸

او له دوی یوه ډله داسي ده چې په خپلي لیکني او کتاب خپلي ژبي داسي اړوي چې ته هغه د الله د کتاب یوه برخه وبولې، په داسي حال کي چې هغه د الله د کتاب برخه نه ده، دوی وایي: دا خبري ټولي د الله له لوري دي په داسي حال کي چې د الله له خوا نه دي، په الله پوري دروغ تړي سره له دې چې ښه پوهېږي.

آیا زنا او لواطت په خپل ذات کي جرم نه دی؟

د منع خشونت سپېره قانون وایي: یوازي هغه زنا او لواطت جرم دی چې په زور او جبر ترسره شي!! یعنی زنا او لواطت په خپل ذات کي جرم نه دی، هغه مهال د جرم بڼه غوره کوي چې په جبر او اکراه او د ښځي له موافقې پرته ترسره شي!! او دا هغه څه دي چې د منحطې او له معنوي او اخلاقي پلوه پرېوتې غربي نړۍ پر لمني تور داغ گڼل کېږي، د عقل، علم او فطرت خلاف کار، هغه چې حیوانات هم ترې کرکه لري!! دغو غرب وهلو مېرمنو له غربي منحط او مبتذل فرهنگ همدا زده کړي، په دې قانون کي ئې افغاني مېرمني ته ټول هغه قانوني تسهیلات مهیا کړي چې له مخي ئې وکولی شي د یوې غربي مېرمني په څېر ژوند وکړي، ټولي دیني، معنوي او اخلاقي پولې ونړوي، دیني ارشاداتو او ملي دودونو ته شا کړي، د قانوني مېړه تر څنگ یاران ولري، هر مهال له هر چا سره چې زړه ئې غواړي له کور وتلی شي، نه

ټي پلار مخنيوی کولی شي او نه مېره، يوازي دا پانه دي چي ليکلي ئې وى:
له همجنس سره ازدواج هم جائز دى او که څوک له داسي ازدواج د کومي
مېرمني يا سړي مخنيوی وکړي نو په څو مياشتو حبس به محکومېږي!! همغه
څه چي د نورو غربي هېوادو تر څنگ د فرانسې سوسياليست رژيم هم په
پارلمان کي دا د همجنسانو تر منځ د ازدواج قانون تصويب کړ او په مخالفت
کي ئې سلگونو زرو فرانسويانو په مظاهرو لاس پوري کړ. د غرب وهلو
افغانانو ډېرى له خرافاتو ډک مسيحيت ته اوسني دي او بايبل ته د سپېڅلي
کتاب په سترگه گوري، خو همدغه محرف بايبل د سدوم ښار وړانېدا تر عنوان
لاندي وايي: ... د دې ښار اوسېدونکي له مادي پلوه ډېر وړاندي تللي وو،
مرفه ژوند ئې په برخه شوى وو، خو له اخلاقي پلوه په دې بيمارى اخته وو
چي له نارينه سره د نارينه جنسي نږدېکت ئې عادي او د عدم مؤاخذي وړ
فعل گڼلو، نو ځکه الله تعالى د دې ښار د وړانولو پرېکړه وکړه،... له لمر
لوېدو سره سم خداى په عموره او سدوم سکروتي وورولې، ټول ښارونه او
کلي ئې له ټولو اوسېدونکو او نباتاتو سره له منځه يووړل!!!

دا غرب وهلي مېرمني زنا يو عادي او مجاز فعل گڼي خو همدا بايبل
د تشبه په کتاب کي ليکي: که کوم سړى يوه پېغله په نکاح کړي، بيا ئې خوښه
نه شي او په دې ئې تورنه کړي چي خپل پېغلتوب ئې نه دى ساتلى او باکره
نه وه، په لومړۍ شپه راته معلومه شوه چي دا باکره نه وه، نو د نجلۍ مور
او پلار بايد داسي مدرک وړاندي کړي چي د نجلۍ پېغلتوب او باکره والى
ثابت کړي، د سپين ږيرو په مخکي به هغه ټوټه وغوروي... قاضيان به ئې

وگوري که ترې ثابته شوه چي سړي دروغ ويلي نو په درو به ئې ووهي او سل مثقاله سپين زر به د جریمې په توگه د نجلۍ پلار ته ورکړي... او دا به د تل لپاره د ده په نکاح کي پاته کېږي او د طلاقولو حق به ئې نه لري!! خو که ادعاء ئې سمه وخته نو سپين ږيري دي دا نجلۍ د پلار کره بوځي او د ښار سړي دي دا رجم کړي!! که کوم نارينه د کومي مېړونې ښځې سره د زنا په حالت کي وليدل شو، دواړه بايد ووژل شي!! که کومه مېړونښه نجلۍ د کوم سړي لخوا اختطاف شوه، دواړه بايد له ښاره بهر رجم شي، نجلۍ د دې لپاره چي د اختطاف په مهال ئې چيغي نه وې وهلې!! خو که دا کار له ښاره بهر وشي بيا نو نجلۍ داسي جرم نه دی کړی چي د وژلو وړ وي، ځکه چا ئې مرسته نه شوی کولی!!

څو پوښتني لرو:

● کومه ټوټه د نجلۍ پېغلټوب ثابتولی شي؟ هغه چي د لومړي نږدېکت په شپه تر دواړو لاندي ويړه وه؟ قاضي به څنگه د داسي يوې ټوټې له مخي پرېکړه کوي چي په وينو لړلې ده؟ څنگه به معلوموي چي دا د چا ويني او د کوم وخت دي؟ مېړه ته دا ډېره آسانه ده چي پرې نږدې ښځې ته داسي ټوټه په لاس ورشي.

● ولي به سل مثقاله سره زر د نجلۍ پلار ته ورکوي؟ دلته خو د نجلۍ سپکاوی شوی او دا معاوضه بايد دې ته ورکړی شي نه پلار ته ئې؟

● د زنا په اړه د يوه کس ادعاء څنگه د منلو وړ گڼل کېدی شي؟ قاضي به د ده کومو الفاظو ته اعتبار ورکوي؟ اصولاً خو بايد له مدعي وغوښتل شي

چي د خپلي ادعاء د اثبات لپاره شواهد او دلائل وړاندي کړي، نه دا چي مدعی عليه له ځان د دفاع په خاطر د مدارکو او شواهدو په وړاندي کولو مکلف شي، بایبل ولي له یوې خوا مېړه ته د دې فرصت په لاس ورکوي چي که ئې خپله بڼه خوښه نه شوه نو په نه پېغلتوب ئې تورنه کړي او له بلي خوا د قاضي په وړاندي د دلائلو او مدارکو په وړاندي کولو ئې هم نه مکلفوي او دا ترې نه غواړي چي خپله ادعاء ثابتنه کړه!!؟

● که په ښار کي اختطاف شوې نجلۍ ووايي چي ما چيغي ووهلې خو څوک مي مرستي ته رانه غۍ، بيا څنگه؟ او که په صحرا کي اختطاف شوې چيغي نه وي وهلي نو څنگه؟

● مور دې ته حيران يو چي د بڼو په حق کي له دومره بې انصافي او ظلم سره سره د بایبل منونکي په کومه خوله او کومو سترگو د بڼو د حقوقو خبره کوي، بایبل خو په ټولو مواردو کي د بڼي حقوق تر پښو لاندې کړي او هغې ته ئې په سپکه سترگه کتلي، د بایبل منونکي دي مور ته د خپل سپېڅلي کتاب يوه جمله داسي راوښيي چي بڼي ته ئې په درنه سترگه کتلي وي او له نارينه سره ئې برابر حقوق ورکړي وي!! عجيبه ده چي دوی پر اسلام اعتراض کوي په داسي حال کي چي اسلام بڼي ته تر نارينه زيات حقوق ورکړي.

راشئ قرآن ته غور شئ چي په داسي مواردو کي څومره دقيقې لارښوونې لري او وايي:

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَدَةُ

أَحَدِهِمْ أَرْبَعٌ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ٦ وَالْخَمِيسَةَ أَنْ
 لَعَنَتَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ٧ وَيَدْرُؤُا عَنْهَا
 الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعٌ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ٨
 وَالْخَمِيسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ٩

النساء: ٦-٩

او هغه چي خپلي مېرمني تورنوي په داسي حال كي چي له ځان پرته (نور)
 شاهدان نه لري نو د يوه ئې گواهي دا ده: څلور ځلي الله شاهد نيول چي
 دى يقيناً له رښتينو دئ او پنځم ئې دا چي كه دى له دروغجنو وي نو پر
 ده دي د الله لعنت وي، او له هغې (مېرمني) دا (خبره) عذاب دفع كوي
 چي څلور ځلي الله شاهد ونيسي چي يقيناً دى له دروغجنو دئ او پنځم ئې
 دا چي كه دى له رښتينو وي نو پر دې دي د الله غضب وي.

د دې مباركو آيتونو مهمي مهمي لارښووني دا دي:

- څوك چي خپله مېرمن په زنا تورنوي په داسي حال كي چي له ځان پرته
 بل شاهد نه لري؛ نو د قاضي په وړاندي به د ده گواهي داسي وي چي څلور
 ځلي به الله تعالى پر دې خبري شاهد نيسي چي دى په خپلي ادعاء كي رښتينى
 دئ او پنځم ځل به وايي: كه دى له دروغجنو وي نو پر ده دي د الله لعنت
 وي.
- له تورني مېرمني په هغه صورت كي عذاب دفع كېږي چي څلور ځلي

ووایي: الله شاهد دئ چي دی له دروغجنو دی او پنجم حل ووایي: که دی له رښتینو وي نو پر دې دي د الله غضب وي.

● دلته څلور ځلي الله تعالی شاهد نیول د څلورو شاهدانو د شهادت پر ځای او د هغوی د بدل او عوض په توگه راغلي، او دا خبره کول چي که دی دروغجن وي نو پر ده دي د الله تعالی لعنت وي د تاکید په توگه راغلي.

● دا حکم په مېړه او مېرمني پوري تړلی دئ او نورو مواردو ته نشي غزېدی.

● دلته الله تعالی شاهد نیول د قسم او لوړي په معنی راغلی او دا ښيي چي په حقیقت کي هر قسم او لوړه د شاهد نیولو په معنی وي، که تاسو د قرآن قسمونو ته څیر شئ نو درته جوته به شي چي د قرآن قسمونه د دې لپاره نه دي چي گواکي الله تعالی د خپل مخاطب د اقناع او تشویش رفع کولو لپاره په کوم ستر او با عظمته شي لوړه کړي!! دا نه د قسم د مفهوم او معنی په اړه صحیح تعبیر دئ او نه د قرآن د قسمونو سم تفسیر، د قرآن هر قسم د استشهاد لپاره دئ، زموږ قسمونه هم د استشهاد لپاره وي، کله چي موږ وایو: پر الله تعالی قسم کوم چي رښتیا وایم؛ معنی ئې دا ده چي الله تعالی شاهد دئ چي زه رښتیا وایم، که قسم د تعظیم لپاره وی نو بیا خو به دا هم جائزه وه چي ووایو: په مسجدالحرام قسم، په قرآن قسم، پر پیغمبر قسم، داسي قسمونه نه یوازې جائز نه دي بلکي صحیح هم نه دي، دا ځکه چي دا شيان (مقسم به) زما د رښتینولۍ شاهد او گواه نه دي، یوازې الله تعالی زما په اړه شاهد کېدی شي، نو یوازې پر الله تعالی لوړه او قسم د

معنی او مفهوم له پلوه صحیح او له شرعي پلوه جائز دی. په بل حه قسم
 د معنی له پلوه غلط او له شرعي پلوه ناجائز دی. الله تعالی چي په کومو
 شيانو لوړه کړې هغه ئې د شاهد په توگه وړاندي کړی، د مثال په توگه الله
 تعالی په هغه سیند لوړه کړې چي د فرعونيانو په مړو ډک شو (والبحر
 المسجور)، او د دې مقصد دا دی چي: د فرعونيانو په مړو ډک بحر گواهي
 ورکوي چي که د زماني د هر فرعون په وړاندي د موسی په څېر مجاهد
 راپيدا شو نو د دې فرعون برخليک به داسي وي لکه د مخکني فرعون.

د دې مبارکو آیتونو په معنی د لازيات پوهېدا لپاره لاندي روايات په

پام کي ولری:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَ هَلَالٌ بِنُ أُمِّيَّةَ وَهُوَ أَحَدُ الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
 فَجَاءَ مِنْ أَرْضِهِ عَشِيًّا فَوَجَدَ عِنْدَ أَهْلِهِ رَجُلًا قَرَأَى بَعْضَ آيَاتِ الْقُرْآنِ وَسَمِعَ بِأُذُنَيْهِ قَلَمَ
 يَهْجُهُ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ عَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ
 اللَّهِ إِنِّي جِئْتُ أَهْلِي عِشَاءً فَوَجَدْتُ عِنْدَهُمْ رَجُلًا قَرَأْتَ بَعْضَ آيَاتِ الْقُرْآنِ وَسَمِعْتُ بِأُذُنَيْ
 فَكَّرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا جَاءَ بِهِ وَاشْتَدَّ عَلَيْهِ فَنَزَلَتْ (وَالَّذِينَ
 يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ) الْآيَاتِ
 كَلْتِيهِمَا فُسِّرَى عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ «أُبَشِّرُ يَا هَلَالُ قَدْ
 جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ فَرْجًا وَمَخْرَجًا». قَالَ هَلَالٌ قَدْ كُنْتُ أَرْجُو ذَلِكَ مِنْ
 رَبِّي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أُرْسَلُوا إِلَيْهَا». فَجَاءَتْ فَتَلَا
 عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَكَّرَهُمَا وَأَخْبَرَهُمَا أَنَّ عَذَابَ الْآخِرَةِ
 أَشَدُّ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا فَقَالَ هَلَالٌ وَاللَّهِ لَقَدْ صَدَقْتُ عَلَيْهَا فَقَالَتْ قَدْ كَذَبَ.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «لَاعْنُوا بَيْنَهُمَا». فَقِيلَ لِهَلَالٍ أَشْهَدُ.
 فَشَهِدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ فَلَمَّا كَانَتْ الْخَامِسَةُ قِيلَ لَهُ يَا
 هَلَالُ اتَّقِ اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الآخِرَةِ وَإِنَّ هَذِهِ الْمُوجِبَةُ
 الَّتِي تُوجِبُ عَلَيْكَ الْعَذَابَ. فَقَالَ وَاللَّهِ لَا يُعَذِّبُنِي اللَّهُ عَلَيْهَا كَمَا لَمْ يَجْلِدْنِي
 عَلَيْهَا. فَشَهِدَ الْخَامِسَةَ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ثُمَّ قِيلَ لَهَا
 أَشْهَدِي. فَشَهِدَتْ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ فَلَمَّا كَانَتْ الْخَامِسَةَ
 قِيلَ لَهَا اتَّقِي اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الآخِرَةِ وَإِنَّ هَذِهِ الْمُوجِبَةُ
 الَّتِي تُوجِبُ عَلَيْكَ الْعَذَابَ. فَتَلَكَّأَتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ وَاللَّهِ لَا أَفْضَحُ قَوْمِي
 فَشَهِدَتْ الْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا وَقَضَى أَنْ لَا يُدْعَى وَلِئِذَا لَأِبٍ وَلَا تَرْمَى وَلَا يَرْمَى
 وَلِئِذَا رَمَى أَوْ رَمَى وَلِئِذَا فَعَلَيْهِ الْحَدُّ وَقَضَى أَنْ لَا يَبَيْتَ لَهَا عَلَيْهِ وَلَا
 قُوتَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُمَا يَتَفَرَّقَانِ مِنْ غَيْرِ طَلَاقٍ وَلَا مُتَوَقَّى عَنْهَا وَقَالَ ...

له ابن عباس رضی اللہ عنہما روایت دی چي ہلال بن امیہ، یو له هغو دریو
 چي اللہ تعالیٰ د هغوی توبه قبوله کړه، له خپلي زمکي ماخستن راغی او د
 خپلي مېرمنې خوا ته ئې یو سړی وموند، په خپلو سترگو ئې ولید او په خپلو
 غوړونو ئې د هغه غږ واورېد، نو هیجاني ئې نه کړ، تر هغه چي سبا شو او
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم ته ورغی او وئې ویل: یا رسول اللہ! زه
 ماخستن خپل اهل ته راغلم نو د هغوی خوا ته مي یو سړی وموند، په خپلو
 سترگو مي ولید او په خپلو غوړونو مي غږ واورېد، رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 و سلم د ده په دې وینا ناراض شو او سخته پرې تمامه شوه، نو دا دواړه

آيتونه نازل شول: (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ ...)، نو له رسول الله صلى الله عليه و سلم د وحي لږي- جلا شوه او وټي ويل: اي هلاله! خوښ اوسه چي الله تا ته له کړاو د وتلو لار پرانيسته، هلال وويل: له خپل رب مي همدا انتظار وو، رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: هغې ته څوک ولېږي، او هغه راغله، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم دواړو ته دا آيتونه تلاوت کړل، نصيحت ئي ورته وکړ او په دې ئي پوه کړل چي د دنيا تر عذاب د آخرت عذاب ډېر سخت دئ، نو هلال وويل: په الله قسم چي ما د دې په اړه رښتيا ويلي، هغې وويل: يقيناً چي دروغ ئي وويل، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: د دوی تر منځ ملاعت وکړئ، نو هلال ته وويل شول: شهادت ووايه، نو هغه څلور ځلي الله شاهد کړ چي دی رښتيني دئ او کله چي پنځم ته خبره ورسېده ورته وويل شول: اي هلاله! له الله ووېرېږه، په دې پوه شه چي د دنيا عذاب د آخرت په پرتله ډېر آسان دئ، او دا قسم هغه سبب دئ چي هغه عذاب به دي په برخه کړي، وټي ويل: قسم په خدای چي الله به مي د دې په اړه نه تعذيبوي؛ همداسي لکه چي د دې په اړه مي په درو نه وهي، نو پنځم ځل ئي خدای شاهد ونيو چي که دی دروغجن وي نو د الله لعنت دي پر ده وي، بيا هغې ته وويل شول: ته خپل شهادت وړاندي کړه، نو هغې څلور ځلي خدای شاهد ونيو چي دی دروغجن دئ او کله چي پنځم ته خبره ورسېده ورته وويل شول: له الله ووېرېږه، په دې پوه شه چي د دنيا عذاب د آخرت په پرتله ډېر آسان دئ، او دا قسم هغه سبب دئ چي هغه

عذاب به دي په برخه کړي، نو يوه شېبه ودرېده او زړه نا زړه شوه، بيا ئې وويل: قسم په خداى چي زه به خپل قوم رسوا نکړم، نو پنځمه لوړه ئې وکړه او وئې ويل: که دى رشتيني وي نو پر ما دي د الله غضب وي، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم دوى سره بېل کړل (نکاح ئې فسخ کړه) او دا پرېکړه ئې وکړه چي د دې بچى به هيڅ پلار ته نه منسوبېږي، نه به دا تورنه کېږي او نه ئې زوى، او چا چي دا تورنه کړه يا ئې د دې زوى تورن کړ نو پر هغه به حد لازمېږي، او دا پرېکړه ئې وکړه چي نه ئې پر مېړه کور ورکول شته او نه نفقه، له دې کبله چي دوى له طلاق پرته سره بېلېږي او مېړه نه دئ ترې وفات شوى...

سنت دا دئ چي د داسي مېړه او مېرمني تر منځ به له دغو قسمونو وروسته بېلوالى راځي او نکاح ئې فسخ کېږي، مېړه د مهر بېرته اخيستو حق هم نه لري. د دوى تر منځ بيا نکاح هم جائز نه ده. د لعان دا معامله به په محکمې کي او د قاضي په وړاندي ترسره کېږي. له لعان د تورن يا تور لگوونکي اجتناب د اعتراف په معنى دئ، خو قاضي به هغه مهال سزا ورکوي چي په خپلي خولې اعتراف وکړي، تر هغه ئې د بندي ساتلو حکم کولى شي، دا ځکه چي د سزا لپاره يا شاهد يا اعتراف اساسي شرط دئ.

د لعان په اړه د فقهاوو تر منځ اتفاقي ټکي دا دي:

- تورن او تورلگوونکي ته د قاضي له لوري کومه سزا نشي ورکول کېدى، دواړه له سزا معاف گڼل کېږي، دروغجن ته به الله تعالى سزا ورکوي.
- که نارينه د ماشوم نسبت ځان ته ونه مني نو هغه به مور ته منسوبېږي،

له پلاره د میراث مستحق نه گڼل کېږي.

● هیڅوک حق نه لري دې ماشوم ته ولد الزنا ووايي او مور ئې زناکاره وبولي، که څوک دا کار وکړي د قذف سزا مستحق دی.

● د مېرمنې د مهر حق نه ساقطېږي.

● دا مېرمن پر مخکنې مېړه د تل لپاره حرامه ده.

په دې اړه د فقهاوو تر منځ اختلافي ټکي دا دي:

● ځینې وايي: کله چې مېړه د لعان الفاظ بشپړ کړي په همدې سره طلاق واقع شو، که څه هم بنځي د ده ځواب نه وي ویلی.

● ځینې نور په دې باور دي چې د طلاق پرېکړه به د قاضي له لوري کېږي، خو که مېړه په خپله طلاق ورکړي دا غوره دی. امام ابو حنیفه او امام ابو یوسف په همدې رایه دي او همدا صحیح او د سنت مطابق معلومېږي، ځکه رسول الله صلی الله علیه و سلم د دوی تر منځ د بېلېدو پرېکړه کړې او د هغه چا په عمل ئې اعتراض نه دی کړی چې خپلي تورني مېرمنې ته ئې د لعان په پای کې طلاق ورکړی، که طلاق په خپله واقع کېدی نو نه به رسول الله صلی الله علیه و سلم د دوی د بېلېدو مستقلة پرېکړه کوله او نه به هغه صحابي د طلاق الفاظ کارول.

● که چا په لومړۍ شپه او له مجامعت مخکې خپله مېرمن طلاق کړه، که ئې مهر ټاکل شوی وي نو نیمايي مهر به بنځي ته ورکوي او که له مجامعت وروسته ئې طلاق کړه بشپړ مهر به ورکوي. که ئې مهر نه وو ټاکل شوی، نو

د خپل وس او توان مطابق به مناسبه متاع او جامه ورکوي. قرآن د همدې لپاره د مهر حق ښځې ته ورکړی چې مېړه ئې په ناروا او د دې لپاره طلاق نه کړي چې تر دې ئې بله ښایسته موندلې، یا ئې زړه ترې تور شوی په بلي ئې بدلول غواړي، مهر ئې د ښځې په موافقې پوري مربوط کړی، ثابت حد ئې نه دی ورته ټاکلی، دا مهر د دې راتلونکی تضمینوي، د دې ترڅنگ قرآن د زور او تپل شوې نکاح خبره نه کوي او له مېړه د طلاق حق نه سلبوي، دا کار د گټې په ځای تاوان لري او کورنۍ له تلباته کړاوونو، شخړو او ستونزو سره مخامخ کوي. که کوم مېړه خپله مېړمن په زنا تورنه کړي، څنگه به ئې د قاضي په امر له ځان سره ساتي او څنگه به دا مېړمن داسې مېړه ته زړه ورکوي او له هغه سره به ښه او ډاډمن ژوند کوي. د بې باورۍ او بې اعتمادۍ په صورت کې خو تر ټولو مناسبه چاره دا ده چې قاضي د طلاق پرېکړه وکړي نه دا چې د زور ملگرتیا په دواړو وتپي. د قرآن الفاظ دا دي:

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ ٢٣٦ وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ٢٣٧

په دې کي هم پر تاسو څه الزام او گناه نشته چي بسځي له نږدې والي يا دوی ته د کوم مهر له ټاکلو وړاندي طلاقي کړئ، خو څه مال متاع ورکړئ، په توانم د خپل توان په اندازه او په نېستمن د خپل وس په اندازه، مناسبه متاع په غوره توگه، دا يو حق دئ پر محسنينو. او که مو له نږدې والي د مخه هغه وخت طلاقي کړې چي کوم مهر مو ورته ټاکلی وي نو د دې مهر نيمايي دئ، مگر دا چي هغوی (بسځي) ترې تېري شي او يا هغه کس تېر شي چي د نکاح غوټه ئې په لاس کي ده او که عفو وکړئ، دا تقوی ته نږدې ده او په خپلو کي فضل او احسان مه هېروئ، بې شکه چي الله ستاسو د کړنو ښه ليدونکی دئ.

يعني که له نږدېوالي او صحيحه خلوت وړاندي په هغه وخت کي بسځي طلاقي کړئ چي لا مو مهرنه دئ ورته ټاکلی، نو په دې صورت کي نه کوم مکلفيت درپه غاړه دئ او نه دا د گناه کار دئ، خو دغو بسځو ته د خپل وس او توان په اندازه څه ورکړئ، په دې سره به د دواړو کورنيو ترمنځ د تاو تريخوالي مخه نيول شوې وي او له بلي خوا به د هغي بسځي تسلي شوې وي، خو که مهر مو ورته ټاکلی وو، نو بيا د دغه ټاکلي مهر نيمايي درباندي لازم دئ، مگر دا چي بسځه ترې تېره شي او يا دا چي نارينه پاته نيمايي هم ورکړي، همدغه يو بل ته عفو، له خپل حق بل ته تېرېدل او فضل او احسان کول درته غوره دي.

قرآن نه د نجلۍ پلار او مور په دې مکلفوي چي د خپلي لور د پېغلنوب

ثابتولو لپاره کومه ټوټه وړاندي کړي او نه مېړه په دې مکلفوي چې د نجلی پلار ته جریمه ورکړي او همدا مېرمن حتماً او په نه زړه له ځان سره وساتي.

د قانون منع خشونت علیه زنان په (۳) مادې کې راغلي: (تجاوز جنسي: ارتکاب فعل زنا یا لواط با زن بالغ توأم با اجبار و اکراه یا ارتکاب آن با زن نابالغ و یا تجاوز بر عفت و ناموس زن است) یعنی یوازې اجباری زنا او لواطت جرم گڼل شوی او سزا ئې هم په یوه حالت کې حبس او په بل حالت کې مرگ ټاکلی، د دې قانون د لیکونکو او مدافعینو جسارت او سپین سترگتوب د حیرانتیا وړ دی، بنایي داسې انګېري چې د صلیبي ځواکونو دولس کلن حضور او د دوی پراخ دین دښمن فعالیتونه به د دې باعث شوي وي چې د افغان ولس دیني غیرت ذوب شي او اوس د دې وخت رارسېدلی چې داسې د اسلام ضد قوانین پر دې ټولني تحمیل شي، که پر ارگ ناستو ئې لاسلیک کولی شي نو له ولسي جرگې ئې هم تأیید ترلاسه کولی شي، څوک چې په افغانستان کې د امریکایانو حضور، د دوی اډې، زندانونه، د افغانانو نیول او د خپلو اډو په زندانونو کې د هغوی ساتل، گوانتانامو ته د هغوی انتقال او له امریکا سره اوږد مهال امنیتي تړون منلی شي، امریکایانو ته دا لاسلیک شوي اسناد ورکولی شي چې حق لري افغانستان ته له وېزې او پاسپورت پرته راشي او ترې ولاړ شي، په هر وخت او د افغانستان په هر ځای کې د شپې یا ورځې له لوري عملیات ترسره کړي، هر هغه څوک نیولی شي چې دوی ئې دښمن گڼي، هغوی ته به دا څه گرانه وي چې له دغه قانون سره یا موافقه وکړي او یا ئې په وړاندي ساکت پاته شي!! مگر د دې مفسد رژیم لاس پوڅو چارواکو

د غلامۍ دا ټول اسناد نه دي لاسليک کړي؟! ايا کرزي د چپلو کمونيسنو او غريبالو مشاورينو په سپارښتنه دا قانون توشیح نه کړ؟! ايا د شمالي ټلوالې ذليل مشران په واز کومي نه وايي چي د ناټو حضور د افغانانو په گټه دي؟! خو دا چي ايا له عقلي، علمي، اخلاقي او فطري پلوه زنا ته د جرم په سترگه کتلی شو که نه او هغه سزا ورسره ښايي که نه چي اسلام ورته ټاکلې؟ دي پوښتني ته له ځواب وړاندي څو خبري ستاسو مخي ته ږدم، د قرآن دې آيت ته ځير شئ:

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهَدَ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ۲ النور: ۲

زناکاره ښځه او زناکار نارینه؛ د دوی هر یو سل درې ووهئ، او د الله په دین کې دي تاسو د دوی په اړه زړه سوی نه نیسي، که پر الله او د آخرت پر ورځي ايمان لرئ، او د دوی عذاب دي د مؤمنانو یوه ډله وگوري.

د دې لپاره چي دا مبارك آيت د زنا او زناکارو د سزا په څېر مهمي او حساسي انساني قضیې په اړه بحث کوي، باید په وړاندي ئې لږ توقف وکړو او ټولو هغو پوښتنو ته دقیق ځواب ولټوو چي په دې اړه وړاندي کېږي، لکه دا پوښتني: ايا زنا ته د جرم په سترگه کتل صحیح دي؟ په ځانگړې توگه هغه مهال چي د دواړو لوریو په توافق ترسره شي، او هغه هم په داسي حال کې چي دواړه مجرد وي او د کومي نکاح په قید او شرط کې نه وي داخل

شوي؟ دا له کومه پلوه جرم دی؟ له مذهبي پلوه جرم دی، که له فطري او انساني پلوه، که له اخلاقي او رواني پلوه او که دا د بل په حق تېری دی نو ځکه جرم گڼل کېږي، او که دا د ټولني له حاکم او منل شوي قانون تېری دی نو د جرم اطلاق پرې کېږي؟ که ومنو چې دا جرم دی آیا دا سزا ورسره مناسبه او عادلانه ده؟ آیا د خلکو په وړاندي یو مجرم په درو وهل مناسب کار دی؟ دغو او دې ته ورته پوښتنو ته باید معقول او د منلو وړ ځوابونه ولټوو. د آیت په مفهوم د ښه پوهېدو او بیا اړونده پوښتنو ته د صحیح ځواب ویلو لپاره باید تر ټولو وړاندي لاندې خبرې په پام کې ولرو:

● قرآن هغه جنسي مباشرت ته د زنا نوم ورکړی چې د سړې او ښځې تر منځ په نامشروع او غیر قانوني توګه ترسره شي، مباشرت ئې مشروع مباشرت ته ورته او له فطري لارو وي خو له نکاح پرته وي، که دا د مجردو تر منځ وي او که د متأهلو تر منځ، د زنا اطلاق پر نورو جنسي کړنو نشي کېدی، که دا د نارینه او نارینه تر منځ وي او که د نارینه او ښځې تر منځ له غیر فطري لارې، او که د انسان او حیوان تر منځ او یا له نورو لارو د جنسي غریزې اشباع، د هر جنسي شذوذ او جرم لپاره بېل بېل نوم ټاکل شوی.

● ټول مفسرین او فقهاء په دې متفق دي چې په دې آیت کې هغه زناکار نارینه او زناکاري ښځې ته اشاره شوې چې واده ئې نه وي شوی. خو په دې اړه د دوی تر منځ اختلاف تر سترگو کېږي چې د اختصاص وجه څه ده، د قرآن کوم آیت د اختصاص منشأ ده که کوم روایت او د رسول الله صلی الله علیه و سلم عمل؟ آیا رسول الله صلی الله علیه و سلم ته په دې

اړه بېله وحی شوي که د قرآن له لارښوونو ئې دا حکم استنباط کړي؟ خو که د همدې آیت ترکیب او د ورپسې آیت الفاظو ته څېر شو نو راته جوته پري چي د دې اختصاص منشأ په خپله همدا آیتونه دي، د لومړي آیت له فحوی داسي معلومېږي لکه چي رسول الله **صلى الله عليه و سلم** ته د دې آیت تر نزول وړاندي د زنا قضیه وړاندي شوې وي، هغه په دې اړه پرېکړه د الهي لارښووني راتلو ته ځنډولې وي، ځکه (الزاني) او (الزانية) معرفه صيغې دي او په هغه چا ئې اطلاق کېږي چي له وړاندي پرې خبره شوې وي، د النساء د سورې هغه آیت چي وايي:

وَأَلْتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نَسَائِكُمْ فَأَسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةٌ مِّنْكُمْ ... النساء: ١٥

او ستاسو هغه مېرمني چي فحش کار (زنا) کوي، نو په دوی باندي له خپل منځ څلور شاهدان (د شهادت ورکولو لپاره) وغواړئ...

دا حکم د زنا د حد له تعیین مخکي ابتدائي حکم دی، او همدا د النور د سورې د دغه آیت لپاره مقدمه گیل کېږي، که داسي نه وی نو بیا به داسي ویل کېدل: که څوک زنا وکړي نو سزا به ئې دا وي. په ورپسې آیت کي د همدې (الزاني) په اړه ویل شوي چي دا یوازي زناکاره یا مشرکه ښځه نکاح کوي، او دا (الزانية) یوازي له زناکار او مشرک سره نکاح کوي. له دې الفاظو په لازيات وضاحت سره معلومېږي چي خبره د هغه چا په اړه ده چي لا ئې نکاح نه ده شوې او متأهل نه دی، د داسي زناکار سزا سل درې ده. دلته دا

پوښتنه راولاړېږي چې د واده شوي نارینه او بسحي سزا څه ده او د حکم منشأ ئې د قرآن کوم آیت دی که کوم روایت او که پیغمبر صلی الله علیه و سلم دې ته په پام سره دا حکم کړی چې په مخکني الهي شریعت کې ئې همدا حکم وو؟ مفسرین او فقهاء په دې اړه هم متفق دي چې سزائې رجم (سنگسارول) دي، خو په دې اړه بېل بېل آراء لري چې د حکم منشأ څه ده، البته د خوارجو ځیني ډلي د رجم له حکم منکر دي، دقیقه رایه دا ده چې رسول الله صلی الله علیه و سلم دې ته په پام سره چې د مجرد زناکار سزا سل درې ده نو طبیعي ده چې د متاهل زناکار سزا به تر دې زیاته وي، دا سزا همغه ده چې په مخکني شریعت کې راغلي او قرآن هغه نه ده منسوخ کړې. همغسې لکه چې د آزادي بسحي او وینخي سزا توپیر لري، وینخي ته د دې لپاره چې محدودیتونه ئې تر آزادي زیات دي، د خپلي خوښي نکاح ئې نه ده په برخه شوې نو سزائې تر آزادي نیمه ټاکل شوې.

دې ته مو پام وي چې د الاحزاب د سورې په اړه یو داسې روایت هم تر سترگو کېږي چې وايي: دا سوره په سر کې دومره اوږده وه لکه د البقره سوره، د رجم آیت هم د دې سورې یو آیت وو، خو نور آیتونه ترې حذف شوي او یوازي ۷۳ آیتونه ئې پاته شوي!! راشئ وگورو چې دا روایت څومره د اعتبار وړ دی، روایت داسې دی:

عن زر بن حبیش قال : قال لي أبي بن كعب : كم تعدون سورة الأحزاب؟ فقلت: نعدھا اثنتین أو ثلاثا وسبعین آية قال : « إن كانت لتوازي سورة البقرة ، ولقد كان فيها : الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنِيَا، فَارْجُمُوهُمَا الْبَتَّةَ نَكَالًا مِنْ اللَّهِ

له زر بن حبیش روایت دئ چي وايي: ابى بن كعب راته وويل: د الاحزاب
سوره څومره گني؟ ومي ويل: دوه اويا يا دري اويا آيتونه، وئي ويل: يقيناً
چي دا د بقره له سورې سره برابره وه، او يقيناً چي په دې كي دا هم وو:
سپين ريرى او سپين سرې چي زنا وكړي نو دواړه حتماً سنگسار كړئ، د الله
له لوري يوه عبرتناكه سزا، او الله باحکمت عزمن دئ.

دا مطلب په ځينو نورو رواياتو كي هم له ځينو توپيرونو سره راغلى،
لكه دا روايت:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَدْ خَشِيتُ أَنْ يَطُولَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ
حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ مَا نَجِدُ الرَّجْمَ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَيَضْلُوا بِتَرْكِ فَرِيضَةِ
أَنْزَلَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَلَا وَإِنَّ الرَّجْمَ حَقٌّ إِذَا أَحْصَنَ الرَّجُلُ وَقَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ
الْحَمْلُ أَوْ الْإِعْتِرَافُ فَقَدْ قَرَأْنَاهَا : الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ فَارْجُمُوهُمَا الْبَتَّةَ وَقَدْ رَجَمَ
رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي الصَّحِيحِ
عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ وَغَيْرِهِ عَنِ ابْنِ
عُيَيْنَةَ . السنن البيهقي

له عبدالله بن عباس رضى الله عنهما روایت دئ چي عمر رضى الله عنه
وويل: له دې ووېرېدم چي پر خلكو زمانه اوږده شي تر هغه چي يو ويونكى
ووايي: د الله په كتاب كي د رجم حكم نه مومو، نو د يوې داسي الهي فريضي
په اړه بې لاري شي چي الله تعالى نازله كړي، پام چي رجم حق دئ، هغه
مهال چي سړي واده كړى وي، گواهي وركړى شي، حمل واقع شي، يا اعتراف

وشي، يقيناً چي مورڊا (آيت) لوستلی: سپين ڀيري او سپين سري چي زنا وکړي نو دواړه حتماً سنگسار کړي، ... او يقيناً چي رسول الله صلی الله عليه و سلم د رجم حکم اجراء کړي او تر ده وروسته مور د رجم حکم اجراء کړي.

دا روايات گڼ شمېر داسي ستونزي لري چي ښيي په هيڅ توگه د اعتبار وړ نه دي، ځيني ئې دا دي:

● وايي: دا (الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنِيَا، فَأَرْجُمُوهُمَا الْبَتَّةَ نَكَالًا مِنْ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) د الاحزاب د سوري يو آيت وو چي حکم ئې پاته او الفاظ ئې حذف شوي!! حال دا چي دا ادعاء په بشپړه توگه بې بنسټه ده، ځکه د الاحزاب د سوري د ټولو آيتونو فواصل د لومړي او دوهم آيت (حکيماً) او (خبيراً) ته ورته دي، يوازي څلورم آيت ئې په (السبيل) پای ته رسېدلی، خو دا آيت په حقيقت کي له وروستي سره داسي تړلی دی چي په گډه يو آيت ترې جوړېږي او په (رحيماً) پای ته رسي. خو پورتنی مضمون په وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ پای ته رسېدلی!!! او د دې مضمون آخري برخه په اصل کي د مائدي د سوري د ۳۸ آيت وروستۍ فقره ده، د المائدي د آيتونو فواصل دغو صيغو ته ورته دي: خاسرين، رحيم، قدير، يريد، تشكرون، صدور او عقاب، اکثر آيتونه ئې خاسرين ته په ورته صيغو پای ته رسېدلي چي حکيم، رحيم، قدير او يريد ته هم ورنږدې دي.

● قرآن خپل ځانگړي اصطلاحات لري، د نکاح شوي سري او ښځي لپاره د محسن او محصنة الفاظ کاروي، د دوی لپاره د قرآن په هيڅ آيت کي د الشيخ او الشیخة الفاظ نه دي راغلي، دا الفاظ نه يوازي په قرآن کي نه دي راغلي

بليکي دلته ئي کارول جدي التباس رامنځته کوي، حکه معنی ئي داسي کېږي چې که نارينه او ښځينه په زړښت کي زنا وکړي نو رجم کېږي به!! يعني رجم په زړښت پوري تږي نه په نکاح پوري!! او دا هم له قرآن سره تعارض لري او هم له عدل او عقل سره.

● همدا راز د قرآن په هيڅ آيت کي د (البتة) لفظ نه تر ستگو کېږي.
● دا رايه د الله تعالی د هغي ژمني خلاف ده چې د قرآن د حفاظت په اړه ئي کړې، دا شک راولاړوي چې ښايي د قرآن ډېري برخي به حذف شوي وي!! صحيح او دقيقه رايه دا ده چې د قرآن يو حرف هم نه دی حذف شوی، يوه برخه يا گڼ شمېر آيتونه خو ئي پرځای پرېږدئ.

● د قرآن د آيتونو تر منځ دومره ژور نظم او تړاو مراعات شوی چې که يو لفظ ئي حذف يا بدل شي نظم او ښکلا ئي صدمه گوري، داسي لکه د مرغلرو يو ښکلی هار چې تار ئي وشلېږي او مرغلري ئي خورې شي، څوک چې له قرآن سره آشنا وي پوهېږي چې نه له قرآن څه حذف شوي او نه پورتنی مضمون د قرآن له آيتونو سره د محتوی، ادبي ترکیب، ښکلا او ښايست له پلوه ورته والی او شباهت لري. هيڅ په قرآن پوه انسان به دا ادعاء ونه مني چې له قرآن څه حذف شوي.

● ټولو صحابه وو پر دې اجماع کړې چې پر رسول الله صلی الله عليه و سلم نازل شوی قرآن همدغه دی چې په اوسني مصحف کي راغونډ شوی، د دوی دا اجماع کافی ده چې ووايو داسي روايات په بشپړه توگه بې اعتبار دي چې وايي د قرآن کومه برخه حذف شوې.

● د دې روایت په اړه د ابو عبدالرحمن رأیه هم واورئ چې وايي: لا أعلم أن أحدا ذكر في هذا الحديث الشيخ والشيخة فارجموهما البتة غير سفیان وينبغي أنه وهم والله أعلم: له سفیان پرته بل داسي څوک نه پېژنم چې په دې حديث کي ئې دا خبره هم ذکر کړې وي چې که بودا او بودی زنا وکړي دواړه رجم کړئ، ښايي ده به وهم کړی وي، الله تعالی ښه پوهېږي.

● دې ته مو هم پام وي چې ټول مفسرين او فقهاء په دې اړه متفق دي چې د محصن زناکار سزا رجم (سنگسارول) دي. خو په دې اړه بېل بېل آراء لري چې د دې حکم منشأ څه ده، دقيقه رأیه دا ده چې رسول الله صلی الله عليه و سلم دې ته په پام سره محصن زناکار د رجم په سزا محکوم کړی چې د مجرد زناکار سزا سل درې ده نو طبيعي ده چې د متأهل زناکار سزا به تر دې زیاته وي، او دا به همغه سزا وي چې په مخکني شريعت کي راغلې او قرآن هغه نه ده منسوخ کړې. همغسي لکه چې د آزادي ښځي او وينځي سزا توپير لري، وينځي ته د دې لپاره چې محدوديتونه ئې تر آزادي زيات دي، د خپلي خوښي نکاح ئې نه ده په برخه شوې نو سزا ئې تر آزادي نيمه ټاکل شوې. د دې تفصيل د النور د سورې د دوهم آيت په تفسير کي وگورئ.

د دغو زناکارو سزا داسي ټاکل شوې: (فَأَجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةً) هر يو ئې سل درې ووهئ، جلد پوستکي ته وايي، خو دا چې دلته ئې مراد له پوستکي جوړه شوې متروکه ده که مجرم داسي وهل چې يوازي پر خپل پوستکي درد احساس کړي او غوښي او هډوکو ته ئې سرايت ونه

کړي او داسي ونه وهل شي چي غوښه ئې زخمي يا هډوکي ئې سين شي، د رسول الله صلی الله عليه و سلم له سنت معلومېري چي په دې وينا کي دا دواړه خبري نغښتې دي. متروکه به د خرمني وي، نه به ډېره کلکه او څېره وي او نه ډېره نرمه او پسته، وهل به داسي وي چي د وهونکي لاس دومره لوړ نشي چي تخرگ ئې معلوم شي، د متروکي په وهلو کي به نه ډېر زور کاروي او نه به ئې سوکه سوکه وهي، پر سر، مخ او نازکو ځايونو به له وهلو ډډه کوي، هڅه به ئې دا وي چي پر يوه ځای څو واري گوزار ونه کړي.

● مؤمنانو ته لارښوونه شوې چي د الله په دين کي دي تاسو ته د دغو مجرمينو د مجازات په اړه زړه سوی لاحق نشي، پر الله او د آخرت پر ورځي د ايمان تقاضا همدا ده، دا ځکه چي دا حکم د الله تعالی له لوري دئ، او الله تعالی د قيامت ورځ د محاسبې او مجازات لپاره ټاکلې، يعني ستاسو رب محاسبه کوي او مجرم ته سزا ورکوي، پر محاسبه کوونکي او مجازات کوونکي رب د ايمان غوښتنه دا ده چي مجرم ته د هغه له حکم سره سم سزا ورکړي شي، نه زياته نه کمه، د مجرم په مجازات کي به د خپلو شخصي احساساتو او عواطفو تر اغېز لاندې نه راځئ، نه به ستاسو زړه سوی په حد کي تخفيف او کمی راوړي او نه به مو قهر او غصه په هغه کي د زياتوالي او شدت باعث کېږي.

● دا لارښوونه هم ورته شوې چي د دوی عذاب دي د مؤمنانو يوه ډله وگوري. يعني دا مجازات بايد علني وي نه په پټه او د تړلو دروازو تر شا، يوه ډله مؤمنان بايد د مجازات صحنه په خپلو سترگو وگوري. دلته څو خبري

بايد په پام کي ولرو: د صحنې ليدونکي بايد د مؤمنانو يوه ډله وي، او د دې معنی دا ده چې دا مجازات به دومره هم علني نه وي چې حتی کافران ئې هم وليدی شي، داسي چې په آزاد میدان کي او په بشپړه توگه علني مجازات شي، يا د مجازات صحنه په تلويزيون کي وښودل شي، بلکه يوازي د مؤمنانو يوه ډله به دا صحنه گوري. په دې څرگند مجازات کي ځيني مصلحتونه مضمرب دي، د نورو لپاره د عبرت باعث کېږي، د اصلي مجرم او د نورو جسارت له منځه وړي، د قاضيانو د غلطو تصرفاتو مخنيوی کوي، پټ مجازات هم مجرم ته دا مجال ورکوي چې ځان پاک منی وښيي او هم واکمنانو ته دا امکان په لاس ورکوي چې د رشوت په بدل کي مجرم له مجازات وژغوري. دا د ټولني حق دئ چې هغه مجرم وپېژني چې د نورو پر حقوقو تېری کوي، تر څو له هغه سره په خپلو معاملاتو کي محتاط وي، او له خطرې ئې ځان وساتي. دا قطعاً د منلو وړ خبره نه ده چې د يوه مجرم د پټ او عزت لپاره ټولنه له گواښ سره مخامخ شي. داسي جرم چې په بشپړه توگه شخصي بڼه لري، بل ته ئې ضرر نه وي متوجه، په پټه تر سره شوی وي، او مخصوصاً چې هغه محکمې ته هم نه وي راجع شوی، په داسي جرم پرده اچول او په هغه کي د مجرم د پټ او عزت خيال ساتل نه يوازي مانع نه لري بلکي غوره کار دئ او اسلام پرې تآکید کوي، خو دا او هغه بل جرم په خپلو کي ژور توپيرونه لري او يو پر بل نشو قياسولی.

● د دې لپاره چې دا موضوع او اړوند احکام ئې لازيات راته واضح شوي وي بايد هغه روايات هم له نظره تېر کړو چې په دې اړه راغلي، خو تر دې

وراندي بايد دا وضاحت وکړو چې آیا د دغو زناکارو سزا يوازې همدا پورتنۍ

سزا ده که اسلامي حکومت کولی شي څه پرې زيات کړي؟ ځيني په دې باور

دي چې له دې سزا سره يو کلن تبعيد هم مل دی، قاضي به د پورتنۍ سزا

تر څنگ دا پرېکړه هم کوي چې زناکار تر يوه کال پوري له خپل مېشت

ځای بلي سيمي ته په تلو مکلف کړي، دوی ځينو رواياتو ته په پام سره دا

سزا واجب او د پورتنۍ ضميمه گڼي، خو ځيني نور بيا دا د حد د سزا ضميمه

نه بلکې داسي سزا ئې بولي چې د حاکم رأيي ته ئې محول کوي، چې که دا

تبعيد د مجرم او ټولني لپاره غوره ورته معلوم شي نو داسي کار کولی شي.

احنافو دغي رأيي ته ترجيح ورکړې او يقيناً چې صحيح رأيه همدا ده، په خو

دلالتلو: ۱- په آيت کي سزا ټاکل شوې، په دې آيت او د قرآن په نورو آيتونو

کي د مزید سزا لپاره شاهد نه مومو. ۲- هر تبعيد ته د سزا په سترگه نشو

کتلی، د هغه زناکار لپاره چې په څرگنده مجازات شوی او له خلکو سره په

جگو سترگو مخامخېدا ورته گرانه شوې، دا غوره ده چې څه موده له خپلي

سيمي بل ځای ته ولېږل شي، په بل ځای کي به دی هم له روحي فشار

خوندي وي او د ده مخکنۍ ټولنه به هم له هغه ضرره خوندي وي چې د

مجرم آزاد گرځېدا ئې ورسره مخامخ کوي، دا ځکه چې د مجرم آزاد گرځېدا

د جرم په اړه حساسيت ورو ورو له منځه وړي او هغو کسانو ته جسارت

بخښي چې د همداسي جرم شوق لري. لاندي روايت دا مطلب ډېر ښه

توضیح کوي:

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : بَيْنَمَا أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي الْمَسْجِدِ جَاءَهُ رَجُلٌ فَلَا تَ

عَلَيْهِ بِلَوْتٍ مِنْ كَلَامٍ وَهُوَ دَهْشٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعَمْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قُمْ إِلَيْهِ
فَانظُرْ فِي شَأْنِهِ فَإِنَّ لَهُ شَأْنًا. فَقَامَ إِلَيْهِ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّهُ ضَافَهُ
ضَيْفٌ فَوَقَعَ بِابْنَتِهِ فَصَكَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي صَدْرِهِ وَقَالَ: قَبَحَكَ اللَّهُ أَلَا
سَأَرْتَ عَلَيَّ ابْنَتَكَ. قَالَ: فَأَمَرَ بِهِمَا أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَضْرِبَا الْحَدَّ ثُمَّ تَزَوَّجَ
أَحَدَهُمَا مِنَ الْآخَرِ وَأَمَرَ بِهِمَا فَغُرِّبَا عَامًا أَوْ حَوْلًا. رواه البيهقي

له ابن عمر رضی الله عنهما روایت دی چي یوه ورخ په داسي حال کي چي
ابوبکر رضی الله عنه په جومات کي وو یو سړی ورته راغی چي لالهانده او
پرېشانه وو، خبري ئې هم څرگندي او واضح نه وې، ژبه ئې بنده بنده کېده،
نو ابوبکر رضی الله عنه عمر رضی الله عنه ته وویل: ورشه او حال ئې معلوم
کړه، حتماً څه خبره ورسره ده، عمر رضی الله عنه ورغی او هغه ورته وویل:
یو مېلمه ئې خپل کور ته راوست او هغه ئې له لور سره زنا وکړه، عمر رضی
الله عنه هغه په سینه وواهو او ورته وئې ویل: خدای دي سپک کړه، ولي
دي پر خپلي لور پرده وانه چوله!! ابوبکر رضی الله عنه دواړه راوغوښتل،
دواړو پر خپلي گناه اعتراف وکړ، پر دواړو حد جاري شو، خو د حد تر څنگ
ئې هم دوی دواړه سره نکاح کړل او هم ئې تر یوه کال پوري تبعید کړل.
که غور وکړو نو د دې بدوي لپاره تر ټولو غوره کار دا وو چي لور او دغه
مېلمه ئې سره کښېنولي وې، دواړو ته ئې ویلي وې چي تاسو دا غلطي وکړه،
اوس نو په کار دا ده چي تاسو دواړه په خپلو کي نکاح وکړئ، ځکه له قانوني
او شرعي پلوه نه ده په خپله سزا ورکولی شوی، نه ئې په محکمې کي دوی ته
سزا ورکولی شوی، ځکه محکمې به یا څلور شاهدان ترې غوښتل یا به دوی

دواړو اعتراف کولو، محکمې ته د دواړو بېول له دې پرته چې هغوی نښه شي ده ته کومه گټه ونه رسوله. د عمر رضی الله عنه په اړه دا روایت هم راغلی چې ویلي ئې دي: له دې وروسته به څوک تبعید نه کړم، دا خبره ئې هغه مهال وکړه چې یو مجرم ئې تبعید کړ او هغه رومیانو ته پناه یووړه. د علي رضی الله عنه په اړه هم راغلي چې له تبعید سره ئې مخالفت کړی. له دې روایاتو په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې هغه رایه کمزورې ده چې تبعید د حد ضمیمه او واجب گڼي.

خو دا چې آیا له عقلي، علمي، اخلاقي او فطري پلوه زنا ته د جرم په سترگه کتلی شو که نه او داسې سزا ورسره ښايي که نه؟ دې پوښتنې ته له ځواب وړاندي څو خبرې ستاسو مخي ته ږدم: آیا ورو مرغيو ته مو پام کړی چې کله د الوتو شي نو دوه دوه سره جوړه شي، په یوې خوندي گونډې کي ځان ته په گډه ځاله جوړه کړي، د ژوند تر پایه سره ملگرې وي، تر منځ ئې وفا او مینه وي، ټول هم و غم ئې دا وي چې بچیان وزېږوي، ستر ئې کړي او الوتو ته ئې چمتو کړي، نه ئې نارینه بلي ښځي ته او نه ئې ښځه پردي نارینه ته تمایل ښيي. آیا د مرغانو دا صفا او له مینې او وفا ډک ژوند کافي نه دی چې ووايو: د فطرت تقاضا همدا ده، جنسي تمایل د گډ ژوند او گډې کورنۍ جوړولو محرک او موخه ئې د اولاد زېږول او روزل.

آیا هغه چرگ ته څیر شوي یئ چې گن شمېر چرگي ساتي، بل چرگ ئې خوا ته نه پرېږدي، که بل د ده پر مېرمنو جنسي تېری وکړي تر هغه ورسره جنگېږي چې زخمي زخمي شي، د چرگانو تر منځ د جگړو لویه وجه همدا

وي!! دا صحنه د کومي خبري غمازي کوي او مور ته څه پيغام لري!! آيا زموږ په وړاندي دا څرگند پيغام نه ږدي چې پر خپلو مېرمنو غيرت کول د ژوو د فطرت غوښتنه او په همدې کي د دوی د بقاء رمز پروت دی!! آيا دا چې الله تعالی د ژوو په فطرت کي دا احساس ايښی چې د ښځي په رحم کي د دوو نارينه وو د مني د توښېدو په وړاندي حساسيت وښيي او مخنيوی ئې وکړي او د دې په وړاندي جدي غبرگون وښيي چې د ده مېرمني ته بل څوک ورنږدې شي، داسي حساسيت او غبرگون چې جگړي ته چمتو شي او د دې پروا هم ونه کړي چې ښايي په دې جگړي کي به دی په خپله زخمي شي!! آيا دا فطري عکس العمل د دې خبري شهادت نه ورکوي چې په همدې کي د ژوو د بقاء رمز مضمردی او دا فطري اصل تر پښو لاندي کول بدي پایلي لري!!؟

کبان به گورې چې دوه سره جوړه شي، يوه خوندي ځای ته ولاړ شي، نارينه ئې ځای برابر کړي، په خپلي لکۍ د زمکي د سر تيرې يوې خوا بلي خوا ته کړي، ښځه ئې راشي او هملته په هگۍ اچولو لگيا شي، دی ئې په شاوخوا کي گرځي او په حرکاتو کي ئې د شوق او مينې اغېز دومره ځلاند وي چې سړی گمان کوي هغه مستي کوي، بل کب د هغې خوا ته نه پرېږدي او که کوم يو دا جسارت وکړي نو پرې حمله کوي، کله چې ښځه د هگيو له اچولو فارغه شي، هغه ورشي او پر همدغو هگيو خپله مني وښيني، او بيا هڅه وکړي چې دا هگۍ پټي کړي ښايي د دې لپاره چې مارغان ئې ونه خوري او ښايي د دې لپاره چې بل کب همدا د ده کار ورسره ونه کړي!!

ما په يوه فيلم کي د مارغانو يوه جوړه لیده چې گډه حاله ئې وه،
 ښځي ئې په داسي حال کي خپل مېړه له لاسه ورکړ چې هگۍ ئې اچولې وې،
 دې ته اړه شوه چې د ژوند بل ملگری ځان ته پیدا کړي، بختوره وه، داسي
 ملگری ډېر ژر په لاس ورغی، په مخکنۍ ځالي کي ئې د نوي گډ ژوند د دوام
 پرېکړه وکړه، خو کله چې نارینه دې ځالي ته راغی او په هغې کي ئې داسي
 هگۍ ترستړگو شوې چې مېرمني ئې له مخکني مېړه ترلاسه کړې وې، نو
 ټولي ئې يوه په بلي پسې له ځالي لاندي وغورځولې، او ځای ئې هغو هگيو
 ته تش کړ چې مېرمن به ئې له دې وروسته اچوي!! دا ځکه چې ده د نوي
 گډ ژوند پرېکړه په دې موخه کړې وه چې په خپله د بچيانو خاوند شي، وئې
 پالي او په دې توگه ئې نسل دوام وکړي او د فطرت غوښتنه ئې ترسره شي!!
 ما ته ووايئ: دا صحنې مور ته څه درس راکوي؟! آيا د يوه سالم الفطرت
 انسان لپاره دا کافي نه ده چې ووايي: الله تعالی د ژوو په فطرت کي جنسي
 غريزه او له هغه لذت اخيستل د دوی د نسل د بقاء لپاره ايښې نه يوازي
 د تلذذ او خوند اخيستو لپاره، هغه چې دا غريزه په غير فطري طريقې او
 فقط د خوند اخيستو لپاره اشباع کوي، يقيناً چې دومره جاهل او کودن دئ
 چې دغه مارغان تر هغه ډېر شرف لري!! که تاسو د ژوو ژوند ته ځير شئ
 نو دا به درته جوته شي چې د ټولو جنسي اړيکي د فطري قانون مطابق او د
 اولاد درلودو په موخه ترسره کېږي، قرآن د هغه الله تعالی کتاب دئ چې دا
 ټول ژوي ئې پیدا کړي او د دوی په فطرت کي ئې دا ځانگړتياوي ايښې دي،
 نو ځکه د انسان د جنسي غريزې او د هغې د اشباع په اړه د قرآن لارښووني

همغسي دي چي د ژوو فطرت ئې غوښتنه کوي. قرآن جنسي بې لاريتوب او شذوذ د جاهليت له مظاهرو گڼي، د قرآن له نظره په هري ټولني کي چي د دې گنده او ناولي عمل مظاهر راڅرگند شي نو هغه له تمدن وروسته پاته او جهل وهلي ټولنه ده. علم او تمدن انسان د قانونيت خوا ته کارې او ټولي اړيکي د همدغي قانونمۍ په سيوري کي تنظيموي او ټولنه له دې ژغوري چي قانون ترپښو لاندي شي، له حدودو تېرى وشي، نظم له منځه ولاړ شي، يو د بل پر حق او حد تېرى وکړي، د انسان په ژوند کي تر ټولو مهمه او اساسي قضيه د ده جنسي اړيکي دي چي د ده او د ده د نسل ژوند او دوام ورپوري تړلی دی. د انسان د ژوند د دغه اساسي اړخ روغوالی، د قانون په چوکاټ کي د هغه تنظيمول او په دې برخه کي د پولو او حدودو د تر پښو لاندي کېدو مخنيوی د علم او تمدن له لومړنيو غوښتنو دي. جهل او د انسان له فطرت او د هغه د جسم د سلامتيا او روغتيا له غوښتنو او د هغه د روح او بدن له صحي اړتياوو بې خبري د دې سبب کېږي چي د انسان د ژوند دغه اړخ ته لازمه اعتنا ونه شي، ضوابط ئې تر پښو لاندي شي او له حدودو ئې تېرى وشي، مگر نه گورئ چي د لوېديزي نړۍ بې مهاره ټولنه له دې جهتته څومره رنځ وړي او له څومره خطرناکو ناروغيو سره مخامخ ده؟ سيفليس او د ايډز وژونکې ناروغي د دې ټولني له مظاهرو يوه ده، د لوېديزي نړۍ زړه سواند پوهان په چيغو چيغو د خطر اعلان کوي چي يا آزادي جنسي اړيکي مهار کړئ او يا د هغه د بدو او تباه کونکو عواقبو انتظار وکړئ، دا حالت به موږ له هغو بدو پايلو سره مخامخ کوي چي د

کورنیو د جوړېدا لړۍ پای ته ورسې او خلك د اولاد له درلودو او د هغوی د روزني د تکلیفونو له گاللو ډډه وکړي!!

هغو خلکو ته حیران یو چې د زنا او د هغې د سزا په اړه د قرآن لارښوونې د اعتراض وړ گڼي!! دوی ته وایو: که تاسو د مذهبي انګېرنو له مخې اعتراض کوئ نو موږ ته په ټولې نړۍ او په ټول انساني تاریخ کې داسې د پام وړ مذهب راوښیئ چې زنا ته ئې د جرم او گناه په سترګه نه وي کتلې او سزا ئې همدومره او تر دې هم سخته نه وي ټاکلې!! که تاسو مسیحي او یهودي یئ نو د دواړو په مذهب کې زنا ته د لوی جرم په سترګه کتل شوي او سزا ئې رجم گڼل شوې!! هندوان ئې گناه گڼي او سزا ئې سوزول!! که تاسو بې مذهبه غریبال او کمونیستان یئ او داسې سزا د ترحم او عاطفې خلاف گڼئ نو زموږ ساده ځواب دا دی: ستاسو د ترحم عملي بېلگې مو د بگرام، کندهار، ابوغریب او گوانتانامو په زندانونو کې ولیدې، آیا له داسې خلکو سره د ترحم خبره په خوله راوړل ښایي او دا حق لري چې د بل داسې سزا بې رحمې وگڼي چې د دوی تر وحشیانه سزاگانو ډېره نرمه وي!! تاسو چې په افغانستان او عراق کې څه وکړل، پر کورونو، کلیو، ښارونو، جوماتونو، مدرسو، د ښوونو او راکټو ورو، په خوب ویده ښځې، ماشومان او بوډاگان وژل، په لمانځه ولاړو خلکو باندې راکټي ورو او د لمانځه په وخت کې چاودني کول او بې گناه خلک په وینو کې رغړول، په زور د اعتراف اخیستو لپاره د بندیانو نوکان ایستل، په بل سگریټ د بدن نرم ځایونه داغل، جوش اوبه او سره کړي تېل پرې پاشل، برقي شارټونه ورکول، د ډارلو لپاره سپیان

ورتوشل، په اوبو کې ئې تر هغه سر ننايستل چې د مرگ پړاو نه نږدې شي!! دا سزاګانې هغه چا ته ورکوي چې يا ئې په خپلو کړنو اعتراف ته اړ کړي او يا د دوی د خوښي گټور معلومات ترې ترلاسه کړي!! چا چې دا عذابونه تجربه کړي دې ته ترجيح ورکوي چې زر متروکي پر خپل نازک بدن قبولي کړي تر دې چې سر ئې په اوبو کې تر هغه وخته غوټه شي چې مرگ ته نږدې شي، يا ئې نوکان وايستل شي، يا برقي شارټونه ورکړي شي!! جورج بوش د امريکا مخکني جمهور رئيس اعتراف وکړ چې ما د همدغې سزا ورکولو اجازه ورکړې وه!! په هغو ورځو کې چې ما د دغې مبارکې سورې تفسير ليکلو د ناټو ځواکونو د کنړ د غازي آباد ولسوالۍ پر کلي بمونه او راکټونه وورول، پنځه شپېته مظلوم او بې گناه کليوال ئې د بنځو، ماشومانو او بوډاگانو په شمول ووژل او گڼ شمېر نور ئې ټپيان کړل، امريکايانو حتی خپله دروغجنه خواشيني هم ونه شوده!! ورپسې ئې د ماڼوگي په ولسوالۍ کې همداسې بمونه وورول او نه ماشومان ئې ووژل، دوی د لرگيو په راټولولو لگيا ول چې جهازونه راغلل او پر دوی ئې بمونه وورول، کله چې د کابل ذليل حکومت د خلکو د غولولو لپاره خپل خفگان څرگند کړ او پر دې ظالمانه وژني ئې اعتراض وکړ د امريکا د جنگ وزير کابل ته راغی، له جمهور رئيس سره ئې وکتل او خبري رسنيو ته ئې وويل: ما د دې پېښې په اړه خپل خفگان او معذرت کرزي ته وړاندي کړ او هغه قبول کړ!! همدا او نور هيڅ!!! لا يوه اونۍ نه وه تېره شوې چې د خپلو بې پيلوټه طيارو له لاري ئې د شمالي وزيرستان په دته خيلو کې پر يوې قومي جرگې راکټي وورولې چې په ترڅ

کي ئي د لسگونو ټپيانو په څنگ کي اته څلوېښت بې گناه قبائلي مشران ووژل شول. په همدغو ورځو کي د ډايوس په نامه د سي آي اي يوه جاسوس په پاکستان کي په رڼا ورځ او د ښار په منځ کي دوه پاکستانيان په ډزو ووژل، ده د هغي ډلي مشري په غاړه درلوده چي مأموريت ئي په پاکستان کي د امريکا مخالفين وژل، په جوماتونو، مدرسو او ښارونو کي چاودني کول، د مذهبي فرقو مشران وژل او له دې لاري د دوی تر منځ د مسلحانه نښتو اور ته لمن وهل وو، د پوليسو له لوري ونيول شو، قضيه محکمې ته وړاندي شوه، د امريکا لوړ پوري چارواکي پاکستان ته ولاړل، او له جمهور رئيس او صدراعظم ئي وغوښتل چي دا قاتل خوشي کړي، اسلام آباد په دې وگواښل شو چي که ډايوس خوشي نشي نو کانگريس به له پاکستان سره د امريکا مرستي وځنډوي!! دا د تمدن او ترحم دروغجن او مکار مدعيان څنگه پر اسلام د اعتراض جسارت کوي؟ آيا داسي څوک د دې حق لري چي زناکار ته د اسلام قانوني سزا د ترحم خلاف وگڼي؟ هغه هم داسي زناکار ته چي له هرراز فشار، تهديد، وهلو او ځورولو پرته ئي په خپله اعتراف کړي!! اسلام نه يوازي د زور او جبر اعتراف د اعتبار وړ نه گڼي بلکي شکمن اعتراف هم بې اعتباره گڼي، د زنا د اثبات لپاره د تورن اعتراف (هغه هم څلور ځلي او په څلورو مجلسونو کي)، يا د څلورو داسي شاهدانو شهادت ضروري بولي چي د زنا عمل به ئي په خپلو سترگو ليدلی وي، حتی د همدې څلورو شاهدانو هغه شهادت هم د اعتبار وړ نه گڼي چي يوازي ئي د تورنو بربنډه پرېوتا او ملاسته په خپلو سترگو ليدلې!! د مېرمنې په ضد د مېړه شهادت سره له

دې نه مني چي څلور ځلي د الله تعالى په نامه لوړه وگړي او پنځم حل ووايي: که ما دروغ ويلي وي نو پر ما دي د الله لعنت وي!! هغه مهال مېرمن د سزا وړ گڼي چي په خپله اعتراف وکړي!! او دا ټول يوازي د دې لپاره چي قرآن انسان ته په درنه سترگه گوري، د هغه سپکاوی، توهين، تعذيب او وژل نه خوښوي، د زناکار په څېر د ستر مجرم مجازات ئې هم په داسي گرانو او پېچلو شرايطو او شواهدو پوري تړلې!!

له زاني او زانيه سره د نکاح حکم

قرآن په دې اړه فرمايي:

الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ۲ النور: ۳

دا زاني يوازي زناکاره يا مشرکه ښځه نکاح کوي، او دا زناکاره ښځه يوازي زناکار او مشرک ئې په نکاح کوي، او دا پر مؤمنانو حرام کړی شوي.

په دې مبارک آيت کي د زناکارو په اړه دا لارښووني شوې:

- څوک چي زاني وي نو هغه يا زناکاره ښځه نکاح کوي او يا مشرکه، مزاج او سليقه ئې داسي رنگ غوره کړي چي همداسي ښځي خوښوي، جنسي تعلقات ئې همدې لوري ته بيايي، زناکاره ښځه هم د ده په څېر وي، يوازي زناکار او مشرک مېرېه په لاس ورځي، پاک لمني ئې نه خوښېږي.
- له زناکارو سره نکاح پر مؤمنانو حرامه ده، يعني له مؤمنانو سره نه

بنايي چي له بدمنو سره واده وكړي، بايد داسي مېرمن يا مېره ځان نه انتخاب نه كړي چي له اخلاقي پلوه د اعتماد وړ نه وي، د ايمان تقاضا دا ده چي داسي څوك د ژوند د همسفر او ملگري په توگه غوره كړو چي خداييال، ملتزم، پاك لمنى، امين او باوفا وي، او په خپلي غېږ كې صالح او مؤمن اولاد وروزي.

دا پوښتنه راولاړېږي چي آيا د زناكار او زناكارې نكاح يوازې په خپلو منځونو كې جائزه ده او له مؤمنانو سره ئې نكاح حرامه ده، داسي لكه له محرماتو سره نكاح؟ ځواب دا دى چي كه څوك په دې ناولي كار ككړ وي، لاس نه ترې اخلي او توبه نه كوي، نو له هغه سره له شكه پرته نكاح حرامه ده، هم د دې صريح آيت له مخي او هم د رسول الله صلى الله عليه و سلم د لارښوونو له مخي، خو كه څوك توبه وكړي او ځان اصلاح كړي نو اميد دى چي الله تعالى ئې په داسي نكاح ونه نيسي، هم ئې مخكنى گناه ورته وبخښي او هم ئې په راتلونكې كې له دې گناه وساتي. د آيت له الفاظو معلومېږي چي مصداق ئې هغه زناكاران دي چي دغي گناه ته دوام وركوي او لاس نه ترې اخلي، نه هغه چي گناه ئې كړې خو ژر ئې توبه كړې او ځان ئې اصلاح كړى. د الزاني او الزانيه صيغې همدا مطلب افاده كوي.

د دې لپاره چي دا مطلب مزيد واضح شي لاندي روايات ستاسو مخي ته ږدم:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: كَانَتْ امْرَأَةٌ فِي جِيَادٍ تُسَمَّى أُمَّ مَهْزُولٍ، وَكَانَتْ تُسَافِحُ، وَكَانَتْ تَشْتَرِي لِمَنْ تَزَوَّجَهَا أَنْ تَكْفِيَهُ النَّفَقَةَ، فَاسْتَأْذَنَ رَجُلٌ رَسُولَ

الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً"، المعجم الكبير للطبراني والبيهقي

له عبد الله بن عمرو رضي الله عنه رواية دئى چي ويلي ئى دي: د جيا د يوه مېرمن وه چي ام مهزول نومېده او بد لونه (فاحشه) وه، د واده په اړه به ئې دا شرط وړاندي كولو چي دا به په خپله د مېره نفقه پر غاړه اخلي (له هغو پيسو چي د بدمنى له لاري ئې ترلاسه كوي) نو يوه سړي له رسول الله صلى الله عليه و سلم له هغې سره د نكاح اجازه وغوښته، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم دا آيت ورته ولوست: الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً... و حرم ذلك على المؤمنین.

عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « تَلَاثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَالْعَاقُّ وَالذَّيُّوْتُ الَّذِي يُقْرِ فِي أَهْلِهِ الْخَبَثَ ».

مسند احمد

له عبد الله بن عمر رضي الله عنهما رواية دئى چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: درې كسان داسي دي چي الله تعالى جنت پرې حرام كړي: هغه چي تل شراب خښي، د پلار مور له لوري عاق (رتل) شوى او هغه ديوث چي په خپل ټبر كې (زنا او بدمني گوري خو مخه ئې نه نيسي او) په خپل حال ئې پرېږدي.

نامحرم سړي او نامحرمې ښځې ته كتل

په دې اړه د قرآن لارښوونه دا ده:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَرِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ٣٠ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

٣١ النور: ٣٠-٣١

مؤمنانو ته ووايه چي د خپلو سترگو (کتل) راکم کړي او خپل عورت وساتي، دا ورته ډېر غوره دی، یقیناً چي الله په هغه څه ښه خبر دی چي دوی ئې کوي. او باایمانه ښځو ته ووايه چي د خپلو سترگو (کتل) راکم کړي، او خپل فروج وساتي او خپله گانه څرگنده نه کړي، مگر هغه ئې چي څرگنده وي او خپل ټکري دي په خپل گړېوان واچوي او خپله گانه دي له خپلو مېرونو، خپلو پلرونو، د خپلو مېرونو له پلرونو، خپلو زامنو، د خپلو مېرونو زامنو، خپلو ورونو، ورېرونو، خوربيو، خپلو ښځو، خپلو وينځو، هغو ترلاس لاندي

سږو چي بي شهوته دي او له هغو ماشومانو پرته چي د بسحو په عورت خبر نه دي بل چا ته نه څرگندوي او خپلي پښې دي داسي (پر زمکه) نه وهي چي هغه گانه ئې معلومه شي چي پتوي ئې او اې مؤمنانو! ټول د الله لوري ته رجوع او توبه وکړئ چي بريالي شئ.

د دغو مبارکو آيتونو لارښووني دا دي:

- مؤمنان په دې گمارل شوي چي د خپلو سترگو کتل راکم کړي او خپل عورت وساتي، دلته د سترگو په اړه د (بغضوا) صيغه کارول شوې چي کمول افاده کوي، او دې ته په پام سره چي ترې وروسته د عورت (شرم ځای) ساتنه راغلبې نو مطلب ئې پردي او نامحرم ته له داسي کتنې ډډه کول دي چي شهوت پاروي، لکه پر له پسې او زيات کتل او هغه هم د شهوت په نظر، ورپسې ويل شوي چي دا ورته ډېر غوره دئ، يعني همدا کار له اخلاقي پلوه ورته غوره دئ، په گناه کي له پرېوتو ئې ساتي، او د آيت په پای کي ويل شوي چي الله تعالی په هغه څه ښه خبر دئ چي دوی ئې کوي. يعني دا لارښووني د هغه الله تعالی له لوري دي چي د انسان د کړنو او عملونو د پایلو او نتايجو په اړه بشپړ علم لري، د همدې جامع او کامل علم له مخي ئې دا لارښووني ورته کړې دي.

- با ايمانه ښځي هم په دې گمارل شوې چي د خپلو سترگو کتل راکم کړي او خپل عورت وساتي او خپل زينت څرگند نه کړي، مگر هغه ئې چي څرگند وي. که څه هم په مخکني آيت کي حکم ټولو (نارينه وو او ښځو) ته متوجه وو، خو له دې کبله چي ښځو ته ځيني نوري لارښووني ضروري وې نو ځکه

مخکنی حکم بیا تکرار شوی او پر هغه سربېره د خپل زینت نه بودو لارښوونه هم ورته شوې. دلته خو پوښتني راولاړېږي: د زینت معنی څه ده؟ آیا مراد ئې ګاڼه او زینتي شیان دي، که د بدن سینګار شوي غږي او که په خپله جمال، ښکلا او ښایست؟ کوم څه ته څرګند زینت ویل شوي او له نه بودلو مستثنا شوي؟ په دې اړه خو خبري باید په پام کې ولرو:

● د زینت معنی باید تر ټولو وړاندي په قرآن کې او مخصوصاً د دې آیت شاوخوا کې ولټوو او وګورو چې دلته په کومه معنی راغلی، دا صحیح نه ده چې د خپلي سلیقې او خوښي معنی ورواغوندو. په همدې آیت کې ویل شوي: (وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ: او خپلي پښې دي داسې (پر زمکه) نه وهي چې هغه ګاڼه ئې معلومه شي چې پټوي ئې)، دا فقره په ډېر وضاحت سره ښيي چې دلته زینت د ګاڼې په معنی راغلی، ځکه پر زمکه د پښو په کلکو وهلو سره یوازې پټه ګاڼه څرګندېږي او غږ ئې اورېدل کېږي او د نامحرم توجه جلبوي، نه بل څه، که دلته زینت له ګاڼې پرته په بله معنی نه شو اخیستی نو په مخکنیو کې ئې هم په بله معنی اخیستل بې دلیلې خبره ده. دا صحیح نه ده چې څوک له خپله ځانه زینت د جمال او ښکلا په معنی تعبیر کړي او ادعاء وکړي چې مراد ترې مخ، سترګې او شونډې دي، په دې فقرې کې او ترې وړاندي فقرې کې چې وايي: (وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا: او خپله ګاڼه دي نه څرګندوي، مګر هغه ئې چې څرګنده وي) زینت د ګاڼې په معنی راغلی او له ګاڼې پرته ئې

په بلي معنی قطعاً نشو اخیستی، له دواړو په څرگنده توگه معلومېږي چې له زینت نه مراد گانه ده، ځکه په مخکني کي (ما ظهر منها) او په دې کي (ما یخفین من زینتھن) ویل شوي، پر زمکه د پښې کلک وهلو سره له گانې پرته بل څه نه څرگندېږي، نو اطلاق ئې په بل څه نشي کېدی. که له (ما یخفین) مراد گانه وي نو له (ما ظهر منها) هم له گانې پرته بل څه مرادول اشتباه ده. که څه هم زینت له گانې علاوه په نورو معانیو هم راغلی وي. د قرآن په هیڅ آیت کي زینت د انسان د جمال، ښکلا او ښایست په معنی نه دی راغلی، په مخ، شونډو او سترگو او نورو ښایسته برخو ئې اطلاق نه دی شوی.

● د (ما ظهر منها) مراد نه مخ دی او نه جامه، بلکې هغه گانه ده چې ښځي ئې په مخ او لاسونو کي کاروي، لکه گوتې، ټیک، ډیډې (والی)، او غاړگی. البته د گانې د نه څرگندولو مراد په اصل کي د وجود هغه برخه نه څرگندول دي چې د تزئین لپاره ئې گانه کارول کېږي، لکه غاړه، سینه، غوږونه، پزه او نور غږي. د آیت له دې برخي دا هم معلومېږي چې که ښځو خپل مخ سینگار کړی وي، سترگي ئې توري او شونډي ئې سرې کړې وي ورته روا نه دي چې لوڅ ئې کړي، ځکه چې د زینت له څرگندولو منع کړی شوې دي. او زینت په اصل کي د دې لپاره وي چې د بل توجه ځان ته جلب کړي، هر هغه کار چې ښځي ئې د نامحرم د توجه راجلبولو لپاره وکړي ناروا دی.

● ښځو ته لارښوونه شوې چې خپل ټکري دي پر خپل گربوان واچوي او خپله گانه دي له خپلو مېړونو، پلرونو، د خپلو مېړونو له پلرونو، خپلو زامنو، د خپلو مېړونو له زامنو، خپلو ورونو، ورېرونو، خورینو، خپلوانو ښځو، خپلو

وينځو، هغو ترلاس لاندي سړيو چي بي شهوته دي او له هغو ماشومانو پرته چي د ښځو په عورت خبر نه دي بل چا ته نه څرگندوي او خپلي پښې دي داسي پر زمکه نه وهي چي پته گانه ئې معلومه شي. دلته هم خو پوښتني راولاړېږي: پر گربوان د ټکري اچولو معنی څه ده؟ آیا معنی ئې دا ده چي خپل ټکری به پر مخ داسي اچوي چي گربوان ئې هم پټ کړي؟ او که ئې معنی دا ده چي د ټکري يوه پيڅه به پر خپلي غاړي داسي راتاو کړي چي غاړه او گربوان ئې هم ورپټ کړي؟ په دې اړه هم د صحابه وو تر منځ د رأيي اختلاف تر سترگو کېږي او هم د فقهاوو او محدثينو تر منځ، هم د مخکنيو او هم د وروستنيو، ځيني د ښځو مخ او لاسونه تر بند پوري عورت نه بولي او پټ ساتل ئې فرض او واجب نه گڼي او د ښځو د بدن همدا برخي د (ما ظهر) مصداق بولي، خو ځيني نور د دې پټول هم فرض گڼي او د (ما ظهر) مصداق يا د ښځو جامه گڼي يا په غير قصدي توگه د مخ او لاسونو يا نورو برخو څرگندېدا گڼي. احناف د لومړۍ رأيي پلوي کوي او يقيناً چي همدا رايه دقيقه او سمه ده. دلائل ئې دا دي:

● د مخ پټول مو په هغه صورت کي فرض گڼلی شو چي: ۱- د پټولو په اړه ئې د نص الفاظ صراحت ولري، حال دا چي په ټول قرآن کي د مخ پټولو په اړه صريح حکم نه مومو. ۲- که دا فرض وی نو د حج په دوران کي به ښځي د يوه فرض په ترک کولو نه مکلف کېدې او دا به نه ورته ويل کېدل چي د احرام په حالت کي به مخ او لاسونه نه پټوي. څوک چي حج ته د استثنايي حالت نوم ورکوي اشتباه کوي، په حقيقت کي حج معياري حالت دی، څه

چي په حج کي جائز وي په بل وخت کي په اولي درجه جائز دي.

● که څوک د ډېر احتياط له کبله افراط کوي نو دومره دي وويي چي مخ پټول مستحب دي، نه دا چي فرض او واجب ئي وگڼي، هغه هم محيط ته په پام سره.

● د نارينه او ښځي لپاره د فرض حجاب حد همغه دئ چي په حج کي بايد مراعات شي، تر دې زيات ئي په مستحباتو کي راځي.

● دې ته بايد متوجه وو چي د نارينه او ښځي لپاره د احرام لباس يو داسي معيار دئ چي ښيي مسلمان نارينه او مسلماننه ښځه په همدومره لباس مکلف دي، تر دې زيات ئي نه فرض دي او نه واجب، بلکي مستحب دي او د دوی خوښي او ظروفو ته پرېښودل شوي، که د حج په څېر ستر عبادت کي، د بيت الله خوا ته، د لکونو خلکو په منځ کي دومره لباس کافي وي؛ نو په نورو وختونو کي خو په اولي درجه کافي دئ، څوک چي وايي نارينه د سر په پټولو او ښځه د مخ او لاس په پټولو مکلف دي په دين کي غلو او بې ځايه سختي کوي او خلک په هغه څه مکلف کوي چي الله تعالی نه دي پرې گمارلي، که د ښځي لپاره مخ او لاسونه پټول ضروري وي نو الله تعالی به د حج په دوران کي پرې مکلفه کړي وه او که د نارينه لپاره سر پټول ضروري وي نو الله تعالی به په حج کي پرې مکلف کړي وو. ښځي به په دې نه گمارل کېدې چي د حج په دوران کي به نه مخ پټوي او نه به دستکشي په لاس کوي، نارينه به پر دې نه گمارل کېدل چي سر به نه پټوي او داسي بوټونه به نه پښو کوي چي تر پښو ئي زياتي پښې ورپټي کړي، که مخ او لاسونه پټول

فرض وی نو ښخو ته به جائز نه وه چې په لوخ مخ او له دستکشو پرته لوخو لاسونو سره لمونځ وکړي، که څه هم خوا ته ئې کوم نامحرم نه وي!! له پکول، خولۍ، پټکي او لونگۍ سره لمونځ کول یو برابر دي، او حتی ویلی شو چې که څوک د الله تعالی په وړاندې د خپل عجز او انکسار ښودلو لپاره لوخ سر ودرېږي نه یوازې گناه ئې نه ده کړې بلکې د ثواب داسې کار ئې کړی چې د حج په دوران کې ئې کوي. د احنافو د فقهاوو رایه همدا ده، اهل حدیث د احنافو له رایې سره مخالفت کوي او هغه احادیث هم یا نه مني او یا ئې تأویلوي چې د احنافو د رایې تأیید کوي. دوی وايي: د حج په دوران کې ښځې باید نقاب پر مخ راکش کړي خو داسې چې له مخ سره به ئې نه لگېږي!! گواکې په دې سره ئې هم پر حدیث عمل کړی او هم ئې پر خپل مذهب!! ځینې بیا داسې دي چې وايي په لوخ سره لمونځ کول مکروه دي!! که پوښتنه وکړو چې د کوم نص په استناد؟ قرآن خو دا خبره نه ده کړې، په احادیثو کې خو دا خبره نه ده شوې، رسول الله صلی الله علیه و سلم خو هم د حج په دوران کې لوخ سره لمونځ کړی او هم په ځینو نورو وختونو کې، تاسو د څه په استناد دا خبره کوئ؟! داسې څه به ترې واورې چې حیران به شي، وايي: الله تعالی فرمایلي: خذوا زینتکم عند کل مسجد، د دې آیت ترجمه هم داسې کوي: هر جومات ته د تلو په وخت کې خپل زینتي لباس واغوندئ، خو نه د دې آیت ترجمه دغسې ده او نه ئې مطلب دا دی چې پگړۍ یا خولۍ په سر کړئ، ځکه دلته مسجد د اسم زمان په توگه راغلی نه د اسم مکان، مراد ئې د سجدې او لمناځه وخت دی نه جومات، او مقصد ئې

دا دئ چې د هغو خلکو غلطه عقیده تردید کړي چې وایي په زړو، حیرو، خپرونو، پینه شوو، ورینو، کرباسي او ملنګي جامو کې لمونځ کول ډېر ثواب لري!! الله تعالی فرمایي چې تر ټولو ښکلې جامې مو د لمانځه لپاره واغوندئ، الهي شریعت موږ ته وایي چې جومات ته د تلو په وخت کې ښې جامې واغوندئ، عطر ووهئ، که مو داسې څه خوړلي وو چې له خولې مو بد بوی تلو یا د ډېرو خولو په سبب بد بوی درنه تلو جومات ته له تلو ډډه وکړه، خان پاکیزه او ستره کړه بیا جومات ته ولاړ شه. د خذوا زینتکم معنی او مراد دا دئ، نه د خولې او پگړۍ په سر کول.

● که په حجاب کې مخ شامل وی نو په دېرشم آیت کې دې حکم مورد نه درلود چې مؤمنانو ته ووايه: خپلي سترګې ټیټې واچوي، دا حکم خو په هغه صورت کې وارد دئ او مجال لري چې د ښځو مخ لوڅ وي.

● د سترګو ټیټ اچول غوره کار دئ؛ له گناه د مخنیوي وسیله ده، الله تعالی مؤمنان پرې گمارلي، خو دې ته باید متوجه وو چې کتل خو پرېږدئ حتی له زنا مخکې ټول ناروا کارونه په صغیره گناهونو کې راځي، نه په کبیره گناهونو کې او د یوه فرض په پرېښودو کې.

● د ښځو لپاره د سترګو ټیټ اچول همغه حکم لري چې د نارینه وو لپاره ئې لري، په دې دواړو کې په تفکیک او امتیاز باور درلودل د دې آیتونو د روحیې خلاف خبره ده.

● په قرآن کې د ستر په ارتباط درې الفاظ راغلي: حجاب، خمر او جلابیب، ځینې دا درې واړه سره خلط کړي او د ټیکري او پروني په معنی ئې ونیسي،

حال دا چي حجاب هغه څه ته ويل شوي چي د دوو لوريو تر منځ د ليدا مانع شي، لکه د دروازې پر سر پرده، کومه دره او دېوال، قرآن د حجاب لفظ هلته کارولی چي مؤمنانو ته وايي: کله چي له امهات المؤمنين (د رسول الله صلی الله عليه و سلم له مېرمنو) کوم څه غواړئ نو د حجاب (پردي) تر شا ئې وغواړئ، د حجاب له شا ورغږ کړئ چي اي د مؤمنانو مورې! دا شی مي په کار دئ. دغي لارښووني ته په پام سره ويلى شو چي ټيکري ته د حجاب نوم ورکول او مستوري ښځي ته محجبه ويل غلطه نومونه ده. خمار هغه واړه ټيکري ته وايي چي مېرمني ئې پر سر کوي او غاړه او گربوان پرې پټوي، او جلباب هغه لوی پروني ته وايي چي ښځي ئې پر خپل سر اچوي او پر خپل ټول ځان ئې راتاووي.

- مور په هغه صورت کي ادعاء کولی شوی چي مخ هم په خمار (ټيکري) سره پټول ضروري دي چي تر جيوپهن مخکي د وجوهنن ذکر راغلی وی، که مراد د مخ پټول وی نو دوه خبري ضروري وي: ۱- بايد په صراحت سره د مخونو (وجوهنن) يادونه شوې وی، ۲- د مخ لپاره بايد د غطاء (پټولو) لفظ راغلی وی نه د يضربن چي دلته د غورولو او اچولو په معنی دئ، له مخ سره د غطاء لفظ ښايي او پر گربوان د ټيکري له اچولو سره د يضربن صيغه.

- ځيني د ابن شهاب الزهري په هغه روايت استناد کوي چي د افك د قضيبې په ارتباط راغلی او په هغه کي عائشې رضی الله عنها ته دا وينا منسوب شوې چي د حجاب آيت نازل شوی وو نو ځکه ما خپل مخ په ټکري پټ کړ. د دې روايت په اړه څو پوښتني شوې چي هيچا ئې ځواب نه دئ ويلى: د

الاحزاب سوره او په هغې کي د حجاب آيت د بني المصطلق له غزوې او د افک له پېښي وړاندي نازل شوې که وروسته؟ که وايي چي وروسته نازله شوې نو د روايت دا برخه ردوي چي د حجاب حکم د بني المصطلق له غزوې مخکي راغلی وو او که وايي چي وړاندي نازل شوې نو په دې سره د روايت هغه برخه ردوي چي د سعد بن معاذ رضی الله عنه او په جومات کي د هغه د وينا يادونه کوي ځکه سعد بن معاذ رضی الله عنه د احزاب په غزوې کي ټپي شوی او لږ وروسته له همدې ټپ وفات شوی!! همدا راز عائشې رضی الله عنها ته دا وينا منسوبول چي د حجاب آيت ته په پام سره ئې خپل مخ پټ کړی، صحيح انتساب نه دی، ځکه د حجاب د آيت موضوع د مخ پټول نه بلکي له امهات المؤمنین د پردې له شا څه غوښتل دي، که په ټکري سره د مخ پټولو يادونه ئې کړې وی نو د احزاب د سوري ۵۹ آيت ته به ئې اشاره کوله چي وايي: **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝۱**: اي پيغمبره! خپلو مېرمنو، او خپلو لونو او د مؤمنانو مېرمنو ته ووايه چي خپل پروني ورباندي راتاو کړي، همدا دې ته نږدې ده چي وپېژندی شي او ونه ځورول شي، او الله مهربان بخښونکی دی.

● په ۳۱ آيت کي چي ويل شوي باايمانه ښځي دي خپل زينت له خپلو مېرونو، پلرونو، د خپلو مېرونو له پلرونو، خپلو زامنو، د خپلو مېرونو زامنو، خپلو ورونو، ورېرونو، خوريو، خپلو ښځو، خپلو وينځو، هغو ترلاس لاندي

سږو چي بي شهوته دي او له هغو ماشومانو پرته چې د بښځو په عورت خبر نه دي بل چا ته نه څرگندوي، دلته څو پوښتني راولاړېږي: دا کوم زينت دى چې پر مېړه علاوه پورتنيو ته ئې هم ښوول مانع نه لري؟ او دا کوم زينت دى چې له خپلوانو او شاوخوا بښځو پرته ئې نورو بښځو ته هم ښودل جائز نه دي؟ آيا د دې زينت اطلاق له گانې پرته په بل څه کولى شو؟ دوه ځوابونه درلودى شو: يو دا چې د بدن ځيني برخي داسي دي چې له مېړه علاوه د بښځي نور خپلوان ئې هم له ليدو نه دي منع شوي، لکه وېښتان، غاړه، مټ، او گواکي په دې آيت کي په زينت سره همدغو برخو ته اشاره شوې. بل دا چې بښځي له دې منع شوې چې خپله ټوله گانه له مېړه او پورتنيو خپلوانو او نږدې خلکو پرته بل چا ته وښيي. د دې پوښتنو مختصر او يوازينى ځواب دا دى چې دلته له زينت مراد گانه ده نه بل څه. که د آيت الفاظو ته ځير شو نو په يقين سره ويلى شو چې دوهمه رايه دقيقه ده، دا ځکه چې زينت په عامه صيغه راغلى د خاصولو لپاره ئې هيڅ موجه دليل نه مومو، په کوم دليل به يوازي څو غړي ترې مرادوو؟ مخ او لاس له پرديو بښځو هم ستر نه دى او له مخ، لاس او پښې پرته نور غړي خپلوانو نارينه وو ته هم ښودل منع دي. دا به ډېره عجيبه وي چې څوک دلته (نساءهن) داسي تعبير کړي چې گواکي پرديو بښځو ته خپل جمال ښودل منع دي او خپلو ته ئې ښودل مانع نه لري!! حال دا چې معنى ئې له کوم شک پرته دا ده چې له خپلوانو پرته نورو بښځو ته د خپلو گانو له ښودلو منع شوې، بښځو ته د سينگار او د گانو د کارولو امتياز ورکړى شوى، خو دا د خپل مېړه په وړاندي او د هغه

د ارضاء او توجه جلبولو په موخه نه د پردې نارینه د توجه جلبولو او يا له نورو ښځو سره د مسابقي، رقابت او ځان ښودني لپاره. له داسي ځان ښودنو چي په ټولني کي کومي فتنې راولاړېږي له هيڅ عاقل انسان پتي نه دي، که په يوې ميلمستيا او واده کي ځينو ښځو سينگار کړي وي او رنگ رنگ گانې ئې اچولې وي او په خوا کي ئې داسي مېرمني وي چي د سرو زرو گانې خو پرېږده حتی سمې جامې هم نه لري، په دې سره له يوې خوا د دوی تر منځ جدي کرکه او دښمني راپيدا کېږي، له بلې خوا نوري مېرمني دې ته هڅول کېږي چي خپل مېړونه دې ته اړ کړي چي دوی ته هم همداسي گانې برابري کړي، که له حرامو لارو وي او که له حلالو!! دا يقيناً چي ټولنه د منفي رقابتونو او حسادتونو په لوري بيایي او فتنې راولاړوي. قرآن د قارون يادونه کوي چي په گانو ئې ځان سينگار کړی خپل قوم ته راووت، ناپوهانو د ده حالت ته په پام سره وويل: کاش مور هم د ده په څېر وی او همغه څه مو درلودی چي ده ته ورکړی شوي!!

يقيناً چي د حجاب په اړه د هغو خلکو رأيه ډېره کمزورې ده چي د ښځو مخ او لاسونه هم په ستر کي شاملوي او فرض ئې گڼي، همغسي کمزورې لکه جومات ته د ښځو د تگ په اړه د دوی رأيه. په دې اړه ټول مسلمانان متفق دي چي د رسول الله صلی الله عليه و سلم په زمانې کي او د هغه تر رحلت پوري ښځي جومات ته تلې او د جماعت په لښوونو کي ئې له نارينه وو سره يو ځای برخه اخيسته، داسي چي مخکي به نارينه، ورپسې ماشومان او د صفوفو په وروستۍ برخي کي به ښځي ودرېدې، د اختر په لښوونو کي

به ئې هم برخه اخیسته، او کله کله به رسول الله صلی الله علیه و سلم د دوی لپاره بېله غونډه جوړوله او دوی ته به ئې ځانگړې موعظه اوروله. نه یوازې دا چې مسجد ته تلې او د جماعت په لمونځونو کې به ئې شرکت کولو بلکې گڼ شمېر مېرمنو د امهات المؤمنین په شمول په غزواتو کې هم شرکت کړی. په دې اړه روایات دومره زیات او دومره صریح دي چې هیڅوک ترې انکار نشي کولی. راشئ وگورو چې قرآن په دې اړه څه حکم کړی، آیا په قرآن کې داسې لارښوونې مومو چې جومات ته د ښځو د تلو جواز ترې استنباط شي؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم په دې اړه څه لارښوونې کړې؟

قرآن په مکرره توگه او په عامه صیغه (ټولو مؤمنانو) ته سپارښتنه کوي چې خپل لمونځونه په جمع اداء کړئ، په جمع د لمونځه دا سپارښتنه عامه ده، ټولو مؤمنانو ته راجع ده، یوازې د نارینه وو لپاره نه ده، د قرآن بل آیت په دې گواهي ورکوي چې ښځې هم په دې سپارښتنې کې شاملې دي، ځکه قرآن د مریم علیها السلام په اړه فرمایي:

يَمْرِيْمُ اَقْنِي لِرَبِّكِ وَاَسْجُدِي وَاَرْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِيْنَ ٤٣

آل عمران: ٤٣

اې مریمې! خپل رب لره تسلیم اوسه، سجده کوه او له رکوع کوونکو سره یو ځای رکوع کوه.

د مریمې علیها السلام یادونه د دې لپاره راغلې چې وښيي یوه مؤمنه مېرمن باید څنگه وي، مریم علیها السلام ته د عالم پر ټولو ښځو فضیلت

ورکړی شوی، قرآن هغه د مؤمنو مېرمنو لپاره د غوره مثال او بېلګې په توګه معرفي کوي. د مريم عليها السلام روزنه په مدرسه او جومات کي شوې او هغه ستر شخصيت ترې جوړ شوی چي د انساني تاريخ له پيل تر پای پوري هيڅ ښځه د هغې مقام ته نشي رسېدی، دې ته له نورو لمونځ کوونکو سره د لمونځ کولو سپارښتنه نه ځانګړې او خصوصي سپارښتنه ده او نه منسوخ شوې سپارښتنه. البته ښځو ته دا لارښوونه د نارينه وو له اړوند سپارښتني يوازي دومره توپير لري چي نارينه جومات ته پر تلو مکلف شوي او ښځو ته دا رخصت ورکړی شوی چي کولی شي جومات ته ولاړي نشي او په خپل کور کي لمونځ وکړي، خو که ئې وغوښتل جومات ته ولاړه شي هيڅوک ئې د مخنيوي حق نه لري. دا د رسول الله صلی الله عليه و سلم داسي مکرره سپارښتنه ده چي د حجة الوداع په تاريخي او مهمي خطبې کي ئې هم د نورو سترو سترو او مهمو امورو تر څنګ يو ځل بيا تکرار کړه.

عَنْ عَائِشَةَ- رَضِيَ اللهُ عَنْهَا- قَالَتْ خَرَجْتُ سَوْدَةَ بَعْدَ مَا ضُرِبَ الْحَجَابُ لِحَاجَتِهَا، وَكَانَتْ امْرَأَةً جَسِيمَةً لَا تَخْفِي عَلَيَّ مَنْ يَعْرِفُهَا، فَرَأَاهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا سَوْدَةَ أَمَا وَاللَّهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا، فَاَنْظُرِي كَيْفَ تَخْرُجِينَ، قَالَتْ فَاَنْكَفَأْتُ رَاجِعَةً، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِي، وَإِنَّهُ لَيَتَعَشَّى. وَفِي يَدِهِ عِرْقٌ فَدَخَلْتُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي فَقَالَ لِي عُمَرُ كَذَا وَكَذَا. قَالَتْ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ ثُمَّ رَفَعَ عَنْهُ وَإِنَّ الْعِرْقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ فَقَالَ " إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ ". بخاري: ٤٧٩٥

له عائشې رضی الله عنها روایت دی چي د حجاب له لازمېدو وروسته، سوده

رضی الله عنها (په حجاب کي) د کوم ضرورت لپاره بهر ووتله، هغه دنگه مېرمن وه، چا چي پېژندله نو پرې پټه نه پاته کېده، عمر رضی الله عنه وليده او ورته وئې ويل: اي سوده! والله چي پر مور پټه نه پاته کېږي، وگوره څنگه وځې! وايي: هغه بېرته راستنه شوه، په داسي حال کي چي رسول الله صلی الله عليه و سلم زما په کور کي وو او ماښامنی ئې خوړلو او په لاس کي ئې غوښين هډوکي وو، هغه راغله او وئې ويل: يا رسول الله! زه د ځينو اړتياوو لپاره بهر ووتلم او (عمر رضی الله عنه) دا دا راته وويل، (عائشه رضی الله عنها) وايي: الله تعالی هغه ته وحي وکړه، بيا په داسي حال کي ترې لوړه شوه چي هغه غوښين هډوکي ئې لا په لاس کي وو او وئې فرمايل: يقيناً چي تاسو ته د خپلو حاجتونو او اړتياوو لپاره د وتلو اجازه درکړي شوې.

د دې روايت له مخي دا خبره په ډاډ او اطمینان سره کولی شو قطعاً د توجيه وړ نه برېښي چي عمر رضی الله عنه به د رسول الله صلی الله عليه و سلم د دې وينا له اورېدو وروسته هم په خپلي رأيي ټينگار کړي وي!! او ښځي به ئې جومات ته له تلو منع کړي وي.

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَوْ قَالَ عَطَاءٌ أَشْهَدُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ وَمَعَهُ بِلَالٌ، فَظَنَّ أَنَّهُ لَمْ يَسْمَعْ النِّسَاءَ فَوَعِظَهُنَّ، وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ، فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تَلْقَى الْفُرْطَ وَالْحَاتِمَ، وَبِلَالٌ يَأْخُذُ فِي طَرْفِ ثَوْبِهِ. (بخاري: ۹۸)

له ابن عباس رضی الله عنهما روايت دی چي: يو ځل رسول الله صلی الله

عليه و سلم په داسي حال کي (د نارينه وو له ليکو يا منځه) ووت چي بلال رضی الله عنه هم ورسره وو (بښخو ته ورغی) گمان ئې وکړ چي بښخو د ده وعظ او نصيحت نه دئ اورېدلی، نو هغوی ته ئې وعظ وکړ، د صدقې ورکولو امر ئې ورته وکړ، نو بښخو خپلي لښتۍ او گوتې د صدقې په توگه اچولې او بلال رضی الله عنه په خپلي لمن کي راټولولې. د دې روايت په اړه خو خبري توجه غواړي: د دې روايت په اصلي مطلب هلته سم پوهېدی شو چي نور روايات هم وگورو، د نورو رواياتو په رڼا کي راته جوته کېږي چي دا د اختر لمونځ وو، پيغمبر عليه السلام لومړی لمونځ کړی، بيا ئې خطبه ويلې، بيا د خلکو له منځه تېر شوی او د بښخو د لمانځه ځای ته ورغلی، هغوی ته ئې بيا وعظ کړی، د صدقې ورکولو ته ئې هڅولې او هغوی خپلي گانې صدقه کړې. دا او دې ته ورته گڼ شمېر روايات ښيي چي د پيغمبر عليه السلام په دوران کي بښخو د جماعت په لمونځونو کي شرکت کولو، د ودرېدو ځای ئې بېل او د نارينه وو تر شا وو، پيغمبر عليه السلام د هغوی روزني ته خاصه توجه کوله، د اختر په لمانځه کي له عامي خطبې وروسته د بښخو خوا ته ورغلی او هغوی ته ئې بيا وعظ کړی. خو متأسفانه اوس حالت داسي دئ چي بښخي مېلو، ودونو، زيارتونو ته تلی شي، نه خاوندان او خپلوان پرې اعتراض کوي او نه واعظان، خو جومات ته ئې تگ ممنوع دئ!! څوک چي وايي اوس د فساد او فتنو دور دئ نو ځکه جومات ته د بښخو تگ ښه نه دئ!! هغوی ته وايو:

له فساد او فتنو نه د بښخو د مخنيوي لار خو دا ده چي هغه جومات

څوك وايي چې د پيغمبر عليه السلام په وخت كې تر نن نه فتنې لري وې؟! دا خبره يوازې هغه څوك كولى شي چې له حقائقو بې خبر وي، په مدينه كې ښځې هغه مهال جومات ته تللي چې محدود شمېر كسانو ايمان راوړى وو، قرآن وايي چې ډېر ځلي به منافقينو، مرجفينو او د بيمارو زړونو خاوندانو هغه ښځې ځورولې چې جومات ته به تلې، د دغو مفسدينو له امله ئې ښځې جومات ته له تلو منع نه كړې بلكې امر ئې ورته وكړ چې له جلاب سره جومات ته ولاړي شي.

آيا څوك دا حق لري چې ووايي: اوس د فتنې دور دئ نو ښځې دي حج نه كوي، يا د حج په دوران كې دي مخ او لاسونه هم پټوي؟ كه دا حق نه لرو نو له جومات ئې څنگه منع كوو؟ رسول الله صلى الله عليه و سلم خو د خپل مبارك ژوند په وروستيو شېبو او په خپلو وروستنيو خطبو كې فرمايلي: كه ستاسو ښځې غواړي چې په جومات كې لمونځ وكړي نو مخنيوى ئې مه كوئ!!!

څوك چې وايي د عمر رضی الله عنه په وخت كې دا پرېكړه وشوه چې ښځې دي جومات ته نه ځي! هغوى ته وايو: دا نه د يوه حكم د تغيير په معنى اخيستی شو او نه د تعطيل په معنى، يوازې دومره ويلی شو چې كه دا ادعاء صحيح وي نو دا پرېكړه هغه مهال د خاصو ظروفو او شرائطو په وجه شوې، داسې نه ده چې د دې پرېكړې مخالفت حرام او ناجائز وي او نن چې د اسلام او مسلمانانو مصلحت دا تقاضا او غوښتنه كوي چې د ښځو

دیني او اخلاقي روزني ته لازياته توجه وشي او له نورو خواوو ټي مح جومات ته واړوو نو دا کار حرام او ناروا وگڼو!! حرام هغه دي چي الله تعالی او د هغه رسول حرام کړي.

ځيني وايي: کاش اوس داسي جوماتونه او داسي واعظان وی چي د بنځو روزنه وکړي شي... د کومي فتني له مخي چي د بنځو لمونځ په کور کي غوره گڼل شوی کېدی شي هغه په جومات کي د ننه احتمالي فتنه وي نه د لاري په اوږدو کي. د دوی په ځواب کي باید ووايو: که رسول الله صلی الله عليه و سلم بنځو ته ويلي وی چي ستاسو لمونځ تر جومات په کور کي غوره دی نو يوه بنځه به هم جومات ته نه وه تللي، د بنځو له عمل او د رسول الله صلی الله عليه و سلم له ويناوو معلومېږي چي د پيغمبر عليه السلام تر رحلت پوري بنځي جومات ته راتلې، او رسول الله صلی الله عليه و سلم په خپلي وروستۍ خطبې کي دا سپارښتنه کړې ده چي که بنځو غوښتل جومات ته ولاړي شي مخنيوی ټي مه کوئ، رسول الله صلی الله عليه و سلم حتی د عمر رضی الله عنه دا مطالبه ونه منله چي ويل ټي: يا رسول الله! خپلي مېرمني دي بهر ته له وتلو منع کړه، رسول الله صلی الله عليه و سلم له څه ځنډ وروسته وفرمايل: ما ته وحي شوې چي دوی منع نه کړم. مور يوازي د دومره څه ويلو حق لرو چي ووايو: جوماتونه باید داسي جوړ شي چي هم د بنځو د لمونځه ځای بېل وي او هم ټي د تگ راتگ لاره بېله وي، خو هغه حلال کار نشو حرامولی چي رسول الله صلی الله عليه و سلم نه دی تحریم کړی. د عمر رضی الله عنه په اړه په رواياتو کي راځي چي هغه له کوره د بنځو له

وتلو او د جومات ته تلو سره موافق نه وو، خو عملاً ئې حالت داسې وو چې دى به مخکې جومات ته روان وو او مېرمن به ئې ورپسې وه خو هغه ئې منع کولى نشوى.

له نامحرم سره خلوت

اسلام زنا تحریم کړې او هر هغه څه ئې هم منع کړي چې زنا ته لار آواروي او په زنا منتج کېږي، د نامحرمو تر منځ په خلوت کې او یوازې ناسته او ولاړه ئې هم په دې لړ کې نېولې او هغه ئې ناجائز گڼلې، دې روایاتو ته خیر شی:

عن جابر.... مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَخْلُونَ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا فَإِنَّ تَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ». مسند احمد

له جابر رضی الله عنه روایت دئ چې رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمایل: څوک چې پر الله او د آخرت پر ورځې ایمان لري له کومې ښځې سره دې په داسې حال کې گوښی نه گوري چې له هغې سره خپل محرم نه وي، ځکه درېیم به ئې شیطان وي.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ وَلَا تُسَافِرُ امْرَأَةٌ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ. البيهقي

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ وَلَا تُسَافِرُ امْرَأَةٌ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي الصَّحِيحِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمَدِينِيِّ وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَبِي

شَيْبَةَ وَزُهَيْرِ بْنِ حَرْبٍ كُلَّهُمْ عَنِ ابْنِ عِيْنَةَ.

عن ابن عباسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ يَقُولُ « لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ ».

مسلم

له ابن عباس رضي الله عنهما روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم په خطبې كې فرمايلي: نه دي كوم سړى له داسي ښځي سره گوښى گوري چي محرم ئې ورسره نه وي او نه دي ښځه له محرم پرته سفر كوي.

د جنسي شذوذ انتهاه او بدې پايلې

قرآن په دې اړه فرمايي:

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْتَنَا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ۱۱۷
لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَا يُخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ۱۱۸ وَلَا ضِلَّتْ لَهُمْ
وَلَا مَنِيْنَهُمْ وَلَا مَرْئِيْتَهُمْ فَلْيُبَيِّتْكُنَّ ءَأَذَانَ الْأَنْعَمِ وَلَا مَرْئِيْتَهُمْ فَلْيُغَيِّرَنَّ
خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ
خُسْرَانًا مُّبِينًا ۱۱۹ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ۖ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا
۱۲۰ أُولَئِكَ مَاؤُنْهَمُ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ۱۲۱

النساء: ۱۱۷-۱۲۱

دوى خو له الله پرته يوازې د ښځو عبادت كوي او له سرکښ شيطان پرته د

بل څه عبادت نه کوي. همغه چي الله رتلی او ویلي ئې دي: هر ورو مرو به ستا له بندگانو ټاکلې برخه ترلاسه کوم. او حتماً به ئې تېرباسم او حتماً به هيلي په کي راولاړوم او خامخا به ورته امر کوم نو د څاروو غوږونه به غوڅوي او هر ورو مرو به ئې گمارم نو د الله د مخلوق جوړښت به بدلوي او څوک چي له الله پرته شيطان دوست ونيسي نو په ښکاره تاوان سره ئې تاوان وکړ. وعدې ورسره کوي او هيلي په کي راولاړوي او شيطان خو له تېرايستو پرته څه وعده نه ورسره کوي. دوی همغه دي چي مېشت ځای ئې دوزخ دی او له هغه به د خلاصون چاره نه مومي.

د دې مبارکو آيتونو ستر ستر ارشادات دا دي:

● څوک چي له الله پرته بل ته د دعاء لاسونه اوچتوي، خپل حاجات وروړاندي کوي او د هغه عبادت کوي، ډېر کمزوري معبودان مرستي ته رابلي، ډېريو مشرکانو د ښځو په څېره کي ځان ته معبودان جوړ کړي او عبادت ئې کوي، دوی يوازي د ښځو عبادت کوي، جنسي بې لاريتوب ئې هغه ځای ته ورسوي چي پر زړه او ذهن ئې بې مهاره جنسي تمایلات مسلط شي، ټول ژوند ئې د دې تر اغېز لاندې راشي، هر څه له دغي زاويې گوري، د جنسي هوس بنده شي، هم ئې دوستي د دې لپاره وي او هم ئې دښمني، له دې پرته بله مينه نه پېژني، شراب دا اور لا تېز کړي، د ښځو او نارينه وو آزاد اختلاط او بربنډتوب ورباندي مزيد تيل توی کړي، مسته موسيقي، رقص او نڅا او د عشق او شهوت په ستايني کي سندري لازيات ورته لمن ووهي، هم ئې بتان او هم ئې مجسمې د ښځو انځورونه شي. که تاسو دا اوس غربي

ټولني ته لږ په دقت سره ځير شئ نو د قرآن د دغه آيت مصداق به په خپلو سترگو وگورئ، هري خوا ته به دي د بنځو مجسمې ترسترگو شي، هم په معبد كي او هم په مغازه كي، هم د كشيښ په وينا كي او هم د ټلويزيون په تجارتي اعلاناتو كي، هلته د تجارت لپاره بنځه او د دې بنايست استعمالېږي، هلته لوړو مراتبو ته رسېدل د بنځو له لاري وي، هلته مور او پلار هېر شوي، د دې مينې تېغر ټول شوي، ځاى ئې جنسي هوس او تعلق ته خالي شوي، له نكاح او د كورنۍ له جوړولو ډډه كېږي دا ځكه چي نكاح د آزاد جنسي تعلقاتو مانع كېږي، له اولاد سره د بنځي او مېړه علاقه او مينه نشته او دا د دې لپاره چي اولاد ساتل او روزل زحمت غواړي او د جنسي تلذذ او خوند اخيستو په وړاندي خنډ كېږي، مېړه او بنځه د دې پر ځاى چي اولاد ولري، سپي او پشۍ ساتي، ځيني د سپي ساتل تر زوى درلودلو غوره گڼي او ځيني ئې سپي د جنسي موخو لپاره ساتي، هلته به تاسو له كشيښانو هم واورئ چي مريم عليها السلام په زنا تورنوي او په دې خبري خاص تاكيد كوي او وايي چي هغې توبه وكړه او بيا ئې دا مقام ترلاسه كړ او دا د دې لپاره چي د يوه زناكار ولس معبود هم بايد د زنا سمبول وي، هلته به تاسو د فرويد په څېر د دوى له فيلسوفانو هم واورئ چي وايي: د انسان د ټولو كړو وړو، اړيكو او روابطو منشأ جنسي تمايل دئ، د پلار مينه له لور سره او د مور مينه له زوى سره له دغه تمايل راولاړېږي، هم د انسان د ويښي ټول فعاليتونه او هم ئې د خوب خوبونه جنسي منشأ لري.

● دوى په اصل كي د شيطان عبادت كوي، شيطان غولولي، څوك ئې دې ته

هڅوڼی چي د مریي علیها السلام مجسمه جوړه کړي او څوک ئې دې نه چي
د مناة، نائلة او عزی په څېر بڅینه بتان معبودان ونیسي او په وړاندي ئې
گونډه شي.

● دوی د هغه رتل شوي شیطان په تحریک د شرک مرتکب شوي چي په
څو خبرو ئې لوړه کړي:

● د الله د بندگانو یوه برخه به هرو مرو په دام کي غورځوم.

● له سمی لاري به ئې تېرباسم.

● په کږو لارو تگ به ورته بنایسته کوم، داسي چي له هغې ډېري هیلي او
طمعي ولري او رنگین رنگین خوبونه ورته وگوري.

● په دې به ئې گمارم چي د خپلو بتانو لپاره څاروي په نخښه کړي او
غورونه ئې ورغوځ کړي.

● او په دې به ئې گمارم چي الهي سنن بدل کړي، د فطرت خلاف گام
واخلي، د الله د مخلوق په جوړښت کي تغیر راولي.

په دغو څو لنډو جملو کي د شیطان ټول هغه خبیث کارونه په گوته
شوي چي په خپلو ملگرو ئې ترسره کوي. د شیطان ملگرتیا او ټول هغه
کارونه کول چي د شیطان د حزب غړي ئې باید ترسره کړي، له سمی لاري
انحراف او کږېدل او په کږو لارو کي خپلو موخو ته د رسېدو هڅه کول، شرک،
د دروغجن معبود لپاره قرباني، له فطرت سره جنگ او د هغو الهي سننو د
بدلولو هڅه چي د ټولو مخلوقاتو په پیدایښت او جوړښت کي مراعات شوي.

دا چي گورئ څوڪ سالم او پاکيزه جنسي تعلقات پرپردي او ناولې لاري او
 غير فطري طريقي غوره کوي، دا د همجنسانو تر منځ غير فطري جنسي
 تعلقات، د نارينه او نارينه، او ښځي او ښځي تر منځ نکاح، له حيواناتو سره
 جنسي نږدېکت، د خپل فطرت خلاف هغه مخدره مواد استعمالول چي بي
 سده ئې کړي او د خپلو حواسو اداره کول له لاسه ورکړي، دا چي نارينه
 غواړي ځان د ښځي په څېر کړي او ښځه ځان د نارينه په څېر، په لباس کي
 هم او په حرکاتو او سکاناتو کي هم، دا چي نارينه ږيره خړي، هره ورځ د
 خپل مخ د پوستکي په مليونهاوو حجات ربښي، لنډه موده وروسته ئې مخ
 گونځي گونځي شي، د زني لاندي غوښه ئې راوڅرېږي، دا همغه له فطرت
 سره جنگ دئ چي شيطان خپل ملگري ورباندي گماري، دا چي گورئ څوڪ
 د دروغجنو معبودانو لپاره په انسان، حيوان او حتی په خپل ځان ظلم کوي،
 څوڪ د څاروي غوږ غوڅوي، څوڪ ځان وهي، څوڪ رياضتونه په ځان مني،
 څوڪ رهبانيت ته مخه کوي او څوڪ له نکاح ډډه کوي، دا هر يو په حقيقت
 کي د شيطان هغه قسمونه رښتيني کوي.

د حدودو نافذول د چا دنده او صلاحيت دئ؟

بايد دې پوښتني ته هم ځواب وويل شي چي د حدودو نافذول د چا
 دنده او صلاحيت دئ؟ آيا له اسلامي حکومت او امام پرته بل څوڪ حدود
 جاري کولی شي؟ د دې پوښتني مختصر او لنډ ځواب دا دئ چي له اسلامي
 حکومت او د مسلمانانو له امام او امير پرته هيڅوک د حدودو نافذولو دنده

او صلاحیت نه لري، نه پلار د زوی په اړه، نه مېړه د خپلي مېرمنې په اړه، نه بادار د خپل مريي په اړه، نه د کلي ملا او ملک د کلیوالو په اړه حدود نافذولی شي. که ستا حالت داسي وي لکه د رسول الله صلی الله علیه و سلم حالت په مکه کي یا د مدینې په لومړیو کلونو کي؛ نو د حدودو نافذول تر هغه وځنډوه چي ستا حالت له هغه حالت سره ورته شي چي رسول الله صلی الله علیه و سلم د مدینې په وروستیو کلونو کي او هغه مهال درلود چي د حدود اړوند آیتونه نازل شول. هغه څوک ډېر ناپوه او د اسلام له حقیقته ډېر بې خبره دی چي د افغانستان په اوسني حالت کي چي د صلیبي ځواکونو په اشغال کي دی او د دارالحرب حیثیت لري حدود نافذوي او په دې سره غواړي ځان اسلام ته ډېر متعهد او ملتزم ثابت کړي او گمان کوي چي ښايي له دې لاري به اسلام ته کوم خدمت وکولی شي!! الله تعالی خپل رسول نه په مکه کي د حدودو په نافذولو مکلف کړ او نه د مدینې په لومړیو کلونو کي، هغه مهال ئې د حدودو اړوند لارښووني او احکام راولېږل چي مدینه د یوه مستقل ملک په توگه راڅرگنده شوه، د سیمي اکثریت خلکو ایمان راوړ، د مدینې ټولي چاري د مسلمانانو په واک کي وې، دوی نه یوازي د مدینې داخلي امنیت تأمین کړی وو بلکي د بهرنیو یرغلونو په وړاندي ئې له دې مستقل هېواد او نوي نظام په وار وار دفاع کړې وه، له داسي حالت وړاندي د حدودو نافذول او هغه هم په دارالحرب کي؛ هم د قرآني لارښوونو خلاف عمل دی او هم د رسول الله صلی الله علیه و سلم د سنت خلاف. بې علمه خلك د الفاظو په چکر کي پرېوځي او د واقعیتونو پر ځای تش نوموڼي

معتبري گڻي، گمان کوي چي که خو کسانو پر چا د امير المؤمنين نوم کيسود
نو هغه حقيقتاً امير المؤمنين شو او له دې وروسته ئي ٽولي هغه دندي او
مسئوليتونه په غاړه دي او ٽول هغه صلاحيتونه لري چي د اسلامي حڪومت
خليفه او امير ئي لري!! که څه هم هغه نه فوځ ولري او نه تر تسلط لاندي
مصئونه او خوندي سيمه!!

اسلامي شريعت د حدودو نافذولو ته په داسي سترگه گوري لکه چي د
روغتون ډاکټر د جراحي عملياتو ته گوري او يوازي هغه مهال د خپل مريض
په عملياتو لاس پوري کوي چي مريض ئي په پرهبز گماري، لازمي لارښووني
او سپارښتني ئي ورته کړي، ضروري دوا ئي ورکړي، خو له دې ټولو سره سره
نه دئ روغ شوی او په پای کي له دې پرته بله چاره نه وي پاته چي عمليات
ئې کړي.

د دې لپاره چي دا مبحث مور ته مزید واضح شي او اړوند احکام ئي
لازيات راته جوت شي راشئ هغه روايات هم له نظره تېر کړو چي په دې
اړه راغلي:

● د چا په اړه چي د حد جاري کېدا پرېکړه وشي هيڅوک ئي بايد شفاعت
ونه کړي:

عن ابن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ
دُونَ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ فِي مَلَكِهِ. السنن الكبرى للبيهقي، المعجم
الكبير للطبراني

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: "مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدِّ مَنْ حَدِّدَ اللَّهُ فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ فِي مُلْكِهِ،

له ابن عمر رضی اللہ عنہما او ابوہریرہ رضی اللہ عنہ روایت دی چي رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم وفرمایل: د چا شفاعت چي له الهي حدودو د کوم حد د پلي کېدو مانع شي نو یقیناً چي له الله تعالی سره ئې د ده په ملک کي دښمني او ضدیت کری.

● د مسلمانانو امام دا حق لري چي د حد نافذولو تر څنگ زناکار د مصلحت له مخي څه موده تبعید کړي:

عن ابن عمر رضی اللہ عنہما: أن النبي صلی اللہ علیہ و سلم ضرب و غرب و أن أبا بکر ضرب و غرب و أن عمر ضرب و غرب. المستدرک

له ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت دی چي رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم په درو وهل کړي او تبعیدول ئې کړي، ابوبکر رضی اللہ عنہ په درو وهل کړي او تبعیدول ئې کړي او عمر رضی اللہ عنہ په درو وهل کړي او تبعیدول ئې کړي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى فِيمَنْ رَزَى وَلَمْ يُحْصَنْ بِنَفْسِي عَامٍ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِ. البخاري

له ابو هريره رضی اللہ عنہ روایت دی چي رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم د هغه چا په اړه چي زنا ئې کړې خو واده ئې نه وو شوی؛ تر یوه کال پوري د تبعید او د حد د اجراء پرېکړه کړې وه.

له دې او دې ته ورته روایاتو په ډېر صراحت سره معلومېږي چې تبعید

د حد جزء نه دی بلكي داسي سزا ده چې د قاضي رأيي ته پرېښودل شوې.

● له هغو گناهونو پرته چې د سزا حد ئې ټاكل شوي؛ لكه زنا، غلا، بغاوت، شوکي، شراب څښل او قذف يعني بي گناه كسان تورنول، د نورو گناهونو سزا تر لس درو نشي زياتېدی:

عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ نِيَارٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: لَا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ. رواه البخاري

له ابو برده بن نيار رضی الله عنه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه و سلم به ویل: تر لسو درو زیات وهل نشته مگر له الهي حدودو په کوم حد کې. یعنی په بل هیڅ مورد کې تر لسو درو زیات وهل نشته.

البته ځینو فقهاوو په ځینو مواردو کې تر ۴۹ او ۷۶ درو پوري تعزیري سزا گاني هم جائز گڼلې دي.

● پر مخ او د بدن پر نازکو ځایو وهل او د وهلو لپاره څوک برېښول منع دي:

عن أبي هريرة رضي الله عنه : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « إِذَا ضَرَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَّقِ الْوَجْهَ ». أخرجه أبو داود.

له ابوهريره رضی الله عنه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمایل: که ستاسو کوم یو وهل کوي نو پر مخ له وهلو دي ډډه وکړي.

● په اسلام کې لوڅول، تړل، زولانه کول، ولچک کول نشته:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ : لَا يَحِلُّ فِي هَذِهِ الْأَمَةِ تَجْرِيدٌ وَلَا مَذْ وَلَا عِلٌّ وَلَا
صَفْدٌ. سنن بيهقي

له عبد اله بن مسعود رضى الله عنه روايت دئ چي وايي: په دې (اسلامي) امت کي نه (د چا د تعذيب لپاره) بربندول شته، نه تړلی راکاږل، نه زولنه کول او نه ولچک اچول. يعني په اسلام کي دا جائز نه دي چي څوک د وهلو په موخه بربند کړی شي، په وني او لرگي پوري وتړل شي، په لاس او پښو کي ئې زولني او ولچک واچول شي.

● هغه اعتراف هيڅ ارزښت نه لري چي له وهلو وروسته وي:

عن أبي عيينة بن المهلب قال : سمعت عمر بن عبد العزيز يقول : من أقر بعد ما ضرب سوطا واحدا فهو كذاب. مصنف ابن ابي شيبة

له أبي عيينة بن المهلب روايت دئ چي له عمر بن عبدالعزيز رضى الله عنه مي واورېدل چي ويل ئې: څوک چي له يوې درې وهل کېدو وروسته اقرار وکړي نو هغه دروغجن دئ.

● هغه واکمن د الهي عذاب مستحق دئ چي په حد کي کموالی او زياتوالی کوي:

« يُوْتَى بَوالِ نَقْصِ مِنَ الْحَدِّ سَوطاً، فيقال له لم فعلت ذاك؟ فيقول رحمة لعبادك، فيقال له أنت أرحم بهم مني! فيؤمر به إلى النار، ويؤتى بمن زاد سوطاً فيقال له لم فعلت ذلك؟ فيقول لينتهوا عن معاصيك، فيقول أنت أحكم به مني! فيؤمر به إلى النار » تفسير كبير

د الله تعالى په وړاندي به داسي چارواکي راوستل شي چي په حدي نبي يوه دره کموالی کړی، ورته وبه ويل شي: ولي دي دا کار وکړ؟ وبه وايي: ستا پر بندگانو د رحم له کبله، نو ورته وبه ويل شي: آیا ته تر ما زيات پرې مهربان وي؟ نو د اور په لوري د بېولو امر به ئې وشي، او داسي خوک به راوستی شي چي يوه دره ئې زياته کړې، ورته وبه ويل شي: ولي دي دا کار وکړ؟ وبه وايي: د دې لپاره چي ستا له عصيان او سرغړاوي ډډه وکړي، نو ورته وبه ويل شي: آیا ته د دوی په اړه تر ما زيات ښه حکم کوونکی وي؟ نو د اور په لوري د بېولو امر به ئې وشي.

● پر خپلي گناه پرده اچول غوره دي:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنِّي عَالَجْتُ امْرَأَةً مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ فَأَصَبْتُ مِنْهَا مَا دُونَ أَنْ أَمْسَهَا، فَأَنَا هَذَا، فَأَقْضِ فِيَّ مَا شِئْتَ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : لَقَدْ سَتَرَكَ اللَّهُ، لَوْ سَتَرْتَ عَلَيَّ نَفْسَكَ، قَالَ : وَلَمْ يُجِبِ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ شَيْئًا، فَقَامَ الرَّجُلُ فَاِنْطَلَقَ، فَأَتَبَعَهُ النَّبِيُّ رَجُلًا فَتَلَا عَلَيْهِ هَذِهِ الْآيَةَ : أقم الصلاة طرقي النهار وزلفا من الليل إن الحسنات يذهبن السيئات، فقال رجل من القوم : وهذه له خاصة يا رسول الله ؟ قال : بل للناس عامة مسند ابن ابي شيبه و مسلم

له عبد الله بن عمر رضی الله عنهما روایت دی چي وايي: يو سړی رسول الله صلی الله عليه و سلم ته راغی او وئې ويل: د ښار د لري برخي له يوې ښځي سره مي له مجامعت (جنسي نږدېکت) پرته نور هر څه وکړل، زه دا دی دلته ولاړ يم چي څنگه دي خوښه وي زما په اړه پرېکړه وکړه، عمر رضی الله عنه

ورته وويل: الله پر تا پرده اچولې وه کاش تا هم پر چپل خان پرده اچولې وى، راوي وايي: رسول الله صلى الله عليه و سلم هيڅ ونه ويل، نو دا سړى پورته شو او ولاړ، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم يو سړى ورپسي ولېرو (راوڼي غوښت) او دا آيت ئې ورته ولوست: **أَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنْ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُدْهَبْنَ السَّيِّئَاتِ: د ورځي دواړو خواوو او د شپې په يوې نږدې برخي کي لمونځ کوه، يقيناً چي بښگني بدي له منځه وړي. د هغه قوم يوه سړي وويل: يا رسول الله! آيا دا يوازي د ده لپاره مختص ده؟ وئې فرمايل: نه بلکي د ټولو خلکو لپاره ده.**

● که د مسلمانانو امير ته کومه قضيه وړاندي شي هغه مکلف دئ چي د الله تعالی قانون به نافذوي، خو داسي تفحص او تجسس به نه کوي چي د مجرم له اعتراف او شاهدانو له گواهي پرته له نورو لارو د متهم جرم ثابت کړي او سزا ورکړي، د جرم ثابتولو او د حد جاري کولو ته بايد لېوالتيا ونه لري.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ... **وَمَنْ جَاءَ مِنْكُمْ مُطْلِعَنَا عَلَى عَوْرَةِ سَتْرَهَا اللَّهُ فَلَيسَتْ بِسِتْرٍ لِلَّهِ، وَيُسْرِهَا إِلَى مَنْ يَمْلِكُ مَغْفِرَتَهَا، فَإِنَّا لَا مَمْلُكُ مَغْفِرَتَهَا، وَنُقِيمُ عَلَيْهِ حَدًّا ...** "المعجم الكبير للطبراني

رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: ... او ستاسو کوم يو چي راشي او غواړي مور پر داسي پټ کار خبر کړي چي الله پرې پرده اچولې نو هغه دي د الله په ستر کي ځان مستور وساتي او هغه چا ته دې وړاندي کړي چي د هغې (گناه) د بښلو خاوند دئ، او مور د بښلو خاوند نه يو، او حد به

أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَنْ لَكُمْ أَنْ تَنْتَهُوا عَنْ حُدُودِ اللَّهِ مَنْ أَصَابَ مِنْ هَذِهِ الْقَادُورَاتِ شَيْئًا فَلْيَسْتَرْ بِسِتْرِ اللَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ يُبْدِي لَنَا صَفْحَتَهُ نُقِمَ عَلَيْهِ كِتَابَ اللَّهِ. موطأ مالك

رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: اي خلکو! تاسو ته هغه وخت رارسېدلی چي د الهي حدودو له تجاوز ډډه وکړئ، او څوک چي له دغو ناولو کارونو کوم څه وکړي نو د الله په پرده کي دي ځان پټ وساتي، دا ځکه چي که څوک موږ ته خپله عمل پايه څرگنده کړي موږ به د الله کتاب پرې قاموو (د کتاب الله مطابق به سزا ورکوو).

● د حدودو د پلي کولو تلوسه مه کوئ:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « ادْفَعُوا الْحُدُودَ مَا وَجَدْتُمْ لَهُ مَدْفَعًا ». سنن ابن ماجه

له ابو هريره رضی الله عنه روایت دی چي رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: حدود دفع کړئ (له پلي کېدو) تر کومه چي د دفع کولو وجه او مدرک ورته موندلی شی.

عن عائشة رضي الله عنها، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: « ادءوا الحدود عن المسلمين ما استطعتم، فإن وجدتم لمسلم مخرجا فخلوا سبيله، فإن الإمام أن يخطئ في العفو خير من أن يخطئ بالعقوبة » المستدرک علی الصحيحين للحاکم

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَدْرَعُوا
الْحُدُودَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ مَا اسْتَطَعْتُمْ؛ فَإِنْ كَانَ لَهُ مَخْرَجٌ، فَخَلُّوا سَبِيلَهُ؛ فَإِنَّ
الْإِمَامَ أَنْ يُخْطِئَ فِي الْعَفْوِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يُخْطِئَ فِي الْعُقُوبَةِ» سنن البيهقي و
رواه الترمذي مرفوعاً وموقوفاً.

له عائشي رضي الله عنها روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم
فرمايلي: تر هغه چي توانېدى شئ له مسلمانانو د حدودو پلي کېدا دفع
کړئ، که کوم مخرج (د وتلو لار) ورته وي نو لار ئې ورته پرانيزئ، يقيني
خبره دا ده چي که امام په عفو کي خطا شي دا تر دې غوره ده چي په سزا
ورکولو کي خطا شي.

عن ابي هريرة: يَقُولُ جَاءَ الْأَسْلَمِيَّ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَهِدَ
عَلَى نَفْسِهِ أَنَّهُ أَصَابَ امْرَأَةً حَرَامًا أَرْبَعَ مَرَّاتٍ كُلُّ ذَلِكَ يُعْرِضُ عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ فِي الْخَامِسَةِ فَقَالَ «أَنْكَيْتَهَا». قَالَ نَعَمْ. قَالَ «حَتَّى
غَابَ ذَلِكَ مِنْكَ فِي ذَلِكَ مِنْهَا». قَالَ نَعَمْ. قَالَ «كَمَا يَغِيبُ الْمِرْوَدُّ فِي الْمُكْحَلَةِ
وَالرِّشَاءُ فِي الْبَيْرِ». قَالَ نَعَمْ. قَالَ «فَهَلْ تَدْرِي مَا الزُّنَا». قَالَ نَعَمْ أَتَيْتُ مِنْهَا
حَرَامًا مَا يَأْتِي الرَّجُلُ مِنْ امْرَأَتِهِ حَلَالًا. قَالَ «فَمَا تُرِيدُ بِهِذَا الْقَوْلِ». قَالَ أُرِيدُ
أَنْ تُظَهِّرَنِي. فَأَمَرَ بِهِ فَرَجِمَ فَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجَلَيْنِ مِنْ
أَصْحَابِهِ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ انْظُرْ إِلَى هَذَا الَّذِي سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَلَمْ تَدْعُهُ
نَفْسُهُ حَتَّى رَجِمَ رَجْمَ الْكَلْبِ. فَسَكَتَ عَنْهُمَا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً حَتَّى مَرَّ بِجِيْفَةٍ
حِمَارٍ شَائِلٍ بِرَجْلِهِ فَقَالَ «أَيْنَ فُلَانٌ وَفُلَانٌ». فَقَالَا نَحْنُ ذَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ.
قَالَ «انْزِلَا فَكُلَا مِنْ جِيْفَةِ هَذَا الْحِمَارِ». فَقَالَا يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَنْ يَأْكُلُ مِنْ هَذَا

قَالَ « فَمَا نَلْتَمَا مِنْ عَرْضِ أُخْيِكَمَا أَنفَا أَشَدُّ مِنْ أَكْلِ مِنْهُ وَالذِّي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ
الآن لَفِي أَنْتَهَارِ الْجَنَّةِ يَنْعَمِسُ فِيهَا ». سنن أبي داؤد و مصنف عبدالرزاق

له ابو هريره رضى الله عنه روايت دئ چي يو اسلمي سړى رسول الله صلى
الله عليه و سلم ته راغى او پر خپل ځان ئې څلور ځلي دا گواهي وركړه چي
له يوې بڼخي سره ئې زنا كړې، په هر ځل كي رسول الله صلى الله عليه و
سلم مخ ترې اړاوو، نو په پنځم ځل ئې مخ ورواړاوو او وئې ويل: آيا
مجامعت دي ورسره كړى؟ وئې ويل: هو، وئې فرمايل: دومره چي ستا دغه
(غړى) د هغې په هغه (غړي) كي غائب شو؟ وئې ويل: هو، وئې فرمايل:
داسي لكه چي سلايي په رانجومي كي پتېږي او پرى په څا كي؟ وئې ويل: هو،
وئې فرمايل: آيا پوهېږي چي زنا څه ته وايي؟ وئې ويل: هو؛ له دې سره مي
هغه كار په حرامه توگه كړى چي سړى ئې له خپلي مېرمني سره په حلاله
توگه كوي. وئې فرمايل: په دې وينا سره څه غواړي؟ وئې ويل: غواړم چي ما
پاك كړي!! نو امر ئې وكړ او هغه رجم شو، بيا رسول الله صلى الله عليه و
سلم له خپلو دوو اصحابو واورېدل چي يوه ئې بل ته ويل: دې ته وگوره
چي الله پرې پرده اچولې وه خو خپل نفس تر هغه آرام پرې نښود چي د
سپي په څېر رجم شي، نو څو شېبې ئې د دوى په وړاندي سكوت وكړ، تر
هغه چي د يوه داسي خره د جيفه (مرزگي) خوا ته تېر شو چي له پرسوبه
ئې پښې شخي ولاړي وې، نو وئې فرمايل: فلانى او فلانى چېرې دي؟ هغوى
وويل: مور دغه يو يا رسول الله! وئې فرمايل: كوز شئ او د خره له دې
مرزگي څه وخورئ، هغوى وويل: يا رسول الله! څوك به دا وخوري؟ وئې

فرمايل: کوم تېرى چي تاسو همدا اوس د خپل ورور پر عرض او عزت وگرځو د
 دې تر خوراک ډېر سخت کار (گناه) دئ، په هغه ذات قسم چي زما سا ئي
 په واک کي ده هغه اوس د جنت په نهرونو کي غوټي وهي.

په بل روايت کي داسي راغلي:

ثُمَّ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ غَامِدٍ مِنَ الْأَزْدِ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، طَهَّرْنِي، فَقَالَ :
 وَيْحَكَ ارْجِعِي، وَاسْتَغْفِرِي اللَّهَ، وَتَوَيِّي إِلَيْهِ، قَالَتْ : لَعَلَّكَ تُرِيدُ أَنْ تُرَدِّنِي كَمَا
 رَدَدْتَ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ، قَالَ : وَمَا ذَلِكَ، قَالَتْ : إِنَّهَا حُبْلَى مِنَ الزَّنَا، قَالَ : أَتَيْبٌ
 أَنْتُ؟ قَالَتْ : نَعَمْ قَالَ : إِذَا لَا نَرْجُمُكَ حَتَّى تَضْعِي مَا فِي بَطْنِكَ، قَالَ : فَكَفَلَهَا
 رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ حَتَّى وَضَعَتْ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ : قَدْ
 وَضَعَتِ الْغَامِدِيَّةُ، فَقَالَ : إِذَا لَا نَرْجُمُهَا، وَنَدْعُ وَلَدَهَا صَغِيرًا لَيْسَ لَهُ مَنْ
 يُرْضِعُهُ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَقَالَ : إِلَيَّ رِضَاعُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَرَجَمَهَا السَّنَنُ
 الصَّغْرَى وَ مُسَلِمًا.

بيا د ازد د قبيلې د غامد له ټبره يوه ښځه ورته راغله او وئې ويل: يا رسول
 الله! ما پاكه كړه! وئې فرمايل: افسوس پرتا، بېرته ستنه شه او له الله تعالى
 بخښنه وغواړه، او توبه ورته وكړه، وئې ويل: ښايي ته غواړې ما داسي رد
 كړې لكه ماعز بن مالك چي دي رد كړ، وئې وفرمايل: او دا څه دي؟ وئې
 ويل: دا له زنا حامله شوې، وئې فرمايل: ته مېرېشه يې؟ وئې ويل: هو، وئې
 فرمايل: تر هغه دي نه رجم كوو چي خپل بچي وزېروې، راوي وايي: نو د
 انصارو يوه سړي د هغې كفالت په غاړه واخيست تر هغه چي بچي ئي
 وزېراوو، نو هغه سړي رسول الله صلى الله عليه و سلم ته راغى او وئې ويل:

غامديه مېرمني بچي وزېراوو، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل:

په داسي حال كې ئې نه رجم كوو او بچي ئې نه پرېږدو چي وور وي او داسي خوك نه لري چي تي وركړي، نو له انصارو يو سړي ودرېدو او وئې ويل: يا رسول الله! د هغه رضاعت زما پر ذمه شو، نو بيا ئې هغه رجم كړه.

ولي په گواهي كې دوه مېرمني له يوه نارينه سره برابري دي؟

د بنځو د حقوقو دروغجن مدافعين د اسلام دا اصل د اعتراض وړ او د بنځو په اړه تبويض گڼي چي وايي: يا به دوه متفق عليه نارينه شاهدان شهادت وركوي او يا به د دوه نارينه شاهدانو د نه موندلو په صورت كې يو نارينه او دوه بنځينه شاهدان وړاندي كېږي!! په داسي حال كې چي قرآن د دې پرېكړي دلائل زموږ مخي ته اېښي او ويلي ئې دي چي دا يوازي د دې لپاره چي كه يوه بنځه خبره هېره كړي بله ئې ورپه ياد كړي، دا ځكه چي د بنځي عاطفه هومره قوي ده چي د دې حافظه هم تر اغېز لاندې نيسي، گورئ چي عاطفه ئې د اولاد ټولي نادودي او غلط كارونه حتى جفاگاني ورباندي هېروي، هري مور ته خپل اولاد ډېر بې گناه معلومېږي، زوى ئې د گاونډي له زوى سره په جگړي كې سخت ملامت وي خو دا ترې په حقه او ناحقه دفاع كوي، خپله مورنۍ عاطفه ئې دې ته هڅوي چي له خپل زوى دفاع وكړي، همدغه عاطفه د بې وزلي پوروري په نسبت د شهادت وركولو په وخت كې په دې همغه كار كوي چي له خپل زوى د دفاع په وخت كې ئې

هغه ناپوه کسان چې دا د ښځو په نسبت تبعيض گڼي، په دې هم نه پوهېږي چې شهادت ورکول امتياز نه بلکي يو مکلفيت دئ او اسلام د مکلفيتونو په برخه کې تل ښځو ته امتيازات ورکړي چې څو مثالونه ئې دا دي:

● سنگر ته له تلو ئې معاف کړې، مگر دا چې نفير عام وي او يا دا په خپله خوښه تگ وغواړي.

● جومات ته ئې د تلو حق ورکړی خو ورباندي مکلفه کړې ئې نه ده.

● نکاح د ښځې او نارينه ترمنځ يوه برابره معامله ده، په دې سره د دواړو يوې طبيعي او انساني اړتيا ته ځواب ويل کېږي، خو اسلام نارينه د مهر په ورکولو مکلف کړی، د کور او د کورنۍ ټول مصارف ئې او د خپلي مېرمنې او ماشومانو نفقه او جامه ئې د نارينه په غاړه اچولې او ښځه ئې معافه کړې. دا په داسې حال کې چې ښځه له مېړه مهر اخلي او د مېړه په شمول له خپلوانو ميراث ترلاسه کوي او دا حق ورکړی شوی چې کولی شي خپله دغه شتمني په کار واچوي او گټه ترلاسه کړي. گورئ چې په اقتصادي چارو کې هم امتياز ورکړی شوی خو له مکلفيت معاف شوې دي.

● ښځو ته دا حق ورکړی شوی چې گانه وکاروي، سره زر او ورېښم وکاروي، خو د خپل مېړه لپاره، د خپل مېړه لپاره سينگار نه يوازې ورته جائز گڼي بلکې د ثواب کار ئې بولي، خو دا حق نه لري چې خپله گانه پرديو ته وښيي

او د هغوی په وړاندي له سينگار سره څرگنده شي، له هر هغه څه منع شوې
چي د نامحرم او پردي حساسيت او شهوت پاروي او د دې لوري ته ئې
هڅوي. حتی عطر او د گانو غږ هم په دې کي نيسي.

ولي لور ته د زوی په پرتله نيمايي ميراث ورکول کېږي؟

ځيني معاندين د ميراث د وېش او د لور او زوی د برخي په اړه دا
اعتراض لري چي ولي د زوی برخه د لور په پرتله دوه برابره ده، دې اعتراض
ته د ځواب ويلو لپاره بايد هغه آيت خپلي مخي ته کښېږدو چي دا لارښوونه
په کي راغلي، آيت دا دی:

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً
فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ
وَلِأَبْوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَوَلَدٌ فَإِنْ لَمْ
يَكُنْ لَهُ وَوَلَدٌ وَوَرِثَةٌ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ
السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٌ ؕ وَأَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا
تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفَعًا فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا ۝ النساء: ۱۱

الله ستاسو د اولاد په اړه درته توصيه کوي: نارينه ته به د دوو ښځو د برخي
په څېر وي، نو که ټول ئې تر دوو زياتي ښځي وي نو دوی ته به د ده د

پرېښي (مال) دوه ثلثه وي او که يوه وي نو نيمايي به ئې د دې وي، او پلار، مور ته ئې، هر يوه ته، د ده د پرېښي (مال) شپږمه برخه ده، که ئې اولاد وو، خو که ئې اولاد نه وو او ميراث ئې مور، پلار ته پاته شوی وو، نو مور ته ئې درېيمه برخه ده، خو که ئې وروڼه وو، نو مور ته ئې شپږمه برخه ده، له هغه وصيت وروسته چي دى ئې کوي او له پور وروسته، نه پوهېږئ چي کوم يو به ئې په نفع کي تاسو ته نږدې وي، پلرونه مو که زامن مو؟ دا الهي فريضه ده، بې شکه چي الله ډېر باحکمه پوه دى.

دلته د ميراث د وېش په اړه لاندې لارښوونې شوي:

- د زوی برخه به د دوو لونو د برخي په اندازه وي.
- که ئې زوی نه وو او يوازي لوني ترې پاته وي، دوه وي يا تر دوو زياتي، نو د ميراث له دريو دوه برخي به د دوی وي.
- خو که يوه وه نو نيمايي به ئې د دې وي.
- د اولاد په شتون کي مور، پلار ته شپږمه شپږمه برخه رسېږي.
- که ئې اولاد نه وو، يوازي مور او پلار ئې وارثان وو، نو مور ته ئې درېيمه برخه رسېږي، پاته دوه برخي به ئې د پلار وي.
- خو که ئې وروڼه وو، نو شپږمه برخه د مور ده او پاته ټول پلار ته سپارل کېږي، وروڼو او خویندو ته د پلار په شتون کي څه نه رسېږي.
- د ميراث له وېش مخکي به د مړي وصيت تر سره کېږي او پورونه به ئې پرې کېږي.

● په مکرره توګه د وصیت ذکر د دې لپاره راغلی چې په دې سره د هغو خپلوانو ستونزه هم حل کېدی شي چې په میراث کې ثابتې او مشخصه برخه نلري، د مال خاوند کولی شي د خپل مال له درېیمې برخې دوی ته څه وټاکي.

● که دا د میراث وېش ستاسو خپلي خوښي ته پرېښودی شي، پخپله د هر یوه برخه وټاکئ، نو ووايئ چې د هر یوه برخه به څنګه ټاکئ؟ د برخو په ټاکلو کې به کوم څه د ملاک او معیار په توګه غوره کوی؟ نږدېوالی که ګټه او منفعت؟ پلار ډېر درنږدې او ګټور دی که زوی؟ د کوم برخه به زیاته غوره کوی او د کوم لږ؟ تاسو ته ممکنه نه ده چې په دې اړه حکیمانه، عالمانه او عادلانه پرېکړه وکړی شی.

● دا برخې د هغه الله له لوري ټاکل شوې چې هم ښه پوه دی او هم د حکمت خاوند، هره پرېکړه ئې حکیمانه او په علم ولاړه پرېکړه ده.

په دې کې هغو کمعقلو کسانو ته هم ځواب ویل شوی چې د میراث د وېش په اړه پر اسلام اعتراض کوي، ځان د ښځو د حقوقو مدافع ګڼي، دې ته ئې پام نه دی چې د میراث وېش د یوه کامل اقتصادي نظام یوه وړه برخه ده، په دې اړه هر بحث باید د ټول نظام په ترڅ کې وشي، نه یوازې او نه نورو برخو بېل!! د اسلام په اقتصادي نظام کې ښځې په داسې حال کې له اقتصادي مکلفیت فارغ او معاف دي چې د شتمنیو د لاس ته راوړلو ګڼ شمېر مدارک لري، له خپلوانو او مېړه میراث ترلاسه کوي، مهر اخلي، خپلي شتمنۍ په کار اچولی شي، کسب کار کولی شي او عوائد درلودی شي، خو هم د پلار په کور او هم د خاوند په کور کې د دې ټول مصارف د نورو په څېره

دي!! دا خو بايد ښځو ته خاص او فوق العاده امتياز وگڼو، ډېر كمعقله انسان به دا د ښځو په اړه تبعيض گڼي، په كار خو دا وه چې دوى ويلى وي: د نارينه برخه لږ او پېټى ئې دروند دى، بايد ښځه د دې پېټي په پورته كولو كې د ده مرسته وكړي، لږ تر لږه زړه سوى ولري. خو حكيم او علیم خدای همدا غوره كړې، د نارينه د پياوړو متو تقاضا همدا ده چې پېټى ئې تر ښځو دروند وي.

اسلام او مرييتوب

ځيني په دې خبرې اعتراض كوي چې اسلام ولي مرييتوب تاييد كړى، ولي ئې نارينه وو ته اجازه وركړې چې وينځي وساتي او حتى له نكاح پرته ورسره مباشرت وكړي، غلامي خو د عدالت خلاف او د انسانانو ترمنځ د برابرۍ مغاير او د ظالمانه طبقاتي نظام نښه ده، دا ولي اسلام له يوې خوا د عدالت دعوى كوي او له بلې خوا غلامي او مرييتوب جائز گڼي!!

د دغو بې خبرو په ځواب كې بايد ووايو: مگر تاسو خبر نه ياست چې د مرييتوب د ختمولو لړۍ د اسلام او مسلمانانو په لاس پيل شوه، دا اسلام وو چې هم ئې په ټول پراخ او خور اسلامي خلافت كې د مرييتوب ټغر ټول كړ او هم په ټولي نړۍ كې، اسلام هغه وخت د غلامۍ په ضد غږ اوچت كړ او د غلامانو د آزادولو سلسله ئې شروع كړه چې غرب لا د دې تصور هم نه شو كولى، اروپا او امريكا نږدې دوولس سوه كاله له اسلام وروسته د غلامۍ د ختمولو لپاره تيار شو، په امريكا كې د جمهور رئيس ابرهام لينكلن په دور

کي مرييتوب لغو او د غلامانو آزادي اعلان شوه، خو دا اعلان تر کلونو کلونو هسي د کاغذ پر سر د تورو کرښو په څېر پاته وو، په عمل کي غلامانو د مخکي په څېر په غلامۍ کي ژوند کاوو، ډېر له آزادېدو وروسته بېرته خپلو بادارانو ته ورستانه شول، دا ځکه چې نه ذهنأ د آزاد ژوند کولو لپاره تيار وو او نه په ټولني کي د دوی لپاره د آزاد ژوند ضروري لوازم او شرائط برابر شوي وو. که حقايقو ته پام وکړو نو په امريکا کي مخکني غلامان لومړی د زمکه والو په هغو بزرگانو بدل شول چې د دوی په زمکو پوري تړلي وو، له زمکو سره به يو ځای خرڅېدل او له يوه به بل ته انتقالېدل او بيا د بورژوازي (پانگوال) نظام په راتلو سره دا په زمکو پوري تړلی مریي په داسي کارگر بدل شو چې د خولو او تباکو حاصل ئې د فابريکو د خاوندانو په جېب کي پرېوځي. په پانگه وال نظام کي د غلامانو، بزرگانو او کارگرانو د آزادۍ خبره يوازي هغه څوک کولی شي چې د آزادۍ په معنی او مفهوم نه پوهېږي!!

اسلام د غلامۍ د ختمولو لپاره دغه حکيمانه لار غوره کړه:

- غلامانو او د هغوی بادارانو ته ئې وويل: تاسو په خپلو کي وروڼه ياست، د يوې کورنۍ غړي، د يوه نيکه او انا اولاد.
- مسلمانانو ته ئې امر وکړ چې مریي ته مریي مه وايئ، هغه ستاسو ورور دئ، د ورور خطاب ورته وکړئ، دروند او له توانه ئې زيات کار ورباندي مه کوئ، په خوراک څښاک کي ئې له ځان سره شريك کړئ.
- وينځي ځان ته نکاح کولی شئ، دا د عار او پېغور خبره مه گڼئ، له نکاح پرته هم کولی شئ له هغوی سره مباشرت وکړئ، په دې سره هم د هغوی

يوې طبيعي او انساني اړتيا ته ځواب ويل کېږي، خو که هغوی دا مباشرت نه خوښولو نو دې کار ته ئې مه مجبوروی.

● دا پرېکړه ئې وکړه چې هيڅوک د آزاد انسان د مريي کولو حق نلري او دا په حقيقت کي د غلامۍ د لغو کولو په لار کي لومړی او تر ټولو اساسي اقدام وو.

● د موجوده غلامانو د آزادۍ لپاره ئې له يوې خوا په عام طور خلکو ته وويل: د مريي آزادول د ثواب ستر کار دی. او په خاصه توگه ئې وويل: له چا چې دا او هغه گناه وشوه کفاره ئې د غلام آزادول ده.

● بادارانو ته ئې وويل: که ستاسو کوم غلام د آزادېدو غوښتنه وکړه، نو يا ئې مجاني او د الله د رضا لپاره آزاد کړئ او يا ئې د کومي معاوضې او خدمت په مقابل کي، لکه دا چې څو کسان وروزي.

● اسلامي حکومت ئې په دې مکلف کړ چې د دولتي شتمنيو يوه برخه بايد د غلامانو د آزادولو لپاره مختص کړي.

دغه حکيمانه تدابير وو چې نه يوازي په لنډه موده کي د غلامۍ جرړي وايستل شوې، بلکي د پرون ورځي له غلامانو ستر ستر شخصيتونه جوړ شول او د لويو لويو سيمو د چارواکو او واليانو په توگه وټاکل شول.

دا په داسي حال کي چې په اروپا، امريکا او ټولو غير اسلامي هېوادونو کي د غلامۍ بازار گرم وو او هيچا د انسانانو د برابري شعار نه شو منلی. اما دا چې اسلام ولي له بري وروسته او په ټول حجاز له تسلط بعد غلامي تحريم

نه کړه او د ټولو غلامانو د آزادولو اعلان ئې وکړ، حوډ ئې بايد له يوې خوا د هغه وخت په اجتماعي ظروفو او شرائطو کې ولټوو او له بلې خوا د اجتماعي ستونزو په حلولو کې د اسلام په خاصې کړنلارې کې. اسلام د ځينو خاصو اجتماعي ستونزو د حل کولو لپاره دا کړنلاره خپله کړې چې ورو ورو د هغوی جرړي باسي، تدريجي بدلون غوره گڼي، لومړی د داسې تبديلي لپاره ذهني شرائط برابروي، مقدماتي کارونه سر ته رسوي، ريښې يوه په بلې پسې قطع کوي او په پای کې د دې اجتماعي ستونزې کرغېرن بوتی له بېخه باسي، د شراب او قمار په اړه اسلام همدا اسلوب غوره کړ، په تدريج سره ئې د دې خبيثه بوټو جرړي وايستلې، د مرييتوب په اړه ئې هم همدا طريقه اختيار کړه، لومړی ئې وويل: ټول انسانان يو د بل وروڼه او د يوه خدای بندگان دي او له يوه مور او پلار پيدا شوي. بيا ئې وويل: د مريي آزادول د ثواب ستر کار او د گناهونو د جبران وسيله ده، مسلمانان ئې وهڅول چې غلامان له کومې معاوضې پرته آزاد کړي، بيا ئې وويل: هيڅ (حر) او آزاد انسان نشي مريي کېدی، هيڅوک دا حق نلري چې د (حر) او آزاد انسان په غاړه کې د مرييتوب کړی واچوي. بيا ئې وويل: هر غلام دا حق لري چې له خپل مالک سره (مکاتبه) وکړي، يعني خپله آزادي په بيع واخلي، له غلامۍ آزاد شي او په مقابل کې ئې مالک ته څه ورکړي. او په پای کې ئې وويل: د دولت د مصرفي بودجې يو مورد د غلامانو اخيستل او آزادول دي.

د غلامانو د آزادولو او د غلامۍ د تدريجي ختمولو دا طريقه دې ته ورته ده چې کوم دولت د فيوډالي نظام د ختمولو او د زمکو د عادلانه وېش

په اړه دا فيصله وکړي چې د زیاتو زمکو له خاوندانو زمکي په بیع واحلي او په بی زمکو ئې ووېشي او په دې خاطر د زمکو له مصادري ډډه کوي چې په دې سره کېدی شي په ډېرو هغو کسانو ناروا تېری وشي چې شتمني او زمکي ئې له جائزو لارو ترلاسه کړي. اسلام نه غواړي په هیچا، تر هیڅ نامه لاندې تېری وشي او جائز حق ئې تر پښو لاندې شي.

غرب او د ښځو حقوق

له هغې ورځې وروسته چې په غربي هېوادو کې مخکنی ظالمانه فیوډالي نظام اوسني پانگوال نظام ته په اوښتو شو، د تولید وسائل له مخکني زور حالت نوي حالت ته ارتقاء وکړه، زړه د غویو یوې په تراکتور بدله شوه، د بزگر او کارگر ځای ماشین ونيولو، زمکه، شتمني او د تولید وسائل د لازيات محدودو شتمنو لاس ته ورغلل، د ټولني اکثریت له زمکي او د تولید له نورو وسائلو محروم او دې ته اړ شول چې د خپلو ورځنیو اړتیاوو د تأمین لپاره د زمکه والو په زمکي او د شتمنو په فابریکې کې د کارگر او بزگر په توگه کار وکړي، د دوی او د دوی د کار اقتصادي ارزښت ورو ورو لږ شي، خبره دې ځای ته ورسېږي چې د ټولني تر نوي سلني زیات وگړي له تولیدي وسائلو او اقتصادي استقلال محروم شي، ژوند ئې د بل په زمکي، فابریکې، شرکت او دفتر پوري وتړل شي، څه چې د خپلو خولو او تیاکو په بدل کې ترلاسه کوي لږ برخه ئې ده ته په لاس ورشي او ډېره ئې د شتمن په جیب کې ولوېږي، د پانگوال نظام دغه حالت او بهیر ښځي دې ته اړي کړې چې داسې شاقه

کارونو ته غاړه کېښېږدي چې د دوی له فطري جوړښت سره مطابقت نه لري، په کانونو، د درنو وسائلو تولید فابریکو او که ښایسته وي نو د پردې په دفتر کې د سکرتر په توګه کار وکړي، خپل ماشوم او روزنه ئې وروکتون ته محول کړي، او کار ئې هغه ځای ته ورسېږي چې د اولاد له زېږولو او روزلو لاس واخلي، حتی د خپل عرض او ناموس په پلورلو لاس پوري کړي، دا په داسې حال کې چې په ټول عالم کې تر هر څه ستر کار د ماشوم پیدایښت او د هغه روزنه ده، په ټول کائنات کې داسې کار نشته چې د ماشوم له پیدایښت او روزني سره برابري وکړي شي، د ماشوم روزنه یوازې دا نه ده چې تی ورکړي شي، ومینځل شي او جامې ئې وربډلي شي، دا کارونه په وروکتون کې هم کېدی شي، خو هغه څه چې ماشوم ئې له خپلې مور او د هغې په غېږ کې او د هغې له مینې، عاطفې او پېرزوینې ډک چلن زده کوي له بلې لارې او له بل چا ئې نشي زده کولی، په حقیقت کې د ماشوم د شخصیت بنسټ د مور په غېږ کې اېښودل کېږي، دا مور ده چې د ماشوم د راتلونکي شخصیت څرنگوالی ټاکي، د تاریخ لوړ او اتل شخصیتونه د اتلو میندو په غېږ کې روزل شوي، د تاریخ ستر ستر جنایتکاران یا هغه وو چې بدې میندې ئې په برخه شوې یا د مهرباني مور له غېږ محروم شوي، عجیبه ده چې غریبان مور له دې ستري دندي محروموي او د کار لپاره ئې کانونو ته لېږي، او دې ته د میندو د حقوقو نوم ورکوي!!! پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرمایي: هغه کس به په جنت کې د ده خوا ته وي، (دومره ورنږدې لکه د لاس دوه منځنۍ ګوتي)، چې یو ماشوم وروزي یا یو یتیم وپالي، اسلام د یوه انسان هدایت ته

دومره ارزښت ورکوي چې وايي: د چا په لاس چې يو انسان هدايت شي دا تر ټولو هغو شيانو ورته غوره دئ چې د لمر وړانگي پرې لگېږي، حتی که دا ټوله زمکه د سرو زرو وي، د ده په واک کې وي او د الله تعالی په لار کې ئې وقف کړي تر دې د يوه انسان لارښوونه او هدايت ده ته زيات ثواب ورپه برخه کوي، له دې لارښوونو معلومېږي چې اسلام د يوه ماشوم روزني او د يوه انسان هدايت ته څومره ارزښت ورکړی.

په غرب کې تر انسان ثروت او دولت ته ارزښت ورکړی شوی، انسان او کرامت ئې د شتمنو د گټو قرباني شوی، نن د غربي هېوادو نوي سلنه شتمني د لس سلني شتمنو په واک کې دي، د امريکا ټولې خبرې او تصويري رسنۍ د شپږو لويو شرکتونو په لاس کې دي، څوک چې په غرب کې د سياسي او اقتصادي آزادۍ او عدالت خبره کوي يا ډېر ناپوه دئ او د آزادۍ او عدالت په حقيقي معنی نه پوهېږي او د غربي ټولني له اجتماعي، اقتصادي او سياسي جوړښت او تاريخ خبر نه دي، او يا سرسپارلي اجير مبلغين دي چې د استخباراتي شبکو له لوري گمارل شوي، دوی دې ته آزادي وايي چې ښځه د نارينه په ملعبې بدله شوې، يوه نانځکه ترې جوړه شوې، د څو ډالرو په بدل کې دې ته چمتو کېږي چې خپل عرض وپلوري، د بل د خوشحالولو لپاره نشا وکړي، سندري ووايي، د تجارتي موخو لپاره د دې له ښايست کار واخيستل شي، د خلکو جلبولو لپاره سينگار وکړي، حتی برېښي شي!!!

د دې په مقابل کې اسلام ښځو ته هغه مقام او منزلت ورکړی چې د نړۍ په هيڅ دين او نظام کې ئې بېلگه نشو موندلی، د ژوند په ټولو برخو کې

ئې د نارينه په پرتله ښځو ته امتيازات ورکړي، له اقتصادي پلوه ئې ښځو ته دا امتياز ورکړی چې د پلار په کورنۍ کي پلار او د مېړه په کورنۍ کي مېړه د ښځې د اقتصادي اړتياوو متکفل دي، او دا په داسي حال کي چې هغه اقتصادي استقلال لري، د عوائدو ټول هغه مدارک ورته منل شوي چې نارينه ته منل شوي، له پلار، مېړه او نورو خپلوانو ميراث ترلاسه کوي او له مېړه مهر، کولی شي خپله شتمني په خپله خوښه په کار واچوي. دې ته نه اړ کېږي چې د اولاد له روزني لاس واخلي او ماشوم وروکتون ته وسپاري. راشئ د قرآن دې آيت ته څير شو او وگورو چې د دغو مطالبو په اړه څه وايي:

مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ
 وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ كَىٰ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ
 مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا
 وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ الحشر: ۷

د دغو کليو د استوگنو کوم څه چې الله پر خپل پيغمبر لورولي نو دا د الله، د پيغمبر، د خپلوانو، يتيمانو، مسکينانو او د مسافرانو دي، دا د دې لپاره چې هغه ستاسو د غنيانو تر منځ لاس په لاس نه شي، پيغمبر چې تاسو ته څه درکړي هغه واخلي او له څه ئې چې منع کړئ له هغه ډډه وکړئ او له الله ووېرېږئ، يقيناً چې الله شديد العقاب دئ.

دلته د اسلام د اقتصادي نظام يو بنسټيز او اساسي اصل زموږ مخي ته ځلېږي، وايي: فيء ځکه غنيمت نه گڼل کېږي او بايد په حاجتمنو ووېشل

شي چي شتمني د غنيانو تر منځ لاس په لاس نشي، يعني مال او دولت د خو شتمنو او غنيانو په لاس کي محصور او محدود نشي بلکي په پراخه پيمانه ووبشل شي او د خو کسانو په لاس کي د شتمنيو له تمرکز مخنيوی وشي، دا اصل که له يوې خوا مور ته لارښوونه کوي چي د غنيمت او فيء د وېش قوانين د دې لپاره وضع شوي چي د مفتوحه سيمو زمکي، مالونه، وسائل او نوري شتمني يوازي د هغو لاس ته ورنشي چي وسله لري او په فتوحاتو کي ئې برخه اخيستی، بلکي د حاجتمنو اړتياوو ته په پام سره په ضروري مواردو کي وکارول شي، له بلي خوا مور ته وايي چي د اغياوو په لاس کي د شتمنيو تمرکز هغه څه دي چي الله تعالی ئې نه خوښوي او دا بايد د اسلامي نظام د مهمو اهدافو په ضمن کي وي چي د شتمنيو وېش عادلانه وي او د اغياوو په واک کي د هغوی له تمرکز مخنيوی وشي، داسي نه لکه اوسنی غربي پانگوال نظام چي په هغه کي غني ورځ تر بلي لازيات غني کېږي او فقير لازيات فقير کېږي، دا نن په امريکا کي پانگوال نظام په دې منتج شوی چي د متحده ايالاتو نوي سلنه شتمني د خو شتمنو په واک کي ده، که پر امريکا باندي داسي قهرجن او ځواکمن پوليسي نظام حاکم نه وی چي هر پاڅون ئې په شدت او قهر سره ځپلی نو ډېر پخوا به دا نظام ړنگ شوی وو، دا نږدې دوهم کال دی چي په امريکا کي د دې نظام په ضد تر دې نامه لاندي پاڅون پيل شوی چي (وال ستريټ محاصره کړئ)، وال ستريټ د امريکايي پانگوال نظام د ملا تير دی، که امريکا د وسلو د خرڅلاو بازارونه له لاسه ورکړي، که ډالر په جهاني تجارتي تبادلاتو کي خپل ځای نورو اسعارو ته پرېږدي او اوسنی

اعتبار ئې له منځه ولاړ شي، که امریکا په خپلو مستعمرانو کې خپل مارکیټونه له لاسه ورکړي، نو امریکا به نه یوازې خپل اوسنی حالت د لنډې مودې لپاره ونشي ساتلی بلکې ډېر ژر به د شوروي اتحاد په برخليک اخته شي.

اسلام دې هدف ته د رسېدو لپاره چې شتمني د اغنياوو تر منځ لاس په لاس نه شي، ځانگړې جامع او اغېزمنه تگلاره غوره کړي، سود او احتکار ئې حرام کړي چې دا دواړه د پانگوال نظام دوه اساسي بنسټونه دي، د ميراث داسې قانون ئې وضع کړي چې د هر شتمن له وفات وروسته د هغه شتمني د ډېرو تر منځ ووېشل شي، زکات ئې فرض کړي، صدقات او کفاري ئې لازم کړي، اغنياوو ته وايي: ستاسو په مالونو کې د مسکينانو يو ثابت حق دی چې بايد اداء ئې کړئ، حکومت په دې گماري چې د نېستمنو متکفل وي او د دولت له بیت المال د دوی حاجتونه رفع کړي.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**